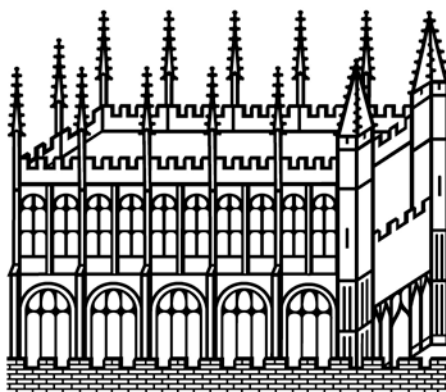

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

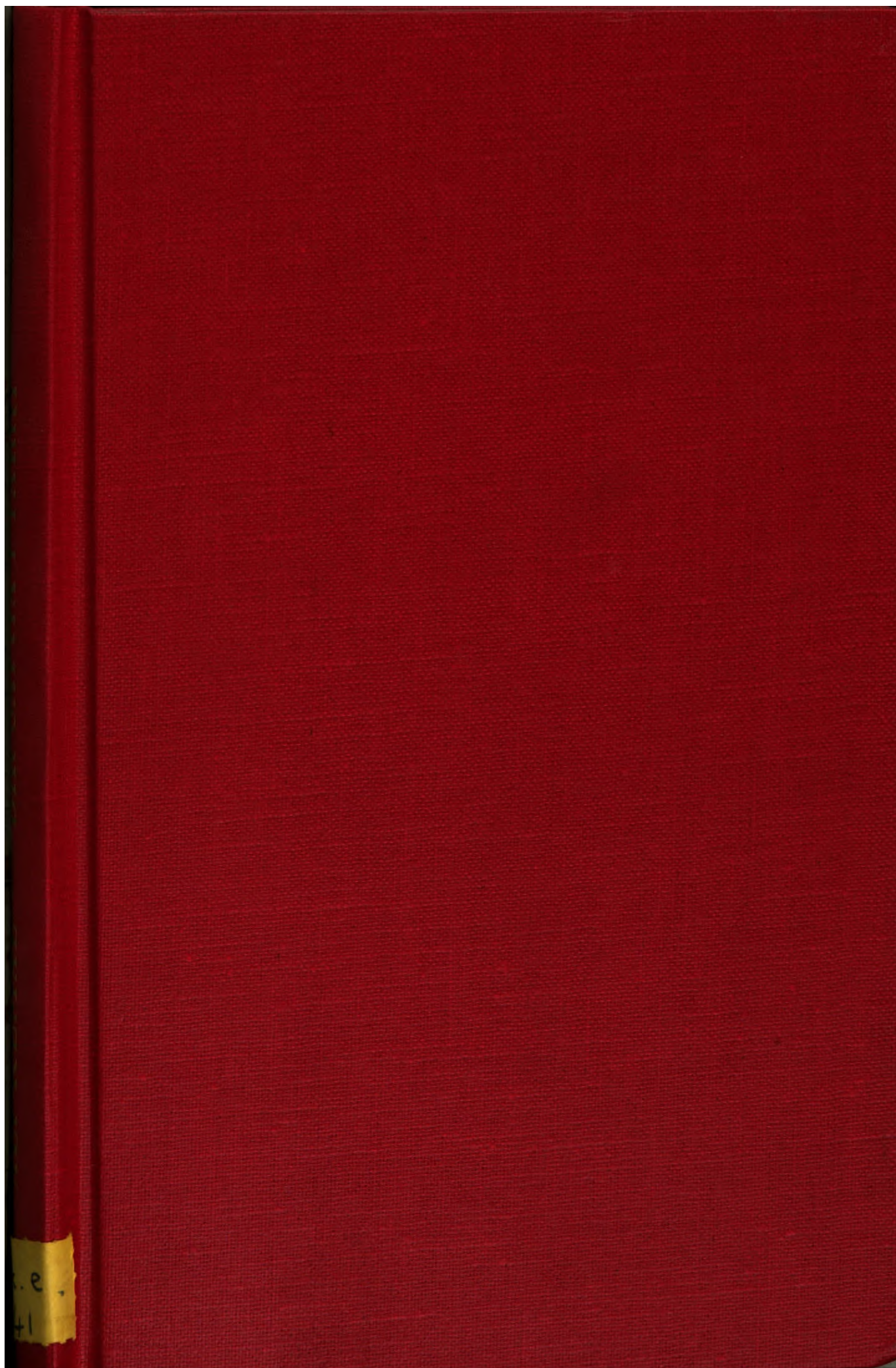
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

7008 - 2.0.1

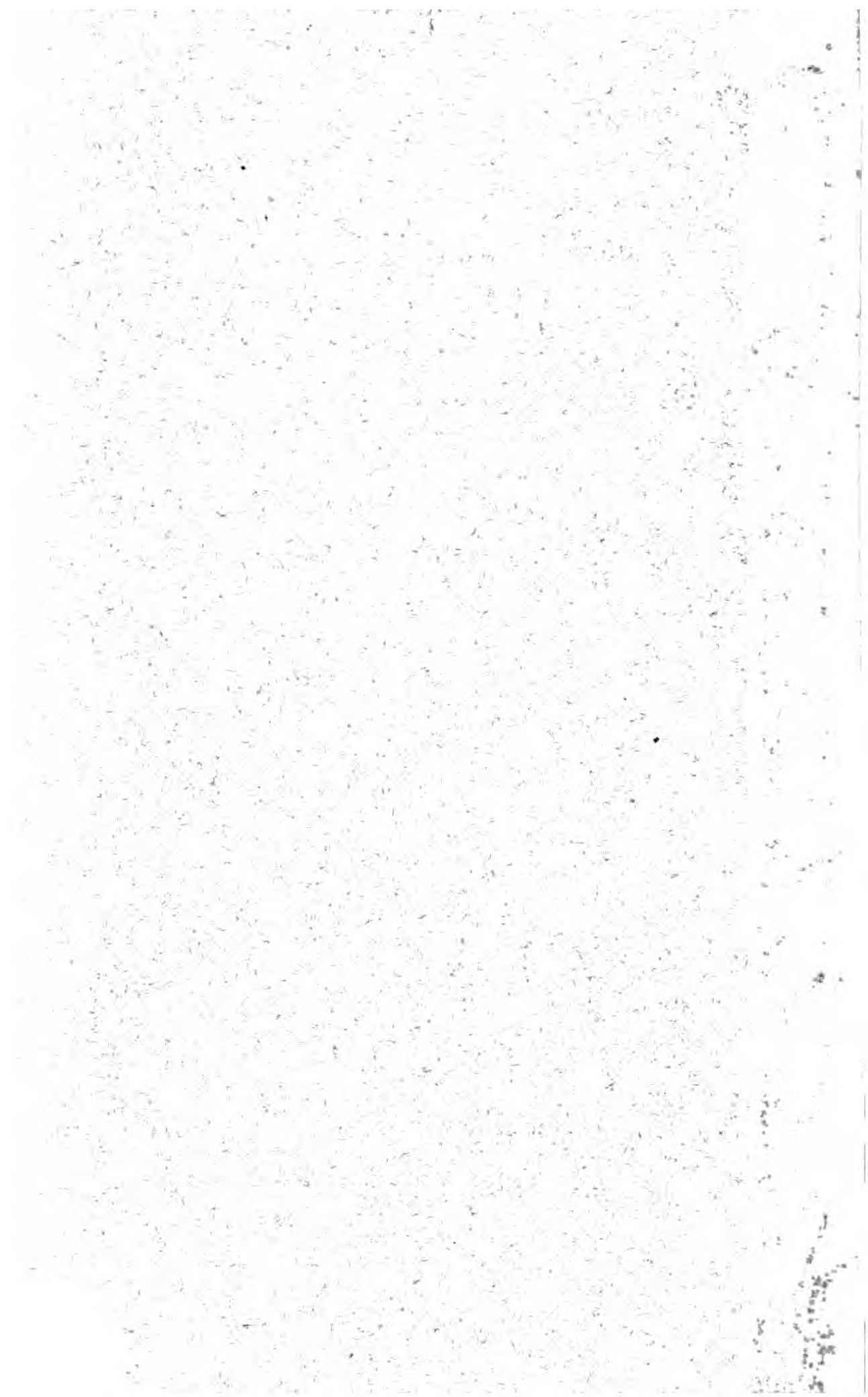
Journal Rebind Co. Ltd.
Unit 4, Pier Wharf,
Grays Essex

روشنه در .

بر صفحه شباب

عین مؤلفك اخیراً طبع ایدلش بر اثریدر که
(اینکی هشمیره - هواره بر سرگذشت) نامیله ایکی ملی
حکایه دن و بر مقدمه ایله برده خاتمه دن مرکبدر .
بو حکایه لر ، علی الخصوص چولده بر سرگذشت
صاف بر اسلوب ایله یازلش ، صمیمی و قهقهرلی مصوردر ،
ازدواجك بر چوق دقایقنی احتوا ایله دیکی ایچون
کنجلیریمز ، هله کنج خاتملریمزجه عبرت و استفاده
ایله مطالعه اولونه بیلیر .

نهم مؤلفك دوت جلد دن مرکب (یارسن مصاصبه لری)
ایله (بر صفحه میات) عنوانیله دیگر بر تالیفی در دست
طبعدر .

52

11/1/68

70

بر صفحهٔ حیات

حکایه طرزنده قلمه آلمش ادبی ، اجتماعی ، سیاسی
بندلردن متشکل بر کتابدرکه ینه علی کمال بک تالیفیدر ،
مطبعه مزجه دردست طبعدر . حقیقته پک یاقلاشان بو
فقرهٔ مخیله لرك (کاه اولور غربت وطن ...) کی بعضیلری
اخیراً (اقدام) ده نشر ایدلدی ، پک زیاده رغبتلره
مظهر اولدی .

بر صفحهٔ تاریخ کی ، بر صفحهٔ شباب کی ، بر صفحهٔ
حیات ، حجباً بیوک ، طبعاً نفیس اولدینی حالدہ فیثاتجه
یش غروشه در .

محل توزیعی مطبعهٔ اقدام ایسهده بو اثرلر باشلیجه
کتابخانهده بولونور .

پارس مصاحبه لری

علی کمال بکک اون سکیز سنه اولی (پارس) دن
(اقدام) • پی در پی منتظماً یازمش اولدینی مختلف
بندلردن متشکل بر نوع کلیاتدرکه قیمت مخصوصه سنه
مبنی مؤلفک نظر تصحیحندن کچدکدن صوکره برچوق
ایضاحاتی حاوی بر مقدمه ایله یکیدن مطبعه مزجه طبع
اوله ورق جلد جلد نشر ایدمک اوزره در .

پارس مصاحبه لری وقتیهله پک زیاده رغبت عامه یه
مظهر اولمشدی ، تاریخ ترقیات فکریه مزنی تعقیب
ایدنلرجه بوکونده مطالعه اولونمغه دکر ، فی الحقیقه
اوزماندن بری ینه (پارس) دن غزته لریمز چوق یازی
یازانلر اولمش ، فقط نوعی محررینک شخصه منحصر
اولدینی ایچون بومصاحبه لری اویازیلر اونوتدیره مامشدر .
ذاتاً علی کمال بکک کبی ، احاطه ایله اويله دور سابقک
مشکلات معروفه سنه رغماً سنه لرجه دوام ایله ، اصرار ایله
هیچ بر محرریمز بو خدمت تحریرییه بی بو مرتبه ده ایفا
ایده مه مشدر ،

بهر جلدک فیاتی بش غروشه در .

مندرجات

صفحہ	
۳	مقدمہ
۹	بر باشقہ اجتماع سفرا
۱۹	احمد مدحت افندی
۳۱	پلونه
۴۱	برلین مؤتمر کیرینہ دائر
۵۳	رومانوفلر
۶۳	۱۸۱۳
۷۴	قلہ مانسو
۸۶	بر وحدت معظمہ
۹۷	بیوک بر مورخ
۱۰۹	حضرت فاتح
۱۱۸	محمد علی
۱۲۹	ینہ محمد علی
۱۴۵	خاتمہ

« النجاة في الصدق » دستور منيفه اتباع ايتك اك كوزل
مسلكدر .

تاريخك، تاريخمرك حقائقى ستر وتغير ايله مكدن
نه فائده من اوله بيلير؟ . هيج؟ . لكن برچوق ضررلر
محققدر . ابتدای امرده فن جليل تاريخدن جدی بر
نصیبمزل اولماز، او نصیبمزل اكله ده سياسياتدن حقيقى بر
نخبه ايدینه ميز .

اسباب سائرہ بی ایراده احتیاج وارمی؟ یالکیز بو
سبب کافی دکلیدرکه تاریخده اولسون اک مزعج ، اک
ناشاد ، بر حقیقت اک مفرح ، اک شاد باطلاره مرجحدور،
او لیلہ خیالارک صبح کاذبلری مطلق الیم اولور . (بر
صفحه تاریخ) بزده بو اعتقادلری تعمیمه بر نبذه
اولسون خدمت ایده بیلیرسه مقصودیمزه ایرمش اولورزه .

(بلكه) اقدام) ده مطالعه ايتدجكه قارئلر يمزك نظر
انصافه چارمشدرد ، بز بو كتابده جمع ايله ديكمز
(بر صفحه تاريخ) لرده بودستورلره ، بوقاعدهلره ممكن
مرتبه رعايت ايله دك .

غزته ستونلري مساعد اولماديني ايجون تصنيفاته
آنجق معنى ، فكر اعتباريله دقت ايتدك ، مندرجاتى هر
بندك ابتداسنده كوسترمه دك ، لكن بر وثيقه يه استناد
ايتمهدن هيچ بر مطالعه درميان ، هيچ بر وقعه ذكر
ايله مه دك . وثائقمرك ، مستنداتمرك مأخذلرندن ده ممكن
اوله بيلنلري سويله دك . محاكاتمزده ، او محاكه لر
استخراج ايله ديكمز نتيجه لرده ايسه حقيقتدن ، صميميتدن
اصلا آيرلماق ، بيلديكمزدن ، دوشونديكمزدن بر ذره
اولسون ، كيزله مه دك ، لهمزده ، علمهمزده نه بولدقسه
ميدانه چيقاردق .

هيچ شبهه يوق ، بو استخراجاتمرك كليسى بك
چوقلري مزجه خوشه كيمز ، چونكه حقائق جهاندن
وقوفسز لغمزده ، دولتيجه ده ملتجه ده هنوز چوققلغمزده
دلالت ايلر .

بز اويله كوچك اندیشهلره اصلا اهميت ويرمه دك ،
اعتقاديمزجه اشخاص ايجون اولديني كى اقوام ايجونده

وطن، دین، حتی اخلاق کبی اسبابك الجا آتیله كرك تتبع
ایله دیکی وقایعهده، كرك او وقعه لر دن استخراج قیلدیغی نتایجده
اك خفیف بر تحریفه، اك جزئی بر اخفای حقیقته مساغ ویرن
مساحه علومده بر موقع احراز ایتمك لیاقتنه مالك اوله ماز،
چونكه او محبطه قبول اولنق ایچون مهارتن زیاده استقامت
بر شرطدر . « (۱)

(علم) ك یرینه (تاریخ) کلمه سنی قوریکنز، دستور
ینه او دستوردر .

آنحق او مورخلدی بو مرتبه والاده کورنلر تاریخی
بحق یازه بیایرلر، معرفت سیاستده صرف بو طرزده
یازلمش تاریخلرك مطالعه سندن استنباط اولونور .

زمانك بر مورخ مشهوری ینه عین زمینده شو
فکری در میان ایله یور :

« حقیقت بر در ، تاریخ ایسه آنحق حقیقت ایچون در ،
شاید بر وقعه دن ، بر فکردن ، یا بر الهامدن بر جزئی اولسون
صاقلامغه قالدیشیرسه م ، شاید حقیقتی بکا کوروندیکی کبی کشفه
چابالامازسه م آرتق کندی نظر مده بیله عادی بر ذمامدن ، بیاغی
بر مداحدن فرقم یوقدر ، مداح ایله ذمامك ، بری دیگرندن
آشاغیدر . » [۲]

بو طرز نجیب علویده تاقی ایدیلنججه در که
عرض ایتدیکنز کبی ، استفاضه واستفاده تاریخندن
ممکن اولور .

[۱] غاستون پاریس - ره ووده دوموند .

[۲] فره در بقی ماصون - ره ووده دوموند .

نخبه ، بر حکمت میدانه قویق ، تاریخه ادبیاتی مزج
ایله مک لازمدر ، تا که اثر هیئت عمومیه سیله مؤلفک
شخصیتندن ، طرز ادراکندن ، قابلیت احاطه سندن
بر روح ، بر رنگ احتوا ایله سون .

ایسته انجق بو اصول ایله ، بواساسه استناداً یازلمش
تاریخلری تدقیق و تبعله در که سیاست بر مهارت ایدیلر .
مع الاسف بو مرتبه ده آثار تاریخیه مزه تصادف ایده مه یز ،
یا یک زور لقله ایدرز .

غریبیلر تاریخ یازارکن بو دستوره امثال ایدرلر ،
ماخذ هم ده موثوق مأخذ ، دلیل کوسه ترمه دن هیچ بر
وقعیه استناد ایتمز لر ، هر حائثه ، هر ملاحظه ایچون
متصل مستندات ذکر ایدرلر ، اما او مأخذلر ، او مستندات
مؤلفک آرزوسنه ، املنه موافق کلز ایمش ، بئس یوق ،
حقیقت هیچ بر زمان ، حتی نه قدر مقدس اولورسه
اولسون ، حسابات شخصیه قربان ایدلر .

باقیکز غریب بیوک بر استادی بو مبحثده نه دیلو
بسط مطالعه ایله یور :

« قطعی بر صورتده ، بلافید شو دستوره اتباع ایلر که
علمک حقیقتندن باشقه بر موضوعی اوله ماز . حقیقت ، صرف
حقیقت تطبیقنده ایستر اینی ، ایستر فناء ایستر شاد ، ایستر ناشاد
تذیج لره منجر اراسته ینه هدف او حقیقتندن .

ثانیاً روسه جقدن استانبوله کلنجهیه قدر، ثالثاً استانبولدن
حاقبه قدر کبی، بو شقلردن برینک اختیاری مورخک
طرز اجتهادینه باغاید، اله کچیردیکی وناقعه کوره در .
بو تصنیفه نظراً فصللر، هر فصل ایچون بابلر، هر بابک
ابتداسنده عادتاً هر صحیفهیه، هر وقعهیه، هر محاکمهیه،
مستنداً مندرجات اولور .

حالاغریده کوچک، بیوک بتون مورخلرک اک بیوک
مراقلرندن بری ده بو تصنیفدر، زمانمزد تاربخ یازان
یوقدرکه تصنیفه دقت ایله مسون، اوله بر عجمیلک ایتسون،
چونکه بو تصنیفه رعایت ایدمه یینک فکری، مطالعاتی
محاکماتی ده قارما قاریشقدر؛ تألیفی ناقصدر .

درجه نایه ده آثار تاریخی ده هر مدعاک هر مطالعه نک،
هر فکرک بر وثیقه به استنادی اولق کرکدر، علمدار
نشویله یاپدی، بوبله دوش-وندی، بو فیکرده بولوندی،
دیدکدن صوکره او بیاناتی تأیید ایدر وناقعی ذ کرایله مک
لازمدر. بو وثیقه لرده طبیعی مختلف شکلرده در :

یامکانیب خصوصیه دن، یا محررات و مخبرات رسمیه دن،
یا معاصرلرک شهادتلرندن، بیاناتندن، یا وقایع معروفه دن،
حاصلی اک موثوق مأخذلردن تشکل ایلر .

اوچنجی مرتبه ده ایسه او تمهیداندن صوکره بر

۱ کثرت کلیه ایله بویله در ، بویله اولدیغنه حکم ایتمک .
ایچون موجودیتندن آیده بیلده برنشر ایله دیکی بر رساله
ایلله انجق خبردار اوله بیله دیکمز تاریخ عثمانی انجمننک
حالی ، ماهیتی ، مقصودی بر شاهد عادلر .

هر درلو مصارفی خزینه دولتدن تسویه اولونان بو
قوص قوجه انجمننک او کوچیجک برات مساعیسنه
شویله دقتله برنظر بیورلسون ، باشند باشه بر ابتدائیلک
ازی کوریلیر ، اسف اولونور . چونکه دیمک هنوز
ترقیات زمانه یه موافق بر مقاله تاریخیه قلمه آله بیلیمک
اقتدارنده دکلز .

انجمن تاریخ عثمانی یه نسبتله چیقان او برقاچ صحیفه لک
مجموعه ده برایکی استنادن صرف نظر ایدیلیرسه شمدی یه
قدر بر بند کورولمده دی که نه ترتیب ، نه اصول ، نه اسلوب ،
حتی نه ده مفهوم ، محاکمه اعتباریله حقیقه آثار
تاریخیه دندر ، دینیله یلسون .

مثلا او مجموعه نک برقاچ نسخه سنده علمداره دائر
مفصل بر مقاله کوردک ، فقط او یله علمدارک تاریخی
یازمق ایسته یین بر مؤلف ، حتی مورخ بیلله اولماسه اول
امرده او حیاتی تصنیف ایلر ، حیات خصوصیه ، حیات
عمومیه ، سن شباب ، سن کمال ، سن شیخوخت کبی ، بو
تصنیف باشقه درلوده اوله بیلیر ، اوله روسیجغه قدر ،

غرامیاتی دیدیررز ، او شهریارك اخلاقنی بیله
اوکا کوره تعیین ایتمه قالقیشیرده ، یو کسه لیمك ایسترن
عادنا آچالتیرز ، چونکه بویله کوچککلر البته بیوکلره
اصلا یاقیشماز .

بعضاً بو اختراعاتده دها ایلری کیدرز : ینه سلیم
اوله بتون روم ایلینك خریستیا لریخی اهدایه مجبور قیلمق
تصویری بر لحظه بسله تیرز ، زنبیلی علی افندی پی ده
یرفتوا ایله بو تصویره ممانعت ایتدیررز ، آرتق بو حادثه پی
نتیجه اعتباریله اوزون اوزادی یه حاده تدقیق وتنقیددن
کچیرر ، طوریررز .

ایچمزدن بر صاحب نظر قارشیمزه حقیقه سده : نه
سلیم اول او یله بر تصور بسله دی ، نه ده زنبیلی علی
افندی او تصورك اجراسنه فتواسیله ممانعت ایله دی ،
بومدعیاتی تاریخ دییه هانکی دلائله ، هانکی وثائقه استناداً
سرد ایله یورسکیز ..؟

دیسه ، - دیمز یا ، چونکه بویله صنیعه لر ، صنعتلر
هپ خوشمزه کیدر - حاصلی دیسه ، دییه جك اولسه
جوابدن طبیعی عاجز قالیرز .

ایشته مع الاسف بزده تاریخ ، نتبعات تاریخیه قدیمدن
بری بویله ایدی ، تکثیر امشله یه حاجت یوق ، آنار
تاریخیه من میدانده در . فقط بو دور مترقیده بیله بر

بالفرض آژ زمان ایچنده چوق ایش کورمش اولوق
اعتبارله (بيسمارق) بيله قدرت سياسيجه طاش
چيقاران او قوجه (قاوور) ك حيانى جدا تتبع ايتمش
بولونسيديق ، بويله يانمازدق ، يوق ، بز حقائق نارنج
عالمدن بو درجه غافلز .

لكن نارنجمزد بيله عين خطيئاته حالامى حالا
دوشرز ؟ پادشاهلريمزه ، على الاطلاق رجال دولتمزه
حقائقه دكل ، خيالاته كوره برر وجود ، هويت ويريرز ،
منقبه لر ، فقره لر ، فيكر لر عطف ايلرز .

مثلا سليم اوله خريطة عالمه بر نظر تلهفله باقدقدن
صوكره — فقط كيمك تاليف ، يا ترتيب ايتديكي ،
هانكي خريطه يه ، هانكي خريطة عالمه ، او جهتلىرى
دوشونمىز بيله — :

دنيا بر پادشاهه كفايت ايدهك قدر واسع دكل ايش !
ديدير تيرز ، ديدير تدكدن ماعدا هيچ بر وثيقه يه
استناد ايمه ين ، ذاتا جريان وقايعه ده اصلا توافق ايله ميه ين
بو قول عنديمزه كوره صحيفه صحيفه محاكات تاريخيه
يوروتيرز .

ينه عين پادشاهك لسانندن :

شيرلر پنجه قهرمدن اولوركن لوزان
نجى بر كوزلى آهويه زبون ايتدى فلك

کونا کونه کوره رنکدن رنکه کیرر . مورخلریمز ، حتی
بعضاً جمله من بر فرانسه ، بر انگلتره ، بر آلمانیا ، بر
ایتالیا ، بر روسیه تصور ایلرزه که او تصوریمز حقیقتده
بو دولتلرک هیچ برینه بکزمه من .

مثلا بو (صفحه ناریخ) لریمزده مناسبت دوشدجه
عرض ایلهدک ، روسیه یی ، روسیه تاریخی ، نه ناقص نتبع
ایدیور، نه یا کلیش آکلا یوردق . بو ادراک سائقه سیله ده
او دولته قارشی ، خلق و حکومت ، نه غلط بر سیاسته
صاپیوردق ، ماضیده بویله یاپیوردق ، شبهه یوق که حالده
ینه بویله یاپارز ، استقبالده بیله بویله یاپه جغز . چونکه
تاریخجه ، تدقیقات و تتبعات تاریخیه جه او کوره نکلریمزدن
قورتوله مادیق ، قورتوله جغه ده بکزمه یورز .

ینه مثلا طرابلس ضرب هائله سنک ظهورنده واوندن
صوکره ، عامه بر طرفه طورسون کرک مطبوعا تمزک ،
کرک بر چوق رجا لمزک ایتالیا دولته ، ایتالیان ملتته
دائر فکر و مطالعه لرینی کوریور ، مبهوت اولیوردق ،
چونکه بو دولت وملتک متقدم ، متأخر ، تاریخنندن
بو درجه غفلت خیاله صیغمازدی . ایتالیانلر نه ایدیلر؟
نه اولدیلر؟ نه اوله بیلیرلر؟ هیچ بریمز ادراک ایده مه یوردق .
فقط ایتالیا تاریخنندن ساده بر صفحه یه آگاه اولسه یدق ،

بالفرض آز زمان ایچنده چوق ایش کورمش اولوق
اعتبارله (بیسمارق) . بیه قدرت سیاسیجه طاش
چیقاران او قوجه (قاوور) ک حیاخی جداً تتبع ایتمش
بولونسه یدق ، بویه یامازدق ، یوق ، بز حقائق نارخ
عالمدن بو درجه غافلز .

لکن تاریخمزده بیه عین خطیساته حالامی حالا
دوشرز ؟ پادشاهلریمز ، علی الاطلاق رجال دولتمزه
حقائقه دکل ، خیالاته کوره برر وجود ، هویت ویریرز ،
منقبه لر ، فقره لر ، فکرلر عطف ایلرز .

مثلا سلیم اوله خریطه عالمه بر نظر تلهفله باقدقدن
صوکره — فقط کیمک تألیف ، یا ترتیب ایتدیکی ،
هانکی خریطه یه ، هانکی خریطه عالمه ، او جهتلری
دوشونمیز بیه — :

دنیا بر پادشاهه کفایت ایده جک قدر واسع دکل ایش !
دیدیرتیرز ، دیدیرتدکدن ماعدا هیچ بر وثیقه یه
استناد ایتمین ، ذاتاً جریان وقایعه ده اصلاً توافق ایله مین
بو قول عندیمره کوره صحیفه صحیفه محاکات تاریخیه
یوروتیرز .

ینه عین پادشاهک لسانندن :

شیرل پنجه قهرمدن اولورکن لرزان
خی برکوزلری آهویه زبون ایتدی فلک

کونا کونه کوره رنکدن رنکه کیرر . مورخلریمز ، حتی
بعضاً جمله من بر فرانسه ، بر انگلتره ، بر آلمانیا ، بر
ایتالیا ، بر روسیه تصور ایلرزه که او تصوریمز حقیقتده
بو دولتلرک هیچ برینه بکیزمه من .

مثلا بو (صفحه ناریخ) لریمزده مناسبت دوشدجه
عرض ایلهدک ، روسیه یی ، روسیه تاریخی . نه ناقص تتبع
ایدیور، نه یا کلیش آکلایوردق . بو ادراک سائقه سیله ده
او دولته قارشی ، خلق و حکومت ، نه غلط بر سیاسته
صاپیوردق ، ماضیده بویله یاپیوردق ، شبهه یوق که حالده
ینه بویله یاپارز ، استقبالده بیله بویله یاپه جغز . چونکه
تاریخجه ، تدقیقات و تتبعات تاریخیجه او کوره نکلریمزدن
قورتوله مادیق ، قورتوله جغه ده بکیزمه یورز .

ینه مثلا طرابلس غرب هائله سنک ظهورنده واوندن
صوکره ، عامه بر طرفه طورسون کرک مطبوعا تمزک ،
کرک بر چوق رجا لمزک ایتالیا دولته ، ایتالیان ملتته
دائر فکر و مطالعه لرینی کوریور ، مبهوت اولیوردق ،
چونکه بو دولت و ملتک متقدم ، متأخر ، تاریخنندن
بو درجه غفلت خیاله صیغمازدی . ایتالیانلر نه ایدیلر؟
نه اولدیلر؟ نه اوله بیلیلرلر؟ هیچ بریمز ادراک ایدمه یوردق .
فقط ایتالیا تاریخنندن ساده بر صفحه یه آگاه اولسه یدق ،

معدود کورلسون - کوروکله کیتمه یز ، شمعی یه قدر
یایدیغمز کی یایما یز .

اکثریتله بویله بر مرتبه فکریه یه ارتقا ایتدکجه ،
بز، عثمانلیلر قابل دکل، خارج وداخله قارشى وارلغمزى
مدافعه ایدمه یز ، متصل مصائبدن مصائبه اوغرا رز .

•••

معرفت سیاسته ممکن مرتبه وقوف ایچون محتاج
اولدیغمز علومك ، معلوماتك اقدامی تاریخدر ، تتبعات
تاریخیه در .

لکن تاریخی، باخصوص تاریخمزی، تاریخ عثمانی یی
ادرا کدن ادرا که ، احاطه دن احاطه یه ، حتی نتبعدن
تبعه فرق واردر . بر اعتیاد قدیمزه اتباعاً بو سعیه ،
بو اجتهاده بر شرق اصولیه، شرق قفاسیه قویوله بیلیرز،
دور اخیرك بعض کزیده فطرتلری قاله آلمانزسه بو آنه
مقدر علی الا کثر مورخلریمزك ، حتی تاریخله اوغرا -
شانلریمزك یایدقلرینی یاپارز .

بو اصولك ، بویله بر تاریخك معرفت سیاسته هیچ
بر خدمتی اولماز ، بالعکس مضرتی اولور، چونکه اساس
حقیقت تاریخیه یه توافقی ایتمز .

شرقلیلره ، بزه کوره تاریخ صرف عندیاته، ظنونه،
تواترلره ، قیل وقللره مستنددر ، حسیات واحترافات

كچيره بيلمك ايجون خلقجه ، هله حكومتجه معرفت
سياسته واقف اولملى ايدك ، او زمان دوت سنه دن برى
ارتكاب ايله ديكمز خطاي سياسيلرك چوغندن توقى
ايدە بيليردك .

مثلا ابتدای امرده اوروپاچه دولت اعتباريله
وضعيتمز نه در ؟ بيليردك ، بيليردكده كوچك ، بيوك
بتون دولترلرله مناسباتمزده سياسته بسدتون باشقه برخط
حركت تعقيب ايلردك ، اوزمان كريدمسئله سندن ، طرابلس
غرب هائله سندن ، بالقان فلاكتندن قورتوله بيليردك ،
هيچ اولمازسه بو مرتبه ده متضرر اولمازدق ، چونكه
او غوائله قارشى اول و آخر كرك اهاليجه ، كرك دولتجه
تدبيرلرئمز ، مدافعه لرئمز باشقه اولوردى .

اخيراً (اقدام) ده بالقان اتفاقك تاريخچه سنى
(تايمس) دن ترجمه ايدرك پي درپي نشر ايله دك ، او
سرنوشت اليك هر فصلنده بو مدعائزك اك حزين
دايللرئنى كوره بيليرز ، طبيعى برنظره امعانه مالك ايسهك
كوره بيليرز .

بو حقائقه آگاه اولمق ايجون عرفان سياسياته ،
عرض ايتدكمز كبي ، اطلاعاتمزي آرتيرملى يز ، اويله
اولورسه ملكمرك خارج وداخلندن زمان زمان ظهور
ايدن يانغينلره - تعبير عاميانه ايسه ده موقعه بك مطابقدر ،

خاتمه

وقتيله بر مقاله مده شو مطالعيني بسط ايله دمدى:

« انكار اولونه مازحقاقتندركه بو كون سياست بر علمدر،
بر فندر . ناصل طبيب اولقى ايچون ، بروكيل دعاوى اولقى ايچون .
طب ، حقوق اوكرتك لازم ايسه سياسيوندن اوله بيامك ايچون ده
علوم سياسيه اونستنده وقوف كر كدر .

« تحصيلسز ، حتى منتظم بر تحصيلسز ؛ عرفانسز ، متين بر
عرفانسز اطبانك ، وكلاى دعاوينك طبابتده ، مصالح عدليه ده
فائده يرينه ضررلى اولديني مسلماتدن دكليدر ؟ عين در كده
رجال سياسيه نكده امور دولته منفعتهن زياده مضرترلى
محققدر ، حتى او قدر محقق ، مزعج ، مؤثر در كه او برلرينك
جورى بر شخصه ، يا بر قاچ اشخاصه در ، جزئيدر ، محدوددر ؛
حال بوكه بريكيلرك ظلمى ، ا كثر يا غفلة ظلمى عموميتله بر جمعيتده ،
بر هيئت اجتماعيه در ، كليدر ، محدوددر . »

بو حقيقى بز عصر لردن برى دولت اعتباريله نفسمزده
تجربه ايتدك ، ايدىورز وايده جكز .. چونكه همان
عموميتله سياسياتى بو صورت جديده ده تلقى ايده بيلمكدن
دائما محروم قالدق ، قاليورز وبو كيديشله ينه قاله جغز .
بو مملكتى مطلقيتدن مشروطيته مسعود بر طرزده .

نتیجہ دہ بویہ اولدیغنی کوسترمه یورمی ؟
اوزماندن بری فی الحقیقه اوروپاچه احوال دیکشدی .
پروسیا قوص قوجه بر آلمانیا اولیویرنجه ، ایتالیاده بر
دولت معظمه اوله رق آرایه کیرنجه ، بتون او محاربه لردن ،
او مجادله لردن صوکره فرانسه اولا روسیه یه التحاق
ایتدی ، بالا آخره انکلتزمیه یاقلاشدی ، بریاندن اتفاق
مثلت ، بریاندن ائتلاف مثلت وجوده کلدی . لکن
فرانسزلرک ، انکلیزلرک ، موسقوفلرک ، حاصلی
هردولتک طرز تعقیب سیاستلری ینه اویله در ، اساساً
تغیر ایتمز .

ایشته تاریخنک ده اک صریح قاعده لری بونکته لردر ،
تبعات تاریخیه نک اک جدی فائده لری ده اونلری ادراک
ایله در . بو صفحاتی بویله پی در پی عرض ایتمکدن
مقصودیمزده قارئلریمزه او قواعدی ایضاح ، بوفوائدی
تأمین ایده بیلیمک امیدیدر .

تاریخك بتون بو صفحاتی عبرتله تماشای اولونسون ،
دریندن درینه بر خط اساسی کورولمزمی که بتون او
وقایعی بر برینه ربط ایلر ، عادنا یکدیگرینک متمعی ،
ملزومی کبی کوستیر ، ایشه تبعات تاریخیه دن ده اک بیوک
استفاده بو خطوط اساسیه نی کشف وادراک ایلیه بیلیمکدر .
اوزمان انسان عمومیتله فکرأ ، بالخاصه افکار سیاسیه جه
باشقه بر قدرت اکتساب ایلر ، اخیراً تحداث ایدن
(اشقودره) کشمکشیدر که بر مشابعت طولایسیله بزه
بو مصر و محمد علی مسئله سنی خاطر لاتدی ، بویله اوزون
اوزادی یه یازدیردی . چونکه بو وقعهلر دولتلرک مسائل
شرقیه ده کی طرز سیاستلرینی کافئه لدنیایله کوستردیکی
ایچون عبرتمزه ، استفاضه مزه بادی اوله بیلیر .

فضله اوله رق ده بتون او اعظم سیاسیونک دوشوندکری ،
سوله دکری ، یابدقلمی میزان امعاندن کچه جک اولورسه
شبهه یوق ، بصیرتمزی آچار ، هیچ اولمازسه قاپانمقدن منع
ایدر . اووقت باری بزه تعلق ایدن وقایع عالمک حقائقنه
دها قولایاقله آگاه اولورز .

مثلاً بو مصر و محمد علی مناقشه سنده انسان
انکلاترمنک ، (پالمرسون) ک شطارت و قدرت سیاسیه سنه
حیران اولمازمی ؟ حال بوکه فرانسه ایله (تییر)
ککیلری اوکا نسبه ضعیف بولمازمی ؟ ذاتاً

ارکانی ایشک بو صورت تسویه سنه طرفدار کورونیورلردی.
(پالمستون) فکر قدیمده مصر ایدی ، لکن پک
یالکیز قالدینی ایچون آرتق اصرار ایده میه جکدی.

اوانشاء شرقدن کلن خبرلر انکلتزه خارجیه ناظرینک
امدادینه یتیشدی ، سوزلرینه حق قازاندیردی. فی الواقع
بو خبرلره نظراً بتون سوریه سواحلی ، حتی عکا بیله
انکلتزه و اوستریا دوناماسنه تسلیم اولمشلردی ، احوالیده
تمدید حاکمیت آرتق محمد علی ایچون محالشمشدی .
(پالمستون) بوسفر فرانسلرک او محمدینی بسبتون
ازمک ، مصردن بیله محروم قیلحق ایسته دی .

(تییر) برمدت ارل قرال ایله اواختلاف افکاره
مبنی استعفا ایتمشدی ، چونکه انکلیز آمیرالی (ناپیه)
بیروتی (۱۱ ایلول) ده طویه طوتمشدی . ابراهیم پاشایه
تخلیه قیلدیرمشدی ، اوچ کون صوکره درسعادتمه کی
انکلتزه سفیری باب عالی یه محمدعلینک مصر والیلکنندن ده
سقوطی اعلان ایتدیرمشدی .

ایش بودرجه یه واردقدن صوکره (تییر) ایلك
بهارده محاربه یه کیریشه بیلمک ایچون تدارکاته باشلادی ،
فقط عرض ایتدی کمز کی (لوئی فیلیب) ی بو فکره
مخالف کورنجه بر وسیله بوله رق چکلدی .

فقط یکی هیئت وکلاده او اعتدال پرور لکیله برابر

هرکس اتفاق مقدسک ، (۱۸۱۵) معاهده لرينک
عليه آتش بوسکورد يوردى ، (ناپولئون) كه هزيمتلى ،
فلاكتلى اونودلشدى ، صرف ظفرلى ، غلبه لى
خاطر لانيوردى .

بليچقا قرالى (له نوبولد) كه هم (لوتى فيليب) كه
دامادى ، هم ده انكلتره قراليچه سنك داييسيدى ، ايكي
دولتك آرالرنده وساطتله يو مسئله يي فصل ايتك
ايشه دى ، فقط موفق اوله مادى ، چونكه (پالمستون)
بردرلو يوله ياتموردى ، (۳۱ اغستوس) ده بر مخره
ايله (۱۵) تموز مقاوله سنك حرفياً موقع اجرايه وضع
اولونه جغنى فرانسه يه تبليغ ايله دى .

بو مخره يي آلنجه (تى بر) كوپلره بيندى ،
هرچه باد آباد محاربه يه حاضر لانيوردى ، اسكندريه يه
واستانبوله بر مأمور مخصوص كوندردك محمد على يي
ورائتله مصرى ، قيد حيات ايله ده سوريه يي قبول ايله
اكتفايه دعوت ايله يوردى ، باب عاليه ده بو شرائطه
موافقتى توصيه ايدي يوردى ، لكن بو طريق ممانعتده
دها ايلرو كيمه مكه عزم ايله مشدى ، انكلتره بو
شرطلره ده راضى اولمازسه اوكا كوره حرب ضرورى
ايدى .

ديكر دولتلىر ، حتى (لوندرد) حكومتك سائر

بو حالت روحیه نكده تاثیر اولیوردی، (تییر) باشقه سودالرده، باشقه هوالرده ایدی.

استانبولده خسرو پاشا، محمدعلینك اك بیوك دشمنی صدارتدن انفضال ایتشدی، مصر والیسی بو وضعیتدن استفاده ایله دعواسنی طوغریدن طوغری یه متبوع مفخمیله فصل ایلک اندیشه سنه دوشدی.

(تییر) در سعادتیه بر مأمور مخصوص کوندردی، باب عالی ایله آلتدن آله مذاکره کیریشدی؛ اواساسه کوره بو مسئله نی کیزلیجه بیترمك، بیتردکن صوکره نتیجه نی کمال موفقیتله انکلتزه و دیگر دولتلره بیایدیرمك امیدنی بسله بوردی.

فقط نه قدر خفی اولورسه اولسون، آوستریا وانکلتزه دولتلری بو مذاکراتی چوقدن خبر آلمشیلردی، (پالمستون) بریاندن در سعادتیه کی انکلتزه سفیرینك واسطتیه اوایشه مانع اولیوردی، بریاندن ده آوج آوج آلتونلر دوک رک سوریه نی محمدعلینك علیه قالدیر ییوردی، حقیقتده (تییر) براویون اوینامق ایستین او ایدی، چونکه صورتا (پارس) حکومتیه ایله بر مخابرده دوام ایتمکه برابر بو مسئله نی فرانسه نك خبردار اولقسزین علینده دولتلره اتفاق ایلیه رک بیترمکه چالیشیوردی.

مداخله به قاله شمایه جقدی . لکن فرانسه بی سومبوردی .
انکلیز لرله بویله منافرته کیریشمش کورمکدن ذوق
آلیوردی .

ذاتاً او وقت یالکیز مصرده دکل ، اسپانیاده و جزایرده
کرك نفوذ سیاسی . کرك ضدیت منافع مناسبتیله انکلیز لرله
فرانسز لرك آرا لرنده باشقه اختلاف ، باشقه کشمکش ده
موجود ایدی .

بو اختلافک بر حربه منجر اولمندن قورقدقلری
ایچون پروسیا و آوستریا دولتلری وساطت ایلدیلر ، محمد
علی به وراثتله مصری ، قید حیات شرطیله ده سوریه بی
ویردیره رک او نزاعی اورنادن قالدیرمق ایسته دیلر ،
دها صوکره (پالمستون) بالذات فرانسه یه ینه محمد علی
ایچون وراثتله مصری ، قید حیات شرطیله عکا پاشاغنی
تکلیف ایلهدی . لکن (تی بر) بو تکلیفاته بر جواب
قطعی و پرمیور ، ایشی لیت لعلی به اوغراتیوردی ،
چونکه بو دعوائی فرانسه ایچون عظمتله فصل ایلک
امانده ایدی ، برمدت اول (ناپولئون) ک بقیه عظامی
دبدبه لرله (سنت نه ان) آطه سندن کتیرلمش ، (پارس) ده
برمرقد مخصوصه دفن اولونمشدی . بو مناسبتله فرانسز لرده
بتون او مناقب شان و ظفرک خاطرهلری اویانمشدی ،
او فتوحات امللری یکیدن یکیه پیدا اولمشدی .

ینه (ناپولئون) ی اورتادن قالدیرمق ایچون فرانسه یه
اعلان حرب ایدرلردی ، او یله ده یاپدی لر . او مراده
ایسته دکاری کبی ایرمه دن بر درلو راحت ایتمه دی لر .

(ناپولئون) ، او هائله بیتدی ، سوندی ، فقط
فرانسه ده اوفکر ، او فکر استیلا ؛ او (ناپولئون)
آمالی ینه آز چوق قالدی . علی الخصوص (لوئی فلیب)
زمانده ، (۱۸۳۰) اختلالندن سوکره رواج بولمغه
باشلادی . او زمان ینه فرانسرلر فرانسه حدودینی (رن)
نهرینه قدر کتورمک ؛ ینه (اسقو) وادیسنی اله کچیرمک
ایسته یورلر ، انکلیزلری اغضاب ایله یورلردی . فضله
اوله رق محمد علی ایله صمیمی ، تجاری ؛ سیاسی مناسباته
کیدیلردی . مصره ینه بر نوع کوز دیک یورلردی .

(لوندره) حکومتی بر معتاد او سیاست اساسیه سی
بر فکر تمادی ایله تعقیب ایدرکدن فرانسه یی بو سفرده
او حرصلردن ، او امللردن منع ایلک ایچون بر وسیله
آرایوردی .

بو اثنالرده فرانسه یه باش وکیل ، مورخ مشهور
(تییر) ، یعنی (ناپولئون) داستاننک اک بلیغ بر
ناشدی ، او امل معظمک حریص بر ممثلی اولدی .
انکلیتره نیککی ایسه بیوک (پنت) ک بر خیر الحاقی ؛ فرانسر-
لغک اونقطه نظر دن ازلی بر خصمی ؛ فقط سیاستک ده .

يېنە محمد علي

انكلترەنك خصوصىيە سىياسەت خارجىيە سىندە بىر قىدرەت
واردىر كە اوده اساساً معين براملدن ، اواملە مستند بىر فېكر
تەقېيدىن مەنبەئىدۇر . انكلېز لىرىدە ھۆكۈمەت دىكىشېر ، رىجال
ھۆكۈمەت دىكىشېر ، فقط بوخاھىشەيە ، بوخاھىشە مېنى او
سىياسەت دىكىشېمىز .

ايشەتە (لوندەرە) ھۆكۈمەتى اوپلە سەنەلر جە بىيوك
(ناپولئون) ى بولپە بىر مەقصد سىياسىيە مېنى مۇخالفىيە
مۇخاسسە سىيە ، عداوتىيە تەقېب ايلەدى ، سارصدى ،
زەلەلەدى ، دوشوردى .

(ناپولئون) انقلاب كېرك آمال استىلاسىنى تەمىل
ايدىر كەن فرانسىيى ھىدود مەروفە سەندى ، ھەمەلومەندى
خارجە فېرلاتدى ، بايچىقايە بىتون (اسقو) وادىسەنە ال
اوزاتدى .

(ناپولئون) مىصرى استىلايە قەدر واردى ،
ھىندىستانى ، ھىندى يولنى يە ضبطنە كچىرمەك ايشەدى .
بولپە اولدىنى ايجون اسكلترە ، انكلېز لىر اولوردى ،
كوممۇنىستىك رەھبەرلەر قەدر بىتون مامۇلىكلىرىنى ساتارلارمە .

ایچ-وزده موفقیت عظم-ایه بادی اولدی ، فرانسه‌لری
معنی ضعیفلاتدی ، مصر والیسی-نی ده زده‌له‌دی - مثل
معروفک بریدر - دمیاطه پرنجه کیدرکن اوده‌کی
بولغوردن ایتدی .

محمد علی ومصر مناسبتیه (پالمستون) ، (تی بر) ،
(کیزو) ، (فرانسه) و (انگلتره) بریچق ایکی سینه
متمادیا بربریه چارپیشدیلر ، سلاح سلاحه کله‌مدیلر ،
(لوئی فیلیپ) مانع اولدی ، (آوستریا) ینه مصلحانه
آرایه کیردی . . فقط ناصل چارپیشدیلر ، باخصوص نه
نتیجه‌یه ایردیلر ، اوزون بر مدت اوروپایی بر حرب
عمومی‌یه معروض براقان بو غائله نه صورتله خاتمه
بولدی ؟ او صفحه تاریخی ده ایکنجی بر مقاله‌ده عرض
ایده‌جکیز .

تعقيب ايله يوردى . آوستريا و پروسياده او سيا-ته اتباع
ايله يورلردى .

روس به ايسه محمد علي نيك استانبوله كير مسندن ، سلطنت
عثمانيه به وضع يد ايتمه-ندن قورقدينى ايچون اونلره
اشتراك ايدييوردى ، فقط مصر واليسنه جانن طرفدار
اولدينى ايچون فرانسه نك بو حركتى آكلاشماز بر
معما ايدى ، بر معما-كه آنجق شو ص-ورتله تفسير
اولونه ييليردى :

فرانسز لر محمد على بي نامغلوب ص-انيورلردى . نه
اولورسه اولسون ، مصرده حق وراثتى الله ايدم-جكنه ،
ديكر ايسه-ته دكاري نى ده آله جفنه قانع ايديلر . او قناعتك
سوقيله ايشه اهميت ويره-ميديلر ، دولتله مخالف كورونمه مك
ايچون او تقريرى امضالاديلر .

(لوتى فيليب) عزم وشدت صاحبي بر حكمدار
دكاري ، مدت سلطنتنده دائما بويله مشكوك بر سياست
تعقيب ايله دى ، نهايت اساس-آده بو سائقه ايله تختى
الدين قاجيردى .

بو هائله ده محمد على بي نامغلوب صانمق ، باخصر ص
اوطنه استناداً بر خط حركت طوتمق ، انكلتره ايله درين
بر اختلاف طوتوش-مق فرانسه حكومتى ايچون بيوك
بر خطاى سياسى ايدى ، بر خطاى سياسى كه انكليز لر

(تزیب) فلا کتنی قاپتان پاشا نك اهـ اتی تعقیب
ایله مشدی . احمد پاشا خسرو پاشایه عداوتندن دونانما مزی
محمد علی یه تسلیم ایله مشدی . فرانسرلر بو معاملیه
بیکانه دکل ایدیلر . بو وقعه لر دن سو کره باب عالی بوصله نی
شاشیردی . محمد علی پاشایه مصری وراثتله ویرمه ک قائل
اولدی ، نقط پاشا دها زیاده یه کوز دیکم مشدی ، او بر
یرلری ده ایسته یوردی و آله جقدی ده ...

ایشته او صرملرده ایدی که آوستریا باش وکیلی
(مه ترنیخ) بر چاره یه مراجعت ایله دی ، در سعادتده کی
سفیرلرک وساطتیه دول خمسۀ معظمه نامنه حکومت عثمانیه یه
شو تقریری تبلیغ ایتدیردی :

« زبرده واضح الامضا سفرا دولت متابعه لرندن آلدقاری
تعلیماته استناداً باب عالی یه اخبار ایدرلرکه دول خمسۀ معظمه
مسئله شرقیه یه دائر آرالرنده ، بر ائتلاف عقد ایلدکلی ایچون
اونلرک معاوضتی اولمق سزین هر درلو مداکرات قطعیه دن اجتناب
ایتمکه و دولتلرک نتیجه مقرراتی بکله مکه حکومت عثمانیه نی
دعوته مأموردرلر . »

بو تقریر تاریخ مسئله شرقیه ده مشهوردر . چونکه
دولتمزک دول معظمه جه بر نوع تحت وصایت آلمسیدر .
انکلتزنه نك ، آوستریا نك ، پروسیا نك ، حتی روسیه نك
بو تقریری امضالاملری آکلاشیلیردی ، انکلتزه باب عالی نی
صیانت ایتمک و شرقده حال حاضری ادامه ایله مک سیاستنی

فرانسوزر بوسایه ده انگلیزله ائتلاف صمیمیلرینی
تجدید ایتمش اوله جقلردی ، بریاندن خصم اکبرلری
روسیه یی رجعته مجبور ایلیه جکلردی ، بریاندن ایسه
انگلتره دن محمدعلی ایچون هیچ شبهه یوق، مساعده کارانه
شرائط استحصال ایده بیله جکلردی ، چونکه اوزمان
(پالمستون) بو مساعده راضی ایدی .

فقط (لوتی فیلیب) هرچه باد آباد محاربه دن توقی
ایتمک ایسته یوردی . (لوندره) دن زیاده (ویانه) یی دیکله دی ،
او فرصتی الدن قاجیردی .

او وقت ده (پالمستون) روسیه دن طرفه یاقلاشدی .
موسقوفلر ، متیقظ طاووران دیلر ، معاهده واقعه دن استفاده ییه
قالقیشمادیلر ، او ایشده دول معظمه ایله متفقاً حرکت
ایتمک قرار ویردیلر .

بین الدول بو مذاکره لر جریان ایدرکن میدان
حربدن مدهش خبرلر کلدی . ابراهیم پاشا ترك اردوسنی
(تزیب) ده ینه بوزدی ، ناصل بوزدی ؟ (مولتکه)
او معروف مکتوبلرنده بو وقایع الیمه یی آجی برطرزده
حکایه ایلر .

بو اضمحلالدن آلتی کون صوکره ، فقط هنوز او
خبر فجیعی آلمادن محمود ثانی وفات ایلهدی ، عبدالحمید
خان دها اون بش یاشنده ایکن پادشاه اولدی .

محاربه یه حاضرلادی ، دیگر جهتدن محمد علی پاشاده
سکوت ایتمه یوردی ، او حکم سهوردیکی برلرک وراثتی
ایسته یوردی ، آله ماینجده پادشاهک علیه آتش
پوسکوریوردی .

دولتیر بوحالدن تلاشه دوشدیلر ، فقط محمد علی بی
طوردیرسه لرده سلطان محمودی طوتمق محال ایدی ،
حافظ پاشانک تحت امرنده عثمانلی اردوسنک پیشدارلری
فراقی کچدیلر ، سوریه یه کیردیلر . پادشاه مصر والیستی
خائن وطن وعاصی اعلان ایله دی .

محاربه باشلار باشلاماز دول معظمه نك اك اوکجه
دوشوندکاری استانبولجه مداخله اولدی . (خنکارسکله سی)
معاهده سی ده امرعی الاجرا ایدی . روسیه اومعاهده نك
احکامنی مع الممنونیه انفاذ ایتدیرمک فیکرنده ایدی ،
لکن دیگر دولتیر ، باخصوص انکلتزه بو فیکره مخالف
ایدیر . (پارلمستون) قوشقولانندی ، بر آره اق فرانسه یه
قارشى انفعالی اونوته رق روسیه نك تشبثاتنه انکلتزه
ایله متحداً مانع اولمقی فرانسزلره تکلیف ایله دی . هر
ایکی حکومت ده دونائمالرینی چناق قلعه بوغازینه
کوندره جکلردی ، شاید روس دونائمالری استانبولک
اوکنه کلیرلرسه اونلرده بوغازی کچه جکلردی .

فرانسه ایچون بویله فرصت بر ده اله کچمزدی ،

مجبور بونده دكل ايدك. وضعيتمز غرب ايدى. روسلر
بزه معاونت ايدم جكدى ، بز اونلره ايدميه جكدك ،
يالكنز بوغازلرى روسيه نك دشمنلرينه قابامقوله بتون
مكلفيتمزى ايفا ايتمش اوله جقدق .

سكز سنه ايچون عقد اولان بو اتفاق خفي
(لوندره) و (پارس) حكومتلى بك چوق كچمه دن
دويديلر ، طبيعى تلاشه دوشه رك استانبول دن ، (پترسبورغ) دن
ابضاحات ايسته ديلر سده آله ماديلر ، آله مايجه ده دونانماريني
آظه لر دكزينه كوندرديلر .

بر قاج آى متمدياً بوايكي دولتك روسيه ايله بر
حربه طوتوشمق تهلكه سنه اوروپا معروض قالدى . .
فقط آوستريا ايشه مداخله ايتدى ، چونكه يوقاريده
عرض ايتديكمز اسبابه مبني بويله بر اختلافه معارض
ايدى . او معاهده دن درحال استفاده ايتيه جكنه دائر
روسيه دن وعد آلدى . طرف ديكرى بو سايله تسكين
ايدرك صاحى تأمين ايلدى .

..

محمود خان ثاني محمد علي يه قارشو بو هزيمتى مضم
ايدميه بيلير بر پادشاه دكلدى ، اويله اولديغنى ده چوق
كچمه دن اثبات ايله دى ، بتون سوريه يي مصر واليسنك
عليه تحريك ايتمكه اكتفا ايله مه دى ، اردوسنى متصل

بو مصالحه یی متعاقباً ابراهیم پاشا اردوسیه مصر
منطقه سینه ، یعنی سوریه یه ، آطنه یه چکلدیکی ایچون
آتق استانبولده روس دونانماسینه ، روس عسکرینه
طبیعی احتیاج قالمادی ، (پترسبورغ) حکومتی ده اولری
چکدی ، فقط کیزلیجه بزمه (خنکاراسکله سی) معاهده سی
عقد ایله دکن صوکره چکدی .

بو معاهده سیاسته روسیه ایچون بیوک برضفر ،
دولت عثمانیه ایچون ده اودرجه بر خطر ایدی ، او قدر که
اکثریتله واقع اولدینی اوزره عین زمانده روس سیاستنک
عظمتنی ، قدرتنی ، سیاستمنک ایسه مسکنتنی ، ضعفنی
کوستریوردی . روسیه ایله بو اتفاقز بتون دولتره
قارشى تدافعی ایدی ، کرک خارجی و کرک داخلی هر
بر تهلمکک ظهورنده بریمز دیکریمزک امدادینه شتاب
ایده چکدک .

دولتمزک طیشاریدن ، ایچریدن لاینقطع معروض
اولدینی مهالک بر کره کوز اوکنه کتیرلسون ؛ ایستدیکى
وقت جزئی تحریکات ایله برشورش ایقاع ایدرک بر موجب
معاهده اردولرینی ملکمز صومق (پترسبورغ) حکومتی
ایچون نه قدر قولای ایدی ، درحال آ کلاشیلیر ؛ حال بوکه
بر ماده خفیه کوره بز اردومزی و عسکرتمزی ،
دونانمازمی او یله بر احتیاج وقوعنده روسیه یه کوندرمک

افزون تر ددیله فرانسه قطعی برسیاست تعقیب ایده میوردی،
روسیه بی ده، انگلتره بی ده طارلتمقدن متساویاً قورقویوردی.
آوستریا ایسه اختلالدن نخواستی ایله دیکی ایچون
موسقوفلره محتاج ایدی، لکن شرق بویه اولمسنی ده
ایسته میوردی، هله نائره اختلال اوروپاده آلتدن آله
تأثیرخی کوسترمه باشلارکن دول معظمه نیکدیگرینه
قرشی، بو نفاقنی هیچ خوش کورمه یوردی، حاصلی،
اتفاق مقدسی یکیدن قورمغه چابالا یوردی، آرایه کیردی.
استانبولی ده، محمد علی بی ده اقناع ایله دی، مصالحه
موفق اولدی.

مصر والیسی ایسته دکلرینه کاملاً نائل اولیوردی.
بتون سوریه ایله برابر آطنه بی ده آلیوردی. حقیقته
پادشاهدن دها قوی ایدی، آناطولی به ده ایستدیکی زمان
اردوسیه قولایجه کیره بیلیردی.

بو مصالحه دن انگلتره، هله فرانسه ممنون ایدیلر،
فرانسزلر ایچون وارسه محمد علی، یوقسه محمد علی ایدی..
چونکه محمد علی مصرده باشدن باشه فرانسز سیاستنی
ترویج ایله یور، فرانسه نفوذینه نقوبت ویریوردی.
روسیه بیه او صوری حمایه به رغماً دولت عثمانیه بی
بو درکه ضعه دوشمش کورمکدن خشنود اولیور، باشقه
باشقه امیدلره قاپیلیوردی.

یونانستان عصیانى تعقیب ایدن موسقوف سفرى اردومزى
اساسندن صارصمشدی . بسبتون قوتدن ، اهمیتدن
دوشورمشدی . ثانیاً سلطان محمود ثانی بتون اوهریمتلیله ،
او موفقیتسنز لککریله ، باخصوص او دایرانه بر فکر
تجددیه ترککریک بیله توجهندن دوشمشدی ، فقط محمدعلی
پاشا ، ابراهیم پاشا او توجهه مظهر ایدیلر ،

ایشته اساساً بو ایکی بیوک سائقه ایله درکه مصر
والیسی او مظفریتلره او یله قولای قولای ایرمشدی ،
ابراهیم پاشا بتون کچدیکی یرلرده سلطنت و خلافت
عثمانیه نك برخادم حقیقیسی اولدیغنی اعلان ایله یور ، حتی
پادشاهه دکل ، فقط پادشاهی اغفال ایدن مقربینه قارشی
یوریدیکنی سویله یوردی .

بو سوزلر تعبیر معروفزله کوز بویامق ، یافرنکلر
دیدکلری کی ظواهری قورتارمق ایچوندی .

موسقوفلرک استانبوله عسکر و دونانما صوقملری ،
دوات عثمانیه یی طوغربدن طوغری به حمایه آلتنه آلملری
انکلیزلری و فرانسلری قوشه قولاندیردی ، (لوندره)
حکومتی روسیه نك علیه اوله رق مسئله به مداخله ایتمک
محمود ثانی بی ده ، محمد علی بی ده روسلردن قورتارمق
طرفداری ایدی ، فقط قرال (لوتی فلیب) ک او حددن

اله كچمنز برفرست ایدی ، چونكه برياندن محمد علينك
موفقيتنه سد چكمنك ، برياندن ايسه دولت عثمانیه يي تحت
وصايتہ آلمق ایچون بر وسیله دیمکدی .

مصر والیسی شوینه بوبله بر مجدد ایدی . كرك امی اولمقله
برابر او دهای فطریسنك سوقيله ، كرك (ناپوئون) ك
سفر معروفندن ایدیندیكى میراث فکری ومعنوی ايله
مصری اعمار ، احیا ايله یوردی ، شاید ممالك عثمانیه يي ده
باشدن باشه استیلا ایدرك بوبله یانمغه قالدیشسه ایدی
روسیه ایچون فنا دکلیدی ؟ . حان بوكه دولتمزی وصايت
آلتنه آلاجه موسقوفلر ایسته دکلری کبی ضعیفلاتیرلر .
صوکرده بر وقت مساعدده ضبط ایدیوریرلردی .

محمود ناینك روسیه دن بو استمدادی سیاست بیوک
بر خطا ایدی ، فقط پادشاه ابتدای امرده هرچه باد آباد
شخصی ، تاج وتختی قورتارمق ایسته یوردی ، ابراهیم
پاشا کوتاهییه قدر ایلریله مشدی . روسلر ، دونانمالرینی
طولمه باغچه پیشکاهنه کوندرم ییدیلر . اسکداره کلی
عسکر چیقارما ییدیلر شبهه یوق ، اوده استانبوله کیرر ،
یاپه جغنی یاپاردی .

کوچك بر مصر اردوسنك قوص قوجه بر عثمانلی
اردوسنه قارشى بوخارق العاده موفقیتلری مادی ومعنوی
برچوق سبیلره مبنی ایدی . اولایکیچری هائوسیله برابر

محمد علی

جنگلرده قاره طاغ ، اشقودره ، آوستریا حادثه‌لری ،
 بزه محمد علی بی خاطر لایتمشدی . فی الحقیقه یتیمش ایکی ،
 یتیمش اوچ سنه اول ایدی ، محمد علی طبقی شمعی قرال
 (نیکولا) نیک یاپدیغی کی ، لکن ده‌ها پارلاق ، ده‌ها
 بیوک بر مقیاسده ، انکلترببی ، فرانسه‌یی ، روسیه‌یی ،
 حتی بتون اوروپایی بر برینه طوتوشدیرمشدی ، آرز قالدی
 بر حرب عمومی به بادی اولیوردی .

مصر والیسی متبوع مفیخمنی اسباب متعدده به مبنی
 فوا حالدہ مغلوب ایتشدی ، شامی ، عکائی اله کچیردکن
 صوکره حمص ، بیلان - تموز ۱۸۳۲ - مظفریت‌لرینی
 متعاقب ابراهیم پاشا آناطولینک کوبکنه طوغری
 ایلرله مش ، قونییه ده رشید محمد پاشایه ده قطعی بر صورتده
 غالب کلنجہ استانبولی تهدیده باشلامشدی . محمود ثانی
 تلاشندن نه یاپه جفنی بیلمه‌دی ، دول معظمه‌یه آیری
 آیری مراجعت ایلدی ، فقط یالکز روسیه دن امداد
 کوردی .

(پترسبورغ) حکومتی ایچون بو مراجعت برده‌ها

ایده جکسز ؟ یریه زنده الله دن باشقه کیمسه دن قورقوکزواری ؟
یدیگزده مجتمع قوتلره جهانده کیم مقاومت ایده بیلیر ؟ شوکت مآب ؟
مأیوس اولماییکز ، محاصره ده دوام ایدیگز ، امر وی ییکز ،
طوپلریکز استحقاکلری متصل دوکسون . نتیجه ده ظفر
محققدر . . .

بو مناظره دن ایکی اوچ کون صوکره ایدی عسا کر
عثمانیه استانبوله نصرته کیری یوردلردی . حال اینچون
باعث انتباه اولور امیدیه بو صفحه تاریخی ، اوسرور
سلاطینمزی ، او اجداد عظاممزی حقیقت ماهیتلری
ایله قارئلریمزه خاطر لاتمق ایستهدک . . .

ارکانندن ، اعیانندن بویله جه اذغانی سلب ایلر .
 بو اغتشاشه مبنی ایمپراطور (قونستانتن) استانبولی
 مدافعه ده یالکیز قالمشدی . مع مافیه صوک بر مزیت
 کوسترمش ، بو امر دشوارده ایجه موفق اولمشدی .
 بر آراق ترک لرله بر مصالحه یه بیله نائل اولیوردی .
 چونکه محاصره اوزایجه صدر اعظم خلیل پاشا حضرت
 فاتحه صلحی توصیه ایله یوردی . فقط زاغانوس محمد
 پاشا روملری یقیندن ، روحاً طانیدینی ایچون بوتوصیه یی
 جرح ایدرک پادشاهی شو سوزلرله ایقاظ ایتدی :

روملری ؟ اصلاً بر برلریله اتفاق ایده منلر . اونلرک
 اردولرنده بر اغتشاش تام حکم فرمادر . هرکس امر ویرمک
 ادعاسنده در ، کیمسه اطاعت ایتک ایسته من . مجلسلرینه کیریگز .
 آرالرنده نه اولور ، نه بیتور ؟ کوریکز . اوزون اوزاندی یه
 مطالعه لر ، محاکمه لر ، برچوق سوز ، فقط هیچ بر نتیجه یوق .
 برکون اول مقبول کوردکلرینی برکون صوکره مدخول بولورلر .
 شاید برچوق مذاکره لردن صوکره بر نقطه ده اتحاد ایدر .
 تصادفاً بر ایشه قرار ویریرلرسه او ایشی قوه دن فعله چیقمارمق
 ایچون اودرجه بطائله حرکت ایدرلرکه بر نتیجه یه نادراً ایررلر .
 بو تأخرات که فوت فرصته بادی اولور ، دائمی صورتده
 بر برندن محترز اولدقلرندن ، یکدیکرینک یرینه کچمک ؛ مشترکاً
 تحت قراره آلمش بر حرکتک فوایدینی آیری آیری شخصلرینه
 حصر ایلهمک ایسته دکلرندن متولددر . شوکت مآب ، نه او
 اردودن ، نه ده او دونمهن قورقما یگز . اونلر قوری خیال لردن
 عبارتدر ، سزه خشیت ویه منلر . اویله اولماسه بیله نه دن احتراز

ینه او دور ایچنده بالاخره پاپالغه ترفع ایدن بر
قاردينال اوروپايي شويله تصوير ايله يور :

« خريستيانلق عالمي قفاسز بروجوده بکزر ، بر جمهوريت درکه
نه قانونه ، نه ده حکامه مالکدر . پاپا و امپراطور مراتب عظمانيک
بخش ايتديکي شعشعه لره صاحبدرلر ، فقط حقيقتده کوز
قاماشدیرمجي خيالتلری آندیریرلر ، اجرای حکم ایده بیلمک
استعدادنده دکلددرلر . ذاتاً کیمسه ده اونلره اطاعت ایتک
ایسته مه یور . هر مملکت بر بريله اصلاً متحد اولمیان ، حتی
بر بزدن نفرت ایدن بو درجه متفرق ، متعدد قوتلری ،
حکومتلری بر سنجاغک آلتنه طوپلایه بیلمک ایچون نه فصاحت
لازمدر ! »

ایشته ترکار استانبولی فتحه حاضر لانیکن اوروپا
بودرجه تفرقه ایچنده ایدی . حضرت فاتح بیوک بر صاحب
سیاست ایدی . بو حالدن استفاده ایتکی رعنا بیلدی .
اوروپا بویله ایدی . فقط روملر دها پریشان ایدیلر ،
وطنلرینک معروض اولدیغی تهلیکه دن ، عثمانلیلردن
زیاده احتراض ذاتیلرله ، نفاق داخلیلرله مشغول
ایدیلر . « ضیای مخلوق ، ضیای غیر مخلوق » دییه بر
مناقشه دینه اورتایه چیقارمشلردی . وار حرصلرله
اوکا و تف اجتهاد ايله یور ، بوسائقه ايله مدافعه وطن
کبی بیوک بر اندیشه یی اهل ایدیور ، بدلاجه سینه
بر برینک باشنی بیورلردی . . .

واهب الادراک بر قومک زوالنی مراد ایدرسه

طوپلردن بحث ایتک ایسترم . عثمانلیلرک استانبولی فتح ایتلری
بر حادثة خارق العاده در . بتون مورخلر متفقد رکه بوحادثة
حیرت انگیزده اک زیاده نظر دقنه چاربان جهت محاصرلرک
قوالاندقلری او خارق العاده طوپلر و بو طوپلرک تولید ایلهدیکی
ینه او درجه خارق العاده نتیجه لردر . »

فی الحقیقه او دورده عثمانلیلر یالکیز بسالنتیجه دکل ،
فنیجه ، مهارتجه ده جهانک اک برنجی عسکرلرندن معدود
ایدیلر ، حضرت فاتح شجاعته علمی ، عرفانی رهبر
ایدینمش بر سردار خارقه پرداز ایدی . استانبولی
اساسا بوسایه ده ضبط ایلهدی . نارنج عالمده ایلک دفعه
اوله رق طوپجیلانی اردویه صوقدی . دنیانک اوزمانه
کوره بلکه اک مشهور ، اک محکم برشهرینی طوپلریله
محاصره ایلهدی . ینه اویله جه فتح ایتدی .
بو قدرت علمییه مالک اولماییدی . او شهریار
کزن بتون اومستحضراتی ، اواسباب شوکت وموفقیتی
الده ایده مزدی . اویله اولونجه ده او جلالت معروفه سینه
رغمأ بو فتح محتشمه ایره مزدی .

حقیقه وحدت معظمه تاقی ایدیلن دهات بعضاً
صحنه عالمده جریان وقایعی تحریفه مقتدردرلر . چونکه
بالفرض استانبول فاتح طرفندن بویله بر جد اذعانفروز
ایله فتح اولونامه سهیدی . بالاخره المزه قولای
قولای کچرمیدی ؟ مشکوکدر . .

ایله بکام قیلدی . چونکه او تصورات عظاماسنه بویله
 قیمتدار بر معین بولدیغنه پک منون اولیوردی . اوزون
 اوزادی یه مذا کره لردن صوکره مهارت صنعتی تجربه
 ایچون (اوربان) دن شو مطالبه ده بولوندی : شمیدی یه
 قدر امثالی کورولمه دک بر چاپده بر طوپ اعمال ایتک ..
 او مجار مهندسی ده مقابله اویله بیوک طوپلر
 دوکه بیله جکفی بیان ایتدی که بونلرک طاشدن ، فقط
 خارق العاد عظیم کولله لری استانبولک سور قدیملری
 خاک ایله یکسان ایده جکدی ، « ولو او سورلر (بابل)
 کی قدر محکم بر طرزده انشا ایدلمش اولسه ده . . .
 مع مافیله انداخته متعلق بعض دقائق فنییه آگاه اولمادیغنی
 اعتراف ایلدی . فقط حضرت فاتح او مسئله لری اطلاع
 ذاتیسیله فصل ایده بیله جکفی سویله دی وبالا آخره
 اویله ده یاپدی .

ایشته اوقت میین بویله مبیجل امکرله حاضرلاندی .
 استانبول بوجدی حاضر اقلردن صوکره محاصره اولوندی .
 بو واقعه یی بر مورخ غرب بو نقطه نظرده شویله بسط
 ایلر :

« بو محاصره که احتمالدر، تاریخک اک معروف بر محاصره سیدر
 (۵ نیسان ۱۴۵۳) ده باشلادی . الی درت کون دوام
 ایله دی . چونکه صوکره هجوم ۲۹ مایسده وقوعه کلدی .
 بو مقاله ده حضرت فاتحک او درجه موفقیتله استعمال ایله دیکی

اخيراً بر فرنك مورخى فتح قسطنطينيه يى تعريف
ايدركن شو مطالعه يى درميان ايله بوردى:

« وقته نويسلرك ، مورخلك قولنجه بو صره لرده حضرت
فاتحك بذل ايله ديكى فعاليت خارق العاده يى خياله صيغدير مق
محالدر . ملكة بلاد عد اولنان استانبولى هرچه باد آباد ضبط
ايتك انديشه يكانه سيله بى آرام اولديغى ايچون پادشاه اطرافته
آلدغي مهندس لرله كيجه ، كوندوز چاليشير ، اونلرى سرعت
وسلامت مطالعاتيله خبرتله دوشوريردى ، نظر انتباهى ايله
هر درلو دقائق درحال احاطه ايلردى ، بعضاً عسكرلرينه مابوره لر
يايديريردى ، بعضاً ده يكي دو كيرديكى طويلرى موقع تجربه يه
قوياردى . »

حقيقت ، حضرت فاتح جداً متفكر ايدى . اساساً
او موفقيت غرايه حماستدن زياده ، حماستله برابر فنى ايله
ايردى . (اوربان) نامنده بر بحار يا اولاح مهندسى
طوب دو كمكده خارق العاده بر مهارته مالك ايدى ،
ابتدادن روم ايمپراطورى (قونستانتن) ه كيتدى ،
پاي تحك مدافعه سنى تأمين ايچون عرض خدمت ايله دى .
فقط او ايمپراطور بو خدمتى تقدير ايدم مدي ،
(اوربان) ده منفعل اولدى . كيزليجه كلدى . پادشاهمه
مراجعت ايتدى .

مورخ روم (دوتا) نك يازد قلرينه نظراً حضرت
فاتح بو مراجعتدن بك منبسط اولدى . او مهندسى
تلاطم لره ، احسانلره غرق ايلدى . فوق العاده بر معاش

پادشاهمزد قدر تدقیقه، تنقیده سلاطینمزدن هیچ بری معروض
اولمامشدر، فقط وثائقه استناد اتمهین او قوری افترالر
برطرف ایدیلیرسه، علی الخصوص (قریتوبول) کی اک
منصف روم مورخلرینک یازدقلرینه باقیاییرسه حضرت فاتحله
بز هر خصوصده مفتخر اوله بیاییرز.

غریبدر، بوشهریار شهرک ککلات حقیقیه سنی میدانه
چیتاران بزدن زیاده اجنبیلردر، بالفرض صوک دورهیه
کلنجیه قدر مورخلریمز استانبولک فتحنی قوری قورییه
اطرا اتمکدن، حقائقه ناملایم برطرزده گویا شاعرانه
نقل ایله مکدن، بو نقلیایده ایسه هیچ بر زمان هیچ بر
وثیقه کوسترمه مکدن باشقه نه یایدیلر؟ لکن غریبایلر
اوفتح بلندک نه بلند مساعی ایله، اجتهادلرله الله ایدلدیکنی
باخصوص بو ائنده اوفتح محتشمک خلقاً وعلماً نه مرتبه
قدرت کوستردیکنی اثبات ایله دیلر.

مثلاً حضرت فاتحک طویلری او دورده بر خارقه،
ترقیات علمیه دن برر نمونه ایدی، فقط او خارقه، بو
نمونه بالخاصه او خاقان معظمک علمیه، جهدیه وجوده
کلیوردی. خصوصات سائرده اولدیفنی کی بو جهتهجهده
ترتیبانک ناظمی، روحی ایدی.

حریت فکریه یه مالک ایدی، بو مزایاسنی استانبولی فتح
ایتدیکی زمان هر درلو حرکاتیله، اجرا آتیله کوستردی .
آثار معماریه نی، لشکر جهادینه: « غنائم سزک اولسون ،
مبانی نمدر » دییه رکدن صیانت ایلهدی، بطریق (غنادیوس)
ایله پک احرارانه مباحثات دینه یه کیریشدی، حتی حریت
فکریه یه بوابتلاسنی اودرجه ایلری کوتوردی که بالا خرم
(آتیه) یه قدر رخس فتوحاتی سوردیکی وقت
(پارتیه نون) معبدینک اوکنده ، او عظمت صنعتی ، او
قدرت بدایعه برهنه سر حریت قالدی .

ذاتاً ایتالیا رسامی (ژانتیل بلینی) یه شمعی
(وندیک) ده حرمتله تماشا ایدیله کلن تصویر معروفنی
یابدیرمسندن ده آکلاشلما یورمی که او دوره کوره فکر آ
سربست ایدی ، بو جهتجه ملوک سائر اسلامه
بکزمه یوردی؛ اوت، بعض اعتیادات مدخوله شرقدن
بسبتون تجرد ایدمه مشدی ، مثلاً ییلدیرم کی اوده
برادرینه، حتی میده کی بر برادرینه خونریزانه معامله
ایتمشدی .

لکل جواد کبوه

فقط او یله اولمقله برابر شرق ده ، غربک ده اک
زیاده کالاتنی نفسنده جمع ایله مش بر حکمدار ایدی .
استانبولک فاتحی اولدیغی ایچون جهان غربده بو

حضرت فاتح

اخيراً ونديکدن بر آرقاداشم بکا شو سـطـرلری
يازيوردی .

« انسانيه استانبولزی خاطرلانتان بو شهر غریبک احتوا
ایله دیکی بدایع نفیسه دن بنی اک زیاده دوشوندیرن نه اولدی ؟
بیلیرمیسک ؟ حضرت فاتحک او تصویر بلندی ، آه ، بو خاقان
محتشمک پیش حماسنده شمدی دیز چوکمک ، خاطره شهامت
تجیل ایله مک ، اوزمان اک کوچک بر فردندن شهریارینه
عثمانلیلر نه ایش ، نه ایش کوریرلر مش ؟ حزین حزین تفکر
ایتمک دمنده یز . .

فاتحک یالکنز حماسـتنی ، شهامتـنی دکل ، فقط قدرت
فکریه سنی ، او عرفان بلندینی ده تکریم کر کدر . او
عصرک حکمدارلرندن ، حتی غربده بیله ، هیچ بری
یوقدرکه علماده بو مرتبه کاله ارتقا ایله مش اولسون ،
او قوجه پادشاه دیدکاری کی :

شرق و ضربک واقف افکاری بر عثمانلیدر .

بو نقطه نظردن ده سـلاطینمزک سرفرازیدر ، عربی
وفارسی کی السنه شرقیه دن ماعدا برقاج غرب لسانلرینه
آکام ، بوسایه ده ایسه شرقده امثالی کورلمه دک بر درجه ده

بو مملکت بویله قطبلره مالک اولمايخه ، بویله منابعدن
فیض آلمایخه طاش چانلاسه یوکسوله منز . بر ملتی اعلا
ایدن ، هر درلو هزیمتدن ، یأسدن صیانت ایله ین تهذیب
فکریدر . تهذیب فکری که روح ترقیدر ، اساس تجلیدر .
آنحقی بو (صورل) کی استادلرک انعام دهاسیله
حصوله کلیر .

اویله تهذیبه نائل اوله میان ، بویله دهات یتشدیره مهین
اقوامک عاقبتی فلا کتدر ، چونکه جهان تمدنده موقعی
یوقدر ، بساط مدنیتدن نصیبه هستیسی هیچدر . فیاض
ازل فلاحی دیله دیکی بر قومی ابتدای امرده بویله اعظم
متفکرینه مظهر قیالار . اوسایهده ارشاد ایدر ،
اوقوم ایچون تجلیات سائر او ارشاداتدن صوکره کلیر .

ایشته بویله بالذات ایضاح ایلدیکی بو فکر نجیب
(صول) ک تدریساتنه طلبه اجنبیه ایچون بشقه بر
انشرح ویریوردی ، چونکه او مورخ معزز فرانسه
تاریخندن بحث ایدرکن بیله اجنبیلره تاریخ میلیرنی ،
مملکتلرینی خاطرلاقمق ، سودیرمک یوللارینی بیلیور ،
بولیوردی . او درجه صاف ، صمیمی ، اویله اولدیغی
ایچونده سحر انگیز ایدی . بویله ثلث عصره وارن
تدریساتی توسیع ایلهدی ، قسماً محتشم ، او قدر محتشم که
بو عصر ایچنده نادرالامثال بر تألیف - فرانسه انقلاب
کیری واوروپا - شکلنه صوقدی ، بیوک بر مورخ اولدی .
ذاتاً تاریخه دائر باشقه اثرلری ده یازدی ، عصر بحق
اک بلند متفکرلرندن عد اولوندی .

فرانسه نك یوزینی آغارتان ، اقبالی تأمین ایدن ،
باخصوص او اضمحلال سابقی اونوتدیران ایشته اساساً
بو افاضلدر ، بو افاضل که اوتوز ، قرق سنه دنبری حجره
اجته ادلرینه ، مکتبلرینه ، کتبخانه لرینه قاپاندیلر ، هیچ
کورلتی ایتمه دیلر . فقط چالیشدیلر ، یازدیلر ، جلد جلد
اثرلر یازدیلر ، اویله اثرلر که جهان تفکری جوش خروشه
کتیردی ، عالمده مخلصاتدن اولدی .

فرانسزلی او درجه شوائب انقراضدن قورتاران ،
احتشام لاحقنه مظهر ایله یین بو آثار ، بو مساعیدر ،

« بر حقیق، بر صاف موفقیته مظهر اولدم. بر ما کهنه نیک
آز، جوق مذهب بر آلتی اولمقدن قورتولدم. باشلی باشمه بر
انسان اولمغه باشلادم. (تن) اوچ درسدن صوکره بکا دیدی که:
«سز مسالیکیزی بولدیکز، معلم یارادلمشکیز». خلاصه، هر طرفدن
بیوک تشویقلر کورددم. قصصده هنوز واصل اولمادمدی، فقط
واصل اولقی یولنده ایدم. »

(صورل) دور اخیره فرانسه ده یتیم رجا
سیاسه دن بر چوغنک استاد معرفتی اولدی. او تعریفه
صیغماز تدریسات ضرای نارنجیه سیله فرانسه زلغه بیوک
خدمتler ایتدی، فقط علوم سیاسییه مکتبی هر ملتک
کنجلیرینه آچیق اولدینی ایچون او نعمتدن یالکیز
فرانسزلر دکل، اجنبیلر ده مستفیض اولدیلر، همده پک
زیاده مستفیض اولدیلر :

مکتبده هیچ بر اجنبی دلیکیر ایله مدم، هر مملکتدن پک
جوق دوست قازاندم. چونکه دائماً شوبله دوشوندیم و بو
دائما رهبرم اولدی: مملکتی احتراض ایله سورم، هر مملکتدن
زیاده سورم، فقط سزده سزککینی اوبله جه سویکیز، اوبله
سوملیسکیز، او جهتی ده آکلارم، تسلیم ایدرم.

« ایدی بو فکر که بنده محاربه دن صکره پیدا اولدی و بنی
ایفاظ ایتدی، تاریخمک بر صفحه منعمانه سنی، بوجه انسانیت پرورانه سنی
تشکیل ایلر، حکمت حکومتی تعدیل ایلر، یوموشاتیر، براققدر،
فقط اساساً حقیقیدر. حسیات مایه دن محرومیتک طبان طبانه
ضدیدر. ملیت حسنه حرمت متقابله ایله، هر قومک وطن ایچون
بسله دیکی محبت ایله درکه اقوام بر برینک و طنپورلکینی آکلانمغه،
آکلانمغه ده تقدیر ایله که باشلارلر. . . »

باشقه بر سلكه كيره جكدم، او كوچك موفقيتلردن بيقدمدى .
عزيم يك قديم، يك قطي، اولديني ايچون آرتق اويله ياس ايش
فتور ايش و بيلمه يوردم .

ايسته بو سطرلرده بالذات آكلاتديني وجه ايله
(صول) او خدمت تدريس قبول ايله دي . استعفاني
آتيه براقه رق نظارتدن بر مدت ايچون آنجق بر جوق
كشمكشدن صوكره ماذونيت آله بيلدي .

مكتبك تاريخ كشادي ياقلاشمشدي . بيوك بر مورخ
بيوك بر استاد اولق استعداديني حائز اولديني او عزيم
وغيرت صاحبي ، فقط هنوز متردد كنيج چوق
كجه دن آكلار ، ذاتاً دها ايلك خطوده موفق اولور :

« ۱۸۷۲ كانون ثايسنه وارد قدى . بعض قيدرلم، طوبدن
مطالعالم واردى . فقط آيك آلتيسنده ايدك . هنوز هيچ
حاضر دكادم . ايلك درسم آنك اون بشنده ايدى . عمرمك
جهاد عظيمى او ايدى . يا موفق اوليدم، يا او بحثي قرانه ايدم !
نه تجربه م، نه مستحضراتم كافي دكادى، نه ده بكا يول كوسترن،
نصيحت ويرن اولمشدى .

« اوزمان اعتدال دمي ناصل محافظه ايدم بيلدم، حالا دوشونديجه
حيرتده يم . چونكه مسلك مأموريتده اك اوافق مراجعتلردن،
ايشلردن تلاشه دوشمك، اورسمى تقررلردن، مشكلاندن صيقلق
معتادمدى . استقبالي، حريتمى، اوتبعات معززه يي دوشونيوردم،
دوشونديجه ده چالشيوردم، موفق اوله جفمى نفسه صورمادن
چالشيوردم . موفق اوله مايه يدم باشقه بر مسلك آرامغه عزيم
ايتدمدى . بوانديشه لر كافي دكل ايش كي مكتبك افتتاحنده ايلك
درسه باشلايان ده بن ايدم .

چونکه هانکی مبحثده اولورسه اولسون ، مطلق برده
نارفته یه کیدر . .

مثلا (لصورل) تاریخده ، فرانسه انقلاب کیرینی
بتون او رجال اختلالی محاکمهده اوندن کلی ایرلدیغی
حالده ینه فلسفه، دستور اعتباریله (تن) ک پیروی عد
اولور .

* *

(۱۸۷۰) اضمخلائندن صوکره (تن) کی
بوتمی (کی بعض افاضل او یاره لری تداوی ایتک،
استقبالی حاضر لاق ایچون بر علوم سیاسیله مکتبی
تأسیس ایتکه ، افکار شبانی جدی بر طرزده تهذیب
ایچون چالیشمغه عزم ایدرلر ، بو مدرسهده تاریخ
سیاسی خواجه لکی ایچونده اواثالرده کی حالت روحیه سنی،
ماهیت فکریه سنی یوقاریدن بری عرض ایله دیکمز
(آلبر سورل) ه مراجعت ایدرلر ، (سورل) که
او برزخ مأموریتدن قورتولمق ، امل عرفاننه ، فکر
اعلاسنه مطابق بر مسلک ایدنمک ایچون دهها مکمل بر
فرصت اله کچیره مزدی .

« اوکده بر باب خروج آچیلیوردی: بر محیط، بر جماعت،
بر هیئت، حاصلی، هپ آزاد قلم، هیچ بویله عمومه خطاباً سوز
سویله مدهدی، یا موفق اوله مایه یدم! مع مافیه وهله اولاده قراریمی
بویردم، بو فرصتی الدن قاچیرماق کرکدی، مرادیمه ایره مایه یدم

فی الحقیقه او اثناده فرانسلرک باشنه کلن فلا کتلم
تا (مکسیقا) سفرندن، حتی ایتالیا وحدتندن اعتباراً
آلمانیه محاربه سنه قدر کرک خلق، کرک حکومت
اعتباریه معقول برسیاست خارجیه مظهر اوله مادقلری
ایچون ایدی. اوپله برسیاستی ادرا که خلقده اکثریتیه
استعداد یوقدی، حکومت ایسه اساساً خلقک محصولی
اوپله اولماسه بیله مربوطی ایدی.

بویله بریاندن ذهناً بویوک دوشونجه لرله مشغول،
بریاندن ایسه مأموریت حکومت کبی جداً طار، مزعج
بر مسلکدن مشتکی، متأذی اولدیغی بر صروده ایدی که
(صول) فیلسوف شهر (تن) ه تقدیم اولوندی،
اونکه دوشمکه، قالمغه باشلادی.

(تن) قرون اخیرده ترقیات فکریه یه اک زیاده
خدمت ایدن اعظمندرد، فیلسوفدر. مورخدر، منقددر،
حاصلی بر تحریر معظمدر، فی الحقیقه یازدقلرنده دائمی
اصابت ایتمز، بالخاصه مثلاً انقلاب کبیره، کرک (ناپولئون) ه
وارنجهیه قدر رجال اختلاله دائر محاکمه لرنده افراطدن
تفریطه صاپار، دستورلرینی اثبات ایچون فکربی
طرف کیراکه صاپار، اوپله اولمقله برابر معنی ده، لفظاً ده
مستثنی بر محرر، بریوک متفکر، فوق العاده بر فیلسوف
اولدیغی ایچون اثرلرینی معارضلرینه بیله فیاضانه اوقوتور،

اك حقيقى ، اك مكمل بر طرزده تفصيلاتنى مکتوبيدر ، ذاتاً (رووده دوموند) مديرى كې اك صلاحيتدار بر آدمك تقدیرى قازانديكن، كافيدر.. پدر عزيزم، سكا بو بختى يازيورم، قورى قورى به اوكونمك ايچون دكل ، فقط بكا دائما ايستديكم كې چالشمغه مساعده ايتدكدى . ايسته و قتمى اضاعه ايتديكمى سكا كوسترمك ايچون بويله اله فرصت بچدكجه بختيارم .

(صورل) بر مدت بويله ادبيات ايله ، محرراكله آلندن آله مشغول اوله رقدن مأموريتده قالير، فقط ايسته مه يه ركدن ، قور تومغه فرصت آرايه رقدن قالير ، اومسلكدن استعفا ايدرك املنجه، كوكلنجه چالشمه بياهمك چاره ليرى آرار . چونكه امور مأموره سنده فعاليت فكريه سنه ديلاه ديكي كې وسعت ويره مه يوردى، طوغريدن طوغرى به ساحه سياسياته آتلى ، مبعوث اولمى، اويله تميز ايتمكى ده فطرتنه ، استعدادينه مطابق بولمايوردى . ادبياتى او اشتغاللره ينه ترجيح ايدايوردى .

بك يقيندن تعقيب ، تدقيق ايله ديكي ايچون ۱۸۷۰ حرب الينيه وارنجيه قدر بتون او حادثات سياسيه (صورل) ك تنوير افكارينه بك چوق خدمت ايتمى . او صاحب تدقيق كورايوردى كه عامه ، اكثريت عامه مسائل خارجيه ايله درجه كفايه ده مشغول اولمايوردى . بو مسئله لرى كافه غوامضيله ادراك ايتمه يوردى . حال بوكه بر قومك بحق تهذيبي او اشتغال ايله بوادراكى ايدىنمكه متوقفدر .

ایله یین هیئت مخصوصه حکومتک خدمت کتایندمه بولنیور .
نهایت ینه عین خدمتله (ورسای) ه کله رک مذاکرات
صلحیه یی یقیندن تعقیب ایله یور ، فقط او زمان ادبیات
ایله مشغول ایسه ده ، بیروک برحکایه یازمقله اوغراشیور ،
بعض مجموعه لرده مقاله نشر ایله یورسه ده هنوز معروف
دکل ، حتی حالندن ، حیاتبندن بیله خشنود دکل ؟

چوجق ایکن مکتبده « بنی بر خارقه عد ایدیورلر ، بر
نمونه کی کوسترییورلردی . چونکه بسبتون جاهل دکلدم ،
تذبلده دکلدم ، برده فطرة ایی بر شا کرددم . مکتبی ، مکتبه
بکزر یرلری سومه سه مده ، حتی سومه دیکم ایچون اصوله ،
نظامه پک رعایت ایدردم ، چونکه توبیخدن ، هر درلو موأخذدن
زیاده سیله توقی ایلردم . فقط او قیدلر ، او مبصرلر روحی
صیقاردی . »

خارجیه نظارتنده ایکن (صورل برکون (۱۸۶۶)
محاربه سنه دائر اوزون بر بند قلمه آلیر ، هرناصلسه
(ره ووده دوموند) مدیرینک الله چکن ، نظر تقدیرینه
اصابت ایدن بو مقاله او مجموعه مهمه یه درج اولونور .
(صورل) بو مسئله یه دائر بر مکتوبنده پدرینه شو
سطرلری یازار :

« نظارتده بنی طانیانلر هپ تبریک ایتدیلر ، خارجیه
مهرداری که طوغریدن طوغری یه آمرمدی ، فقط هنوز بنمله هیچ
کوروشمه مشدی ، بکا تقریباً شو سوزلری سویله دی ؛
مقاله کزی تبریک ایدرم ، یک دقتله او قودم . مسئله نیک

(هاردنبرگ) بر بچنده (طاله یران) ه حدتله ندیکسندن
النی ماصیه اوره رق : « بویه اولدینی سـویه مه دن ده
آکلاشیلور . « دییه باغیر بیور . فقط او پیر سیاستدن ده :
« سویه نیرسه ده ائی آکلاشیلیر . « جواب ساکت
ومسکتنی آلیوردی .

ایشته بونارینخی بزه بویه مستثنی ، موثوق بر طرزده
تفهیم ایدن مورخ او مشهور (آلبر سورل) ایدی که
او کرسی معلای تدریسی اوتوز اوچ سنه متادیا احرار
ایله دکن صوکره سکزییل اول وفات ایله دی . او
صاحب فضلک اوغلی کچن کون معروف بر مجموعه موقوته ده
باباسنک ناصل تاریخه ، مورخلکه هوس ایله دیکنی ،
اوتدریسانه نه صورته باشلادیغی مفید صورته بسط
ایله یوردی . بزده بوصفحه تاریخره او وثیقه بزه استناداً
بو مورخ محترمی قارئلریزه بر درجه ده طانیتقمق
ایسترز .

ابتدای شبانه (سورل) مکتب اعدادی بی ،
مکتب عالی بی بیتیردکن ، حقوقدن شهادتنامه آلدقن
صوکره خارجییه نظارتنه کیریور ، اوفاق ، فقط ممتاز
بر مأمور اولور . آلمانیا و فرانسه محاربه سنده ، پارس
محاصره آلتنه آلدینی وقت (طور) شهرنده تشکل

یوروتدی . مرادینه دائما ایردی . فقط اول شبابندن
اعتباراً عمرینی ده بو آمال سیاسییه حرص ایله وقف
ایله دی . باشقه بر اندیشهیه ، حتی ینه او استادك
دیدیکی کبی ، اوله نکه بيله وقت بوله مادی .

بودرسده ، بو استاددن اودورك بتون صفحات
تاریخیه سنی بویه جدی اولدینی قدر لطیف بر طرزده
اوکرنده . بو عرفان فکرم ایچون اك مؤثر بر غدا
ایدی . یالکیز او قدر دکل ، پک جاذبه دار ایدی .
ینی تیاترولردن ، بتون حظوظات ساءره فکریه دن
زیاده بو درس جذب ایله بوردی . ناصل ایله مه سون ؟ ..
اوپارلاق تقریرلری دیکلرکن زمان زمان عادتاك معروف
رجال تاریخیه الله همبزم اولیوردق ، بورجالك یالکیز
نه سه ویله دکلرینی ، نه بحثلره کیریشدکلرینی اك حقیقی
وثیقه لره استناداً ایشتمکله قالمیوردق ، کیزلیدن کیزلییه
نه یاپدکلرینی ، نه دوشوندکلرینی ده آکلا یوردق ،
اوکره نیوردق .

مثلاً (ویانه) مؤتمر کیرنده یقیندن ، معنی ، هویت
سنه لردن بری طانیدیغمز (طاله یران) لرك ، (مه ترنیخ)
لرك ، (هاردنبرغ) لرك ، (قاستلریغ) لرك وسائرهنك
مناقشه لرینی ، مباحتلرینی نه دقتله تعقب ایدی یوردق !
بوهیئت عادتاك کوزیمزك اوکنده ایدی . پروسیا مرخصی

او مورخ باشقه بر مورخ ، او استاد باشقه بر استاد ایدی .

درس-مز فرانسه انقلاب کیرندن ، (۱۷۸۹) دن اعتباراً اوروپا نك تاريخ سياسیسی ایدی . . معلم انكلتره دن اعتباراً اوروپا دولتری نی محملاً غوامض سیاسییه اعتباریه تصویره باشلادی . او بلیغ ایدی . نطوق ، مهیجانه نطوق ایدی . اومزیت برطرف ، لیکن الك درین حقائق تاریخیه یی نه درجه وضوح ایله مدلاً تمهید ایله یوردی . یالکیز مملکتلری ، حکومتلری دکل اشخاصی ، رجالی بیله نظرلرده تجسم ایتدیریوردی . مثلاً انكلتره ده (پیت) دن بحث ایدرکن ، فقط وثیقه لرله ، برهانلرله بحث ایدرکن او حکومت آدمی کویا یقیندن کورمشز ، حتی روحاً ، فکراً ابیدن اینی به طمانیشز ، کبی بزه آکلانیوردی . . هم ده نکته لرله ، مضمونلرله آکلانیوردی ،

« اوروپایی بیلمه یوردی ، فقط انكلتره یی رعنا بیلوردی . بومعرفت ایسه موفق اولق ایچون اوکا کافی ایدی . . »

دیوردی . بودقیق سوز بیوک بر حکمتی محتوی ایدی . . چونکه (ویلیام پیت) انكلتره یی ، باخصوص انكلتره مجلس مبعوثانی بحق طانیق سایه سنده اويله بر حکومت مشورتده سنده لرحه حکمتی سوردی . فرانسه یه ، (ناپولئون) قارشى سیاست خصومتی

بيوك بر مورخ

اون يدى ، اون سـكـز سـنـه اول ايدى . درين
بر اشتياق عرفان ايله يـنـه پارسه دوندمدى . ديكلمك ،
اوقومق ، اوكرنمك ، نهايت يازمق يكانه املمدى .
(صوروبون) دن مکتب حقوقه ، مکتب حقوقدن علوم
سياسيه مکتبنه صباحلرى ، آقشاملرى قوشدم ،
طوردمدى . آراده ايسه يا كلبه خرابمه ، يا بر كتبخانه يه
چكيلهرك يـنـه بو مبارك اقدامه مقاله لر يازدمدى . .
آغر برسى ايله ، بعضاً مشاق ايچنده ، هول ايله ،
هيچـان ايله كچمش اولسه ده اوزمانلرك خيالى بنجه ،
ديدكلرى كـيـ ، جهان دكر ، چونكه :

كـالـه ايرسه ده عمرم شـبـابه مشتاقم
حياته طويمايورم بن نه در بو حال حزين؟.

ايشته او ائـنـالـرـده ايدى . علوم سياسيـه مکتبنده
ايلك دفعه ازلهرق تاريخ سياسى درسـنـه كيدنجه ، اودرسى
ويرن استاد معظمى ديكلمه بنجه عادتاً وجده كـلـدـمـدى .
او تاريخ اوزمانه قدر اوقود قلمدن باشقه بر تاريخ ،

عادلانہ بی ویریور۔ جہاندار کمال حقیقی ہیچ بر فردہ،
بویلہ دہاتہ بیلہ میسر اولماز۔ آنجق تاریخ بویلہ حسنائی،
واو قلیل اولسہدہ، قیمۃ سیئاتہ، نہ قدر چوق اولورسہ
اولسون، غالب کورونجہ بو افاضلی عفو و صفحنہ
مظہر ایلر۔

ثروت فیکریه ، افکار جدیده اعتباریه اک مدقق
مورخ لر بو اثر لری آنجق بیوک (ناپولئون) خاطرانیله
قابل قیاس کور یورلر .

فی الحقیقه مثلاً حق حرب و صلحه دأثر (میرابو) نك
یازد قلمری ، سـوبله دكلمری اوزماندن بری تدوین ایدیلن
قوانین اساسیه نك قواعد موضوعه اصلیه سـنی تشکیل
ایلر ، یالکنز او قدر می ؟ كرك حریت و مساعدات
مذهبییه ایچون ، كرك قوه اجرائیه نك خصائص لازمه سی
ایچون خلاصه ، كرك حکومتله قوه تشریعیه نك
مناسبت متقابله لری ایچون ینه (میرابو) نك بسط
ایله دیکی ملاحظه لر حقوق اساسیه نك اك پارلاق
دستور لریدر .

بو آئاردن استدلال اولونور که بو حقیقی حکومت
آدمی هر عاقبتی کورمش ، آکلامش و ایضاح ایتشد .

« انسان بر یاندن مجلس ملیده کی خطبه لرینی ، بر یاندن ده
سرایه او خفی تقریر لرینی او قود قجه اویله دوشونور که بو
صاحب دها هم بر خطیب مصلح اختلال ، هم ده بر مأمور
خفی اولیق وظیفه مضاعفه و متضاده سنی نفسنده جمع ایده جکی
برده افکارینه خدمت ایده بیلک ایچون نظارت ، باش
وکالت کبی بر مسنده کچه بیلسه یدی روش وقایع تعدیله اوغرایه
بیلیدی . »

ایشته اخلاف (میرابو) ایچون بو کون بو حکم

ویردی. بری به علناً آغیر سوزلر سـویله دی ، انقلابک
ضرورتی تسلیم ایله یوردی . اوچورک بنا محتاج تجدد
ایدی ، تجدد اولونملی ایدی ؛ فقط قراللق مقتضیات
حقائق جدیدی بحق ادراک ایدنجه بقا بوله بیلیردی ،
اوله حکم ایدی یوردی .

افکار انقلاب قومدن فعله پی در پی چیقاریلیردی ؛
او دوره اعتسافه حاجت یوقدی . اوله مملکت
خراب ایدلمه ملی ، او قدر جانلر یا قلمـاملی ، خانـمانلر
سوندیرلمه ملی ایدی ، ایشته (میرابو) حیرت انکیز بر
نور بصیرتله بتون بوعواقبی کوردی ، کوستردی ، او قدرلده
قلمادی ، اصلاح ایتک ، صلاح ایله تألیف ایله مک ایسته دی .
بر آراق مشهور (لافایت) ایله اتحاد ایدرک قرالی هرچه
باد آباد قورتارمغه چابالادی . فقط (لافایت) ده شهرت
واصلته رغماً بویله بیوک برسیاستی ادراک ایتک ، ایدنجه ده
اوله بلند بر صاحب سیاسته اعنـاد ایده بیلیمک
منزیتی ، جوهری یوقدی ، اوتشبدن بر نتیجه حصوله
کلیدی .

(میرابو) نک آثاری ، طقوز جلددن متشکل نطقلری ،
سکیز جلدده وارـان خاطرملری ، برده او معروف
مکتوباریدر . فقط احثوا ایله دکـلری حقائق ، معانی ،

حقائق ، علویاتی ، سفلیاتی بوساحب نظر قدر کورن ،
کشف ایدن اولمادی .

(میرابو) نك خطبه لرنده تمهید ایله دیکی دستورلر
تعقیب اولونهیدی ، اوروپا نك فرانسه یه ، فرانسه نك
اوروپا به قارشی حقیقی وضعیتی او صورتله تعیین ایدیه
بیلهیدی ، فرانسزلر سیاست خارجیجه او خطالره ، او
بلالره اوغرامایه جقلردی ؛ او یله اولونجه ده داخله او
رعشه لره ، او اختلاجلره طوتولمایه جقلردی .

ارباب تدقیق بتون انقلاب کیرده بو نقطه نظر دن
اوچ دهه کوریرلر : اونلرده دوره اولاده ، قرالقهده
(میرابو) ، دوره نانیسه ده ، جمهوریتده (دانتون) ،
دوره ثالثه ده ، ایمپراطورلقده (ناپولئون) در .
اودرجه هرج مرج ایچنده بیله سیاست خارجیجه
و داخلیجه فرانسز لگه نك حقیقی منافعی بلند
بر فکر ایله نك واضح بر طرزده کشف ایله یین ،
وطنداش لرینه ایضاح ایدن ، تقدیر ایتدیرمکه چابالایان
ایشته بو اعظمدر .

انقلاب تمادی ایدر ایتمز ، (میرابو) اول امرده
قرالک ارتکاب ایتدیکی خطالری تصحیح ایتک ایسته دی ،
رجال اختلالک طاش قینلقلرینی ، شاش قینلقلرینی ده منع
ایله مکه قالدیشدی ، اوتیه بالضروره خفیا نصیحتلر

أولدکن صوکره بو حقائق بسـبتون میدانہ چیقدی .
اوزمان بر آراق جهان اختلالی باشند باشه تسخیر ایدن
او لجہ اختلالک صیتته ده کاملاً خلل کلدی .

بالآخره آرادن سنه لر، دورلر کچدی، تاریخ عدل
واحتشام ایله حکمی ویردی ده (میرابو) نک قدری
او وقت تجیل ایدلمکه باشلادی، چونکه حسناتی سیئانه
غالب کلدی، قدرت لسانندن زیاده دهای فکریسی بتون
اومساوی خصوصیه سنی ستر ایله دی، حتی اونو تدیردی .
(میرابو) شبانی ولوله ایله می کچیرمش، سـفاهته می
مبتلا اولمش، بـأس یوقدر، چونکه کال عمرنده ملکـنه،
ملتته هر حالده خدمت ایله مش؛ بی محابا خلقه سویله تمز
حقائق سویله مش، عصرینک یوکسـک، پک بوکسک
دوشونور بر فرد فریدی اولدیغنی کوسترمش، اودرجه ده که،
عرض ایتدی که ز کبی، بو کالاتی ابراز ایدر کن بیله ینه
او کوچه کلردن مصون قالماش اولسه ده انظار اخلافده
معفودر، چونکه تاریخ پک عادلر : هر حق احقـاق،
هر حقیقتی اظهار ایلر، حق و حقیقت ایسه (میرابو) نک
اساساً لهنده در .

*
* *

فرانسه انقلاب کیرینک خارجاً و داخلً خطیانی،

انقلاب کبيرك ازكانندن اولدقدن، مجلس ملي کبيره کير-کدن، حکومت قديمه يي اويله صولتله بالطة لامغه باشلا دقدن صوکره بيله (ميرابو) شائبه سفالتدن، بلای اسرافدن حياتی قوربارمه دی. او سائقه ايله ده يينه قواعد اخلاقيه آرز، چوق منافی حرکتلرده بولندی. مثلا برياندن قرالغك عاينده او مؤثر خطبه لريله ييلديرملر ياغديريرکن برياندن ده التدن آله قرالدين تخصیصات خفيه آليوردی. بر مورخ منصفك دیديكي کي :

أون، اصلا فکرلرینی هيچ اويله بر مقصده فدا ايتمه دی، بو بيوکليکي کوس-تردی؛ او فکرلره خدمت ايدرکن نفس-نه ده خدمت ايتکه قالفيش-دی، بو کوچلاکدن منزله اولمادی.. بورجه کيرمك بر شيندر، فقط او بورجي نطقلره تأديه ايله مك دها بيوك بر شيندر. (ميرابو) بو شائبه لرك هر ايکيسندن ده مصون قالمادی.

في الحقيقة انقلاب کبيرك او خطيب اعظمی سراي ايله چوق کچمه دن مناسبات خفيه يه کيريش-دی، قراله، قراليجه يه نصيحتلر ويريوردی، اک معقول، اک طوغری يولي کوس ترييوردی. لکن بر اجرت، بر احسان مقابلنده ويريور، کوس ترييوردی، خلاصه، کيزلي کيزلي اونلردن کلی پاره لر آليوردی.

اون آلتنجی (لوتی) توقیف ايدلاکدن، (توئيلری) سراينك اوراقی اله کچيرلاکدن، فقط (ميرابو) ده

سیاست ایله اوغراشمق ایسته‌ین بر فرد ایچون بویه
 بر حیات شباب آغیر بر یوک، چونکه فنا بر لکه ایدی،
 فقط (میرابو) سیاست ایچون یارادلمش ایدی. چونکه
 هنوز انفلاق ایدن انقلاب کبیرک اودرجه بلند بر خطبی
 یوقدی، عمومیتله فکرآده اویله مترقی، موزون، معقول
 بر طرزده مترقی بررکی موجود دکلدی. بومزایایه مبنی
 او صاحب دهأ ضروری صحنه سیاسته آتیله جقدی
 و آتیلدی، آتیلیر آتیلیم-آزده کرک قدرت خطابتیله،
 کرک وسعت فکریله مجلس ملینک بر قطبی اولدی، اویله
 اولمقله برابر ضعف اساسیسی، اویاره‌نی حس ایله یوردی.
 بالفرض مسلك سیاسیاته (مالزرب) کبی نزیه بر حیات ایله
 کیرمه‌دیکنه تأسف ایدی یوردی .

فی الحقیقه معارضلری هر فرصتده بو ذاتی، بو زلتی
 (میرابو) نك یوزینه اورییورلردی :

زلة العالم یضرب بها الطبل

مثلا برکون مجلس ملیده او خطیب بلیغ بر مناقشه
 ائناسنده فرانسیزجه بر مثل معروف ایله مخالفلردن برینی؛
 راهب (موری) بی استعاره طرزنده « بردائرة ملوثة » ده
 حبس ایده جکینی سویله مشدی. لیکن درحال او معارضندن:
 « وای، دیمک بی قوجا قلاق ایسته یورسک ؟ »
 جوابی آلدی .

مهاالکدن، صیانت ایتک ایسته‌ین ینه او ایدی.. او دور
ایچنده بو سفیدن دها زیاده مملکتک خیرینی، سلامتی
سیاسة کشف ایده بیلن اولمادی. مع الاسف بو کشفیاتدن
قرانسه استفاده ایده مدهدی. چونکه اولا (میرابو)
باشامادی. نایاً یشاسه بيله صوك نفسنه قدر سورن
ذلت حیائيله اعتماد عامه دن دوشدیکی ایچون سوزینی،
حکمنی یوروته مزدی. یوروته بيله یدی، هیچ شبهه یوق،
او تاریخه باشقه بر جریان ویریر، احتمالدر. قرالی ده
قرالینی ده اومهلك ورطه دن قورتاریردی.

ایشته بو اسبابه مبنی بو مفخر رجال اختلال بر
وحدت معظمه در. بر وحدت معظمه که بر مقاله ده بویه
محمل دکل، فقط جلد جلد اثر لرله او یله مفصلاً بيله
تتبع اولونمغه دکر.

*
**

(میرابو) کنجلیکنی شدت ادرا کنندن، افراط
احساسانندن، مدهش، متهیج طرزده کچیردی،
سودی، غریبدر. صورة چرکین اولدینی حالد سیرتنک
خارق العاده لکنندن سولدی، فقط هب شاذ، هپ خطرناک
بر وادینه سودی، سولدی. سفاهتدن اسرافه
دوشدی، بورجدن بورجه کیردی. نهایت محبسی
بویلا دی.

مشروطیتده ایلک خطوه‌نی آتان اقوامک کوچک بیوک
بالجله افرادینه حیات خصوصیه و سیاسیه سبله بر درس
عبرت ویره بیلیر .

کرك خصوصانده، كرك عمومیانده اولسون، بر فرد
ایچون بر نقطه نظر دن (میرابو) کبی حرکت ایتمک قدر
مصیبت اولماز ، بر نقطه نظر دیکردن ده (میرابو) قدر
یابه بیلیمک کبی نعمت ، موفقیت ده تصور اولنماز . زمان
اولدی ، (میرابو) قلمه لره بند ایدلدی ، حقیقی بر مجرم
عد اولندی . فقط بو جزالره مستحق ایدی . ینه زمان
اولدی . عین (میرابو) رجال اختلالک بر سروری
مرتبه سنه رفع ایدلدی ، بر نطقیه ، حتی بر جمله سبله . بر
سوزیله بتون بر مجلس ملی معظمی هیجانه کتیردی .
قوص قوجه بر قرالغی صارصدی ، لکن بویله تکریملره ده
لایق ایدی ، چونکه او قدرت خطا بتدن صرف نظر
ابتدای انقلابدن اعتباراً هر فعلیه ، هر قولیه ده‌ای
سیاسیسی کوستریوردی .

دها ایلک خطاسنی کوره‌رك اخطار ایدرکن اون
آلتنجی (لونی) یه :

« ایشته بویله بویله برقرال تا دار آغاجنه قدر واریر »
دیهن او ایدی ، فقط انقلاب کیرک خواصنی ،
حقائقنی واضحاً تعیین ایدرکن عواقبنی مصائبدن ،

اون بشنجی، اون آلتنجی (لونی) لری، او سـقوطی
کوره جگدی . رجال اوله مازدی که تاریخـک بو مشی
ضروریسی طور دیره بیلسون، اوسیلک بویاناغنی تحریف
ایله سون .

بو مطالعه نك اصابتله برابر انكلیز مورخنه اتباعاً
تسایم اولنزامی که صحنه تاریخنه بعض رجالک، حتی بعض
کتابه اشخاصک ظهوری، تجلیسی، نفوذی جریان ازی
وقایعی اساساً نـکشدیرمه سه بيله یا تأخیر، یا تعجیل ایده
بیایر، هر حالده صوره باشقه بر قابله افراغ ایلر. بویله
رجال برر وحدت معظمه دییه بیایرز، چونکه فیاض ازل
اونلرله، دیدکلری کبی، عالمی واحده جمع ایله مش، او
قدرتی کوستر مشدر.

ینه او انکلیز مورخنه امتثالاً فرانسه انقلاب
کیرنده بو دستورك اک مؤثر مثاللرینی کوریرز، بویله
معظم وحدتلره تصادف ایلرز. فقط بز لاحق فرانسه
باش وکیلنک اخیرا نشر ایله دیکی بر تألیف مناسبتیله بو
صفحه ده اونلردن آنجق برینی مدار مقال اتخاذایده جگیز،
اوده (میرابو) در. (میرابو) که هیچ شبهه یوق، جهانده
اک پارلاق دینله مه سه بيله عبرت انکیز رجال تاریخنه دندر،
نواقصدن، ذللدن هیچ بری دکل، بالعکس . . . فقط
ککلاته، باخصوص ککالات فکریه یه ده برانمودجدر، وادی

وحدت معظمه

بر انکلیز مورخ، (قارلایل) که قرون اخیرمک
اک بیوک متفکر لرنددر ، باخصوص فرانسه انقلاب
کیرینه دائر خجسته برتالیف ایله تاریخدن زیاده فلسفه
تاریخده بر موقع ممتاز احراز ایلر ، رجال تاریخیه مک
مجرای وقایعی دیکش-دیردکلرینه ، بوسائقه ایله ده بر
مملکتک ، برملتک نصیبه هستیسنی باشقه برشکه صوقدقلرینه
قاعدر.

بو فلسفه حقائقه نه درجه توافق ایلر ؟ قطعی بر
صورته تعیین ایدیلر من ، چونکه (رانکه) دن (تن)
و (سورل) . قدر عصر اخیرک اک بیوک مورخلرینه
کوره اکثریتله رجال حادثاتک بازیچه سیدر؛ تاریخک
خطاسلیرلی ازلیدر، دوام ایدر، کیدر؛ عنعناتک حکمی،
تأثیری لایتغیردر .

مثلا نه اولورسه اولسون، فرانسه ده بر انقلاب
ظهوره کله چکدی . چونکه قراللق اون دردنجی (لوتی) ایله
دوره تکاملی بولدقن صوکره بر انحطاطه اوغرایه جقدی؛

نهده اك بسيط بر حریت اولور. بویله اولدیغی ایچونده
بو منتهایه ایرمك ایسه-تهینلر او ابتدایی نظر امعانه
آملیدولر .

کلیکه قالدیشدی، هر طرفدن اعتراضلره، حتی استخفافلره هدف اولدی .

مجلس مبعوثان او لایحه قانونیه یی قبول ایله دی ، افکار عمومیه بو طرز انتخابی، بو تمثیل اقلیتی آلقیشلامغه باشلادی . هرکس بو ایشی همان اولمش ، بیتمش عد ایله یوردی . دیرکن اعیان آلتدن آلتیه بوقانون متصوره قارشى رفع مخالفته باشلادیلر . . بو مخالفلرک باشی ایسه (قله مانسو) ایدی . (قله مانسو) که بر مدتدر بو مسئله یی ایش، کوچ ایدیندی ، مجلس اعیانی اکثریتله کندندن طرفه چویردی، هیئت وکلایی ده ویرمه موفق اولدی . حال بو که او هیئت (بریان) کبی نطوق ، ماهر، مکمل بر رئیس مالک ، رئیس جدید جمهورکده بالخاصه امنیتنی حائز ایدی .

بو افعالیله ده کوستر مزیمی که (قله مانسو) بر خارقه سیاستدر، حیات سیاسیه سنه فوق العاده بر طرزده باشلادی، او یله دوام ایله دی، او حیاتی ینه خوارق ایچنده بتیرمک اوزره در . بر مملکتده اصول مشروطیت، قاعده مشورت احکامنی تمامیه اجرا ایده بیلیمک ایچون بو کعبده رجال ایستر . بورجالی ایسه یتشدیرن ینه او ترقیات فکریه دره بو ترقیات، اورجال اولماد قیجه نه مشروطیت، نه مشورت،

صولته هجوم ایلدی ایسه او قدر مغلوب اولدی. (قله مانسو)
سیاسیاتک بو مجادلات عمومیه سنده ایستر مخالفتده، ایستر
حکومتده اولسون بیوک بر مهارته مالکدر، خصمک
دائماً ضعیف یرلرینی بولور، بولونجه درحال یاقالار،
اضمحلالنی سهولته تأمین ایدر، زمان حکومتده بتون
معارضلرینه، بالخاصه (ژورس) بویله یاپمادیمی؟

ایشته بو سایه ده نسبة اوزون مدت باش وکیل
قالدی، غالباً حکومتدن صیقلمغه باشلادی، چونکه برکون
عادتاً کندی کندینی ده ویردی. او یله بر مجلسده سویله نمز
یرسوز سویله دی، یالکیز مبعوثلرک دکل، بتون فرانسه لیرک
عزت نفسنه طوقوندی: (دلقاسه) نک بر انتقادینه
سرد بر جواب ویریرکن وقتیلله (فاس) حادثه سنده
فرانسه نک آلمان یادن قورقدیغنی ایما ایدر کی اولدی،
دوشدی.

فقط او زماندن بری مجلس اعیانده، مناسب کلدجه،
نفوذینی، اهمیتنی ارائه ایلیرودی، اخیراً «تمیل نسبی»
مناقشه سنده مستثنی بر مسالک طوتدی. اکثریتله بتون
فرانسه، بالخاصه مجلس مبعوثان بو اصلاحات انتخابیه یه
شدتله ظرفدار کورونورکن، او یله اولدیغنی ده فعال
اثبات ایلرکن (قله مانسو) بو جریان، بوسیله قارشى

ایشته اوائنلرده تشکل ایدن بر هیئت وکلا (قله مانسو) نك
رفاقتنه مفتقر قالدی ، داخلیه نظارنی اوکا تفویض
ایله دی .

مخالفتده بیوک بر مهارت، بیوک بر قدرت کوسترن
بو مرد فطین حکومتده دخی دها ایلاک خطووده لیاقتی
میدانه در حال قویدی، او درجه ده که او هیئت دوشد کدن
صوکره هیئت جدیدی تشکیله بالذات مأمور اولدی، باش
وکالتی احراز ایله دی .

باش وکیل اولونجه (قله مانسو) هردرلو غوامضیه
کافه مزایای سیاسیه سنی کوستردی، مخاصملرینک الک شدید
مهاجره لرینه غالبانه ، وقورانه کوکس کردی ، اک زیاده
قارشیسنده رئیس اشتراکیون (ژورس) ی بولیوردی .
(ژورس) او یله بر فسحت فکره مالکدر ، او یله اباغ
خطبادر ، او یله بر خارقه درکه بی پروا :

مهر فیاض هدایم عالم اندیشه نك
گاه شرفندن، کهی غربندن اشراق ایلم

تفـاخـرینی بحق ورد زبان ایله به بیلیر ، ایله مز او
باشقه .. چونکه افاضل غرب شرقلیلر کبی دکل، باشقه بر
منطقه، باشقه بر تهذیب ایله پرورده درلر .

حال بویله ایکن (ژورس) باش وکیل (قله مانسو) به
هانکی حادثه ده، هانکی مسئله ده اولورسه اولسون نه درجه

مطبوعاتده قازاندى ، افكار عموميه يي عليهندن ينه لهنه-
چويردى ، نه-ايت ينه مستقلاً بر تحيفه جدالك ،
(عورور - سحر) عنوانيله اوصيره لرده تأسس ايله ين-
برغزته نك باشنه كچدى . (دريفوس) ك دعواى عدل-
وانتقامنى ده ديلنه ، قلمنه طولادى ، عين قضيه ايچون-
بر سنه متمادياً هر كون بر مقاله ، فقط حكيمانه اولديغى-
قدر مؤثر بر مقاله يازدى ، عاقبت ينه پارلادى ، او كرىوؤ-
انخطاطدن صيرلدى . قورتولدى . بوسفر مجلس اعيانه
انتخاب اولنه رق كيردى ، حيات سياسي سنه يكيدين-
باشلادى .

*
*
*

بر ياندن بالذات سنأ ترقى ، برياندن ايسه عموميتله-
ترقيات فكريه اعتباريله (قله مانسو) مجلس اعيانده
فكرآ او درجه مفرط ، حكومته ، وكلاغه او مرتبه-
اوزاق كورونمده ، بالعكس كيتدكجه ياقلاشدى ، اوزمانه-
قدر ييقمقلا مألوف اولمشدى ، شمدى ده ياقمقلا مشغول-
اولق اقتضا ايتديكنى آكلادى .

(دريفوس) ايشى عدل ايله فصل ايدلدكن ،
(والدهق روصو) ، (قومب) هيئتلىرى چكلكدن
صكره فرانسه حكومتى بر لحظه مشكل بر موقعده قالدى ،
باشقه رجاله ، برنوع رجال جديديه محتاج كوروندى ،

الجزء من جنس العمل ، (پاناما) اختلاساتی مناسبتیه
 مدهش آهاملره هدف اولدی . بومسئلهده مظنون ،
 بالآخره محکوم اولانلردن بر صرافک ، (قورنهلیروس -
 هرچ) ک بو صاحب سیاستله صمیمی مناسبتلری میدانه
 چیقیدی . اوزمانه قدر (قلهمانسو) نک تحت ریاست
 تحریریه سنده انتشار ایدن ، (غامبتا) لرك ، (ژول فری)
 لرك علپلرنده یازمادیغنی بر اقایان (ژوستیس - عدالت)
 جریده مفروطه سنه اعلان وسیله سیله (پاناما) پاره سندن
 یوز بیکلرجه فرانق ویردیکی تحقیق ایتدی ، حاصلی
 بو اسناداته ظاهرأ دوست کورونن محاسد لرك ده یاردیمی
 اولونجه فرقه افراطیونک اورئیس معظمی سونمکه ،
 دوشمکه باشلادی ، نهایت مبعوث بیله انتخاب اولنه مادی .
 فقط اوزمان (قلهمانسو) باشقه بر قدرت فطریه ،
 باشقه بر مزیت خلقیه کوستردی . اوسقوطنن مایوس
 اولق بر طرفه طورسون ، غیرتنی ، اجتهادینی آرتیردی .
 کرسی خطابه بدل سریر مطبوعاتی ادراکنه ، عرفانه
 جولانگاه قیلدی ؛ اک منتشر بر غزته یی انتخاب
 ایلهدی ، اوکجه ادبی ، حکمی مقاله لردن باشلادی .
 هر بجه ، هر حادثیه دأثر یازدی ، محتشم بر ثروت
 فکریه یه ، نطقی کبی خارق العاده بر قلمه مالک دکلی
 ایدی ؟ مجلس مبعوثانده غائب ایتدیکنی باواش یاواش

اولماقله برابر فکراً ، علماً ، لساناً ، قلماً قوتندن
 (غامبتا) به وارنجه به قدر هر هجوم ایتدیکنی زده له دی ،
 هر ایسته مدیکی هیئت وکلانی عاقبت ده ویردی .
 (زول فری) نک دور اقبالنده خصم اکبری اولدی ،
 بتون سیاستنی ، خصوصیه سیاست مستملکاتی الک
 انصافسزجه سنه ، فقط کسکین ، فقط مدهش تنقیدلره
 هدف قیلدی ، نه زمان کرسی خطابته چیتسه عموماً
 حالت روحیه جه او یله رقیق ، مؤثر بر دم انتخاب ایله یوردی که
 مطلق بر مخاصم مهیننی الک جان آلیر یرندن اورییور ؛
 مطلق بر هیئت وکلانی موقع اقتداردن دوشوریوردی .
 (غامبتا) به ، (زول فری) به هپ بویله یاپدی ،
 مصر وتونکن حادثه لرینی ، مسئله لرینی زهرناک بر سلاح
 کبی قوللاندی ؛ هیچان عامه دن آمانه ، اغراضنه موافق
 بر طرزده استفاده نی دائماً رعنا بیلدی ؛ نهایت ولومفرط ،
 مخالف اولسه ده مجلس مبعوثانده بر قدرت عظمی
 کسلدی ؛ بر آراق ، (۱۸۸۸) ده آزقالدی ؛ رئیس
 اولیوردی ؛ معتدللرک نامزدی (مه لین) ایله عین عدد
 آرای (۱۸۰) قازاندی . آنجق (مه لین) ده یاشلی
 اولدینی ایچون اصوله اتباعاً ریاست اوکا تودیع ایدلدی .
 بو اوج اقبالی کوردکن صوکره (قله مانسو)
 حیات سیاسیجه بر سکتیه ، بر انحطاطه اوغرادی .

فکراً او درجه سربستی بی ، او یله شجاعتی بو یوزدن بولدی ، احتمالدر ، بالا آخره مبعوث اولدیغی وقت مجلس مبعوثانده جریان ایدن مباحثه لرده ، مجادله لرده ، فرقه مناقشاتنده کوستردیکی مهارتلی ده بو سایه ده ایدیندی .

جمهوریتک ابتدای تأسیسنده فرانسه حکومتی پک معتدل ایدی ، حتی قرالغه بیله میل ایله یوردی . رئیس جمهور (تییر) : « جمهوریت یا محافظه کارانه اولور ، یا هیچ اولماز » دیوردی ، او یله ایکن بیله ینه مجلس عمومیده اکثریتی تشکیل ایدن قرال طرفدارلرینک خوشنه کیتمدی ، دورلدی . (ماق ماهون) ایسه رمق قالدی ، جمهوریتی قرالغه تحویل ایلوردی . (قله مانسو) بو دورده پک قویو ، پک مفرط بر جمهوریت طرفداری ایدی .

(ماق ماهون) دن صکره (غره وی) کلدی . (ژول فزی) لرك ، (غامبتا) لرك ، حاصلی ، خالص جمهورجیلرك دور ترقیسی باشلادی . معارفجه ، مکتبلرجه ، کافه شعبات اداره جه اجرا آت احرارانه یوز کوستردی . بیوک بیوک تصورلر قوه دن فعله چیقدی . (قله مانسو) ینه مخالفته قالدی ، ینه فرقه مفرطه نك روحنی تشکیل ایلدی ، مجلس مبعوثانده اکثریتی حاز

قدر حقیقتیایه کوسترمن . بوقاعدۀ ازلیه هر دیارده
بویله در .

اعتقادیمزجه ، مجادلات سیاسیهدۀ بر مشق عبرت
آرایانلریمز، آرامغهمحتاج اولانلریمز بویله (قله مانسو) کی
کورمش ، کچیرمش رجالک حیات عمومیه سنی ابتدادن
انتهایه پیش نتیجه آملیدرلر و آلیرلر سه کورورلر که
سیاسیاتده ظفر حقیقی حق بیلدکلری ، حقیقت طانیدقلری
فکرلری هرچه باد آباد کمال صفوتله مدافعه ایله ینلر کدر ،
بو جهادده نه ستمدن ، نه ضرردن ، نه زوالدن قورقما-
یانلر کدر .

ایشته بوامنییه مبنیدر که حادثات حاضرهدن استفاده
ایله بوساحب سیاستک او مهیج حیاتی بوستونلرده
عرض ایله مک ایسته دک . تاریخ زمانه نک بویله بر صفحه سنی
تماشا ایله مک فائده دن خالی اولماسه کر کدر .

* *

(قله مانسو) اساساً طیبیدر ، اوچنجی (پاپولئون) ک
اواخر سلطنته طوغری تحصیل طیبسنی بتیرد کدن صکره
بر مناسبتله آمریقایه کیتدی ، انکلیزجه تتبعات ایله
مشغول ازلدی ، فلسفه یه میل ایله دی ، متعاقباً وطنه
دوندیکی وقت اقوالنده ، حتی افعالنده انکلیتره نک اک
مشهور فلاسفه سیاه قرابت فکریه سنی کوستردی ،

اون بش ، اون آلتی سنه اولی ایدی ، بر کون احمد رضا بك ، بر ایکی ارقاداش وبن (پارس) ده (ژوستیس) غزته سنه کیتدک ، (قله مانسو) پی زیارت ایتدک ، ترکلهکه ، آمال احرارانه مزه علاقهدار ایله مک ایسته دک . بومرد متین دها اوزمان صاچ ، صقال آغارمش ، لکن دینج بر پیر ایدی ، بزى دقتله دیکله دی ، فکرلریمزی تقدیر ایله دی ، موفقیتمز ایچون قالا ، قلماً الندن نه کلیرسه یاپه جغنی سويله دی ، فی الواقع بالا خره فرصت دوشد کجه سويلدیکنی ده یاپدی . اوزمان نه مبعوث ، نه ده اعیانندن ایدی ، صیه ، سیاست صوک درجه دوشکون ایدی .

بو تاریخدن بر مدت صوکره بر کیجه السنه شرقیه مکتبی مدیری (شه فر) ک بر ضیافتنده بولنیوردق . مبعوثانندن ، انجمن دانش اعضاسندن (قونت ده قاستری) نامنده بر ذاته بالمناصبه (قله مانسو) دن پک ستایشکارانه بحث ایله دهمدی . آد مجنز سوزلرمدن عادتا معذب اولدی ، « اجنبی اولدیغکنز ایچون فرانسه نی ، فرانسلری بحق تقدیر ایدمه یورسکیز ، (قله مانسو) بیتمش بر آدمدره دیدی . هر حالده وقوعات بالا خره کوسه تردی که بوتقدیر سنزلك بنده دکل ، فقط مخاطبعمده ایمش ، حسد ، غرض بر فرده وطنداشلیغنی بیله اجانبه اولدیغنی

یابد قلربی حالا فراخ فراخ یاپار طوریر ، چونکه فکرآ
مترقیدر ، متعالیدر ، بو قدرت فیکریه سنه خدمت ایتک
ایچون معجز بر لسان ، بلیغ بر قلم کبی ایکی مؤثر واسطه یه
مالکدر ، حکمنی ، حکم وجدان و عرفاتی یوروتمک
ایچون جهاندن پروا ایتمز ، اکثریا رهنارفته یه کییدر ،
ایر ، کج دائما خصمه غلبه چالار .

بومزایا قوتیله در که حیات سیاهیه سنه افراط ایله
باشلامش ، اوافکار مفرطه سائقه سیله مسند حکومتدن ،
اکثریتدن ایتدالری پک اوزاق قالمش ایکن کیتدجه
فکر لرندن هان هیچ برینی ترک ایتمه مکه برابر یاواش
یاواش رجال دولت میاننه کچدی ، ناظر اولدی ، باش
وکیل اولدی ، نهایت مجلس اعیانک بر قطب ممتازی
کسلیدی ، بوکون او مجلسده اکثریتک عادتاً محوری ،
ناظمی دیتکدر .

اوتوز ، قرق سینه اول او مفرط ، او اختلاجو
(قله مانسو) یه بر هاتف بو عاقبتنی سویله یه یدی ، بویله
بر کشفیله جهانی کولدیریدی ؛ حتی (پاناما)
دغدغه سنی متعاقباً مفتریات کونا کونه هدف اوله رق
مبعوثلقدن بیله محروم دوشن او منکوب ، او مغلوب
(قله مانسو) نک بر کون بومر تبه یه تعالی ایده جکینی ،
بونفوذی قازانه جغنی کیمسه خاطره بیله کتیره مزیدی .

قله مانسو

بر فرد که باشی باشنه تاریخدن، فرانسه نك تاريخ لاحقندن
بر صفحه تشکيل ايلر . بويله مغلق ، مشکل بر زمانده
مجلس اعيانده هيئت وکلایي دويران اساساً او ایدی ،
د ویردکن صوکرده ده روایت صحیح ایسه « آل ،
بیم حسابمه بردها، دیدی.. فی الحقیقه جمهوریت حاضره نك
تأسیسندن بری ساحه سیاسیاتده ، بالخاصه شورای امتده
بوجه بر موقع احراز ایله یین (قله مانسو) دائماً وکلایك
مدهش ، مؤثر بر معقی ، مراقبی ، هادمی اولدی .
بویله نیجه هیئتلری آلت اوست ایلدی ، اوقوص قوجه
(غامبتا) یی بیله دوشوردی ، حتی بر آراق « آکل
و کلا ، لقب غریبی آلدی .

قرق الی سندهن بری کورمه دیکی ، کچیرمه دیکی
قالمايان ؛ سیاستك هر درلو کریزکا هلرندن کیرن ، چیقان ،
نشسته سنی ده ، خمارینی ده ، ذوقنی ده ، محنتنی ده بول بولنه
طامان بو اختیار بوکون مجادلات فکریه و سیاسیه ده یینه
دمیر کیدر ، کنجلره رحمت اوقوتیر ، کمال حیاتنده

برملت ایچون الـمقدس وظیفه هیچ بر قضا دن بیلمایه رق،
ولو بر برینی تعقیب ایتسه ده مصائب دن یاسه کرفتار
اولمایه رق دائما ماده، معنی تکمله وقف آمال
ایده بیلمکدر.

فقط هر ایکی طرف ایچون مصیبت، جهانده اک بیوک
مصیبت اودر که بویله بر سقوطنن عبرت آلاماق، متنبه
اولمامق، او قضانک غوامضنی آرامامق، آراشدیرمامق،
بو سایه ده ایسه نواقصی، مساوی بی ازاله، کالاتی،
محاسنی تزبید ایتمه مکدر، خلاصه، بسیط بر افاده ایله،
دوشدکن صکره قالقه مامقدر.

فرانسزلرده (۱۸۷۰) ده دوشدیلر ، همده نه فنا
دوشدیلردی ، بوکون ناصل قالقمغه باشلادیلر ، حتی
قالق-دیلمر . چونکه (آلزاس - لورن) ی اس-ترداد
ایدهمدیلر سده اوزماندن بری تونسلی ، ماداغاسقاری ،
ماخصوص اخیراً فاسی اله کچیرمه دیلمی ؟ او بر ضایعاتی
یوسف رقات قات تلافی ایلمه دیلمی ؟ .

تکرار ایدرز : دوشمکدن بیلمغه ، مأیوس اولمغه
بدل دوشدکدن صکره قالقه بیلمکه چالیشمق ، چالیشدیغنه ده
موفق اولمق فطرة بیوک یارادیلانلرک خصمائننددر ،
کارلریدر ، آتار معالی اصحابنن ايسه بر فردک بیله نه
اولورسه اولسون یادینی ، تأثیرینی دفتر عالمدن سیلمک ،
چیقارمق محالدر ، حال بوکه متصل بویله میلیونلرجه
افراددن مرکب اوله بیلیرسه بر قوم البته جاودانی بر حیاته
مظهردر ، دوشسه ده ، قالقسه ده ینه یاشار . او حالده

(اییه نا) مغلوبیتی بو خالقك يالکیز عسکرلکجه
 ائدباهنه بادی ، يالکیز اردوسنك نواقصنی ا کماله سبب
 اولمادی ، فقط مغنویاتجه تعالیسنه فیکراً ، وجداناً ، املاً
 تهذیبهنه ده خدمت ایتدی ، مبدأ کسیددی .. اوزمان پروسیا
 اعظمی ادراك ايله دیلردی که بو مغلوبیتك باغنی اساساً
 عرفانسزلق ، معرفتسنزلك ، بو سائقه ايله ده ملتجه ،
 ملیتجه ، محبت ملیه جه نقصان ایدی . بویله اولونجه ده اوزلر
 اردویه ، عسکره او اهتمام خارق العاده ايله برابر الك اوافق
 کویلره وارنجهیه قدر مکتبلر آچدیلدی ، او اجرا آتک
 نمره سنی ده جوق کچمه دن (۱۸۱۳) دن اعتباراً طوپلامنه
 باشلادیلر ، فقط بو اصلاحاتك آثار غراسنی اوتارینخدن
 یاریم عصر صکره متصل کوردیلر ، طور دیلر . . او قدر
 دییه بیلیرز که عجبا (اییه نا) هزیمتی ، (ناپولئون) ك
 او فتوحاتی (سه دان) ی ، آلمان ایمپراطورلغنی
 حاضر لامادیمی ؟ . اوزمان او آجی یی کورمه ییدیلر ،
 بوکون آلمانلر قومیت ، دولت اعتباریله بومرتبه والایه
 یوکسه له بیلیرلرمیدی ؟

افراد ایچون اولدینی کبی اقوام ایچون ده دوشمك
 او قدر بیوک برفلاکت اوله ماز ، چونکه مثل معروفزدره :
 دوشمه یین براللهدر ، حتی خارق العاده افراد واقوام استثنای
 فطرت سائقه سیله دائماً بویله تهلیکه لره معروضدرلر .

ينه اخلافك جزئي برتكرينمه مظهر اوله مادی. الكبيوك
برفرد ايچون بيله تاريخك اصلا عفو ايمه ديكي جنایتلردن
بری ده مشروع، غیر مشروع، مقبول، مدخول، هر نه
درلو اسبابه مبنی اولورسه اولسون وطنه خیانتدر.

.*

۱۸۱۳ فرانسه ایچون، (ناپولئون) ایچون بویه
برسنه اضمحلال اولدی. فقط پروسیایی ده اویا دیردی،
اعلا ایتدی. پروسیا عسکرلری متفقین اردولرینک
پیشدارلری اولدیلر. پروسیا سرداری (بلوخر) ایسه
بتون اوقوت عظمآنک باشنه کیچدی. (واترلو) محاربه سنی
اک زیاده قازانان پروسیا عسکرلری، قسماً (وولنتون)
ایسه قسماً ده (بلوخر) ایدی. فقط فرانسه طوبراغنه
کیردکن صکره اورته لغی قاص قاص قاووران هپ
پروسیالیلر، حتی (پارس) ک او مشهور طاق
ظفریله (ایه نا) کوپریسی برهوا ایتک ایسته یینه
(بلوخر) ایدی.

(۱۸۰۶) دن اعتباراً یدی سنه سورن دورنکبتک
پروسیا ایچون نه بیوک بردرس یرینه کیچدیکنی (۱۸۱۳)
کوسه تردی. ایمپراطورندن اک کوچک بر فردینه
قدر بتون آلمانلر بوسنه یی نه مسرتله یاده کتیرسه لر
روادر.

انكلتره دن باشقه پروسيانك ، آوستريانك ، هپ روسلره
التهحاقه واردى .

انكليزلر ذاتاً روسيه ايله متفق ايديلر ، پروسياليلر
ايسه دها موسقووا رجعتى باشلار باشلاماز جنرال
(شارمنهورست) ك عقد ايله ديكي بر مقاوله عسكريه
امثالاً موسقوفلرله برلشديلردى . آوسترياليلرده (پراغ)
هؤتمرينى بر وسيله ، بر دسيده كى قوللاندقدن صكره
متفقلردن طرفه كچدیلردى . (بوچن) محاربه سنده
او سردار دليرينى اويله ملول ، محزون كورنجه بر نفر
قديمك ديديكى كى يچاره (ناپولئون) او قيريق ، دو كوك
اردوسيله (لايپجيج) ده بتون بو دول متفقه معظمه
قارشى چقمغه مجبور اولمشدى ، اويله ايكن ينه قهرمانجه سنه
طايلاندى ، فقط عاقبت معيتمده كى صاقسونيا عسكرندن ده
اهانت كورونجه ناچار هزيمته اوغرادى .

(ناپولئون) ك رقييلرندن اسوه ج قرالى (برنادوت) دن
ماعددا مشهور فرانسر سردارى (مورو) ده متفقلره
معين اولمق اوزره بو محاربه ده حاضر ايدى ، دائماً او
داهيه حربك بولمدا ديفى طرفه هجوم ايديكز ، ديه
دشمنلره وصايله بولونيور ، عداوت شخصيه سائقه سيله
وطنك ، وطنداشلرينك عليهنه يورويوردى ، بويله اولدينى
ايچون ده ولو برمرمى به هدف اوله رق جسورانه اولديسه ده

ایچون دائماً ، دائماً غالب کلمکه ، اصلا ، اصلا مغلوب اولمامغه
مجبورم . شاید برکون کلیرده بر قضایه اوغراره، بویله یاپاماز ،
بو ظفرلی توالی ایتدیره مرسم ویل بکا ! . . . »

نهایت اویله اولدی . (موسـقووا) سفری غریب
اولدینی قدر مدهش براستیلا ایدی . (قوتوزوف) ك -
حرب خدعه در - او دسانه مدافعه لریله ، (روستوپکین) ك
او حریق بلا انکیزی ایله مهلك بر وضعیته منقلب
اولیوردی . بو آفت سائقه سیله اوسردار مهاجم صولوغی
منه زمانه (پارس) ده آلتجه یالکیز پروسیا دکل ، ساقسونیا ،
آوستریا کی موقت استثنالردن صرف نظر اولونورسه
بتون آلمانیایی علیه آیاقلانمش بولدی . فی الواقع همان
فرانسه ده یکیدن بر اردو جمع ایدرك سطوت وشوکتی
احترداد ایتك ایچون آلمانیایه دوندی ، دشمنلرینك
اوکنه چیقدی ، (درسد) ده ، دها صکره (لوچن) ده ،
(بوچن) ده جانسپارانه عدولریله چارپیدشدی ، قسماً ینه موفق
اولدی ، هر حالده دهای عسکریننی بوسفرده کوستردی
اما دشمن حدود افزون ایدی ، بر سیل بلا کی کوندن
کونه ، دقیقه دن دقیقه یه آرتیـوردی ، چونکه او آثار
اضمحلال کوریلایدن بری « احبـا شیوه یغمـاده
اعدایی بهوت » ایله یوردی . نتیجه بتون دولترك ،

محافظه ایدمه یورلر ، (ناپولئون) ك تعیین ایله دیکی
مقدار محدوددن زیاده عسکره ، بودجه یه مالک اولما-
یورلر . . او دورده بتون پروسیا نظارت آلتنه آندی .
(اشتاین) کبی ملتک سلامتی دوشونن بیوک پروسیالیلر
ملکیتدن طیشاری چیقارلدی . . او یله ایکن
ینه او قوم ، ینه او حکومت آلتدن آلته تجهیزات
عسکریه ایله ، تهذیبات علمیه ایله اسباب نجاتی حاضر-
لایور ، یوم نجهانه حاضر لانیوردی . چوق کچمه دن
اومسعود کونلرده کلدی .

* *

۱۸۱۳ ، مدهش ، مهیج برسنه که (ناپولئون) ك ؛
اون درت ، اون بش سنه متمادی مظفریتلرله ، فتوحات
ایله وجوده کان او سلطنت مهیبه نك بر رجعت ، بر ایکی
نیم مغلوبیت ایله ناصل صار صیلیوردیکنی عبرتله ، دهشته
کوسترر . .

توکلای او حکمدار جهانگیر برکون حسب حال طرزنده
بر اجنبی سفیرینه شوها تفانه سوزلری سویله مه مشدی :

« سزك حکمدار لریکن سلطنته میراث طریقله ، حقوق اذلیه
حاکمیتله کچدیلر ، محاربه لرده غالبده ، مغلوبده اولسه لر تاج
وتختلرنی ینه محافظه ایدرلر ، حال بوکه بن بومسند معلایه قلیچمک
قوتیله ، مظفریاتله ایردم ، بو سلطنتی وقایه ، ادامه ایدمه بيلمک

اردولرینی شرقه، جنوبه، شماله سوق ایدر کدن برجهانگیر
اولوق داعیه سنه دوشدی . . .

ایشته یوسائقه ایله ایدی که ایتالیایی ، بلجیقایی ،
هولاندایی همان کاملاً فتح ایله دکن صوکره انکلترونی
استیلایه بردرلو موفق اوله ماینجه یینه آوستریایه ، آلمانیا
دوئمشدی . . (۱۸۰۵) ده (غوسترلیچ) ایله آوستر-
یالیلری کاملاً ازدکن صوکره (۱۸۰۶) ده (ایینه نا)
ایله پروسیالیلری پریشان ایله مش ، پروسیانک عادتا
قولنی ، قانادینی قیرمش ، استقلالنی بیله قسماً لندن
آلمشدی .

اوصره لرده اوقوجه پروسیا قرالنک ، هله اوزواللی ،
اولطف قرالیچه (لوئیز) که هیچدن بومرتبه یه اعتلا ایدن
بو جهانگیره اوضروری انقیادلری ، تبصصلری نه قدر
حزیندر ! .

(ناپولئون) ایمپراطور برنجی (آلکساندر) ایله
(تیلزیت) ده اقران کی ، آرقاداش کی صمیمی
کوروشیور ، لیکن پروسیا قرالیه قرالیچه سنه هیچ اهمیت
ویرمه یور ، نه بایاغی معامله ایدیوردی .

بوتاریخ-دن (۱۸۱۳) سنه سنه قدر پروسیالیلر
پک قاره کونار کچیری-ورلر ، فرانسه لرک ید تغلبند،
ازیلورلر . . حتی اردوجه ، اداره جه استقلاللرینی بیله

پروسیا لیلرک شرف معروف عسکر یلرینی رخنه دار ایله مشدی،
فقط فرانسزلر ککینی آرتیر مشدی، حتی برنجی محاربه ده
حاضر بولنان او قوجه (غوته) یه : « تاریخ عالمده یکی
دور باشلایور » دیدیر مشدی .

فرانسه نك بواقبال عسکر یسی بر مدت دوام
ایله دی، حتی آرتدی . رجال اختلالك بر سروری،
مشهور (داستون) بوقدرت عسکر به بی وجوده کتیرمك،
اومدافعه ملیه بی ابداع ایله مك، وطنی مهالکدن قورتارمق
ایچون قولاً، فعلاً هر غیرتی، هر فداکارانی ابراز
ایله مش، اومعروف اولدینی قدر مستکرمه ایلول قتالیله
حیات سیاسیة سنی لیکله مکدن چکنمه مشدی .

ینه او انقلابك یتشدیردیکی دیگر بردهاء،
(بوناپارت) ایسه فرانسز اردولرینی ابتدا ایتالیاده
شان وعظمتله طولاشدیردقدن صوکره غریب بر سفر
خارقه انکیز ایله صیت بلندی بالذات نیل وادیلرینه،
سوریه چوللرینه قدر ایصال ایله مشدی، فقط چوق
کچمه دن بنه اوروپایه عودتله قدرت قاهره سنی آوستریایه
قارشی اول ایتالیاده، دها صوکره آلمانیا ده کوستر مشدی،
کیتد کجه ده سردارلقدن ایمپراطور لغه ترفع ایدرک بتون
فرانسه بی آووجنك ایچنه آلیویرمکه اکتفا ایتمه مش،

اقبالدن اقباله يوریدی ، نهایت (۱۸۷۱) ده اوج آماله
ایزدی . . فقط اوتاریخدن یدی سنه اول نه بی-وک
بر ورطهیه اوغرامشدی ! نه مهالکه یه دوشدی !

بی-وک (فره دریق) ک خلفی آرتق او دورحرب
وجلادته بر خاتمه چکه رک سکونت و سیاستله اداره ملکه
قالقیشمشدی ، روسیه ایمپراطور یچه سیله آلتدن آله
انفاقلر عقد ایله یه رک ، لهلرله نقض عهد ایدرک لهستانده
قتوحانه مرفق اولمشدی ، فقط عسکرجه ، عسکر لکجه
سطوت دولتی ایلری کوتورده مه مشدی . او قدرکه او قوجه
روسیا اردولری ابتدای انقلاب بکیرده فرانسه نك
اوکلیشی کوزل ، بالدیری چیپلاق جیش پریشان اختلا-
له مغلوب اولدیلردی . .

فی الواقع بو مغلوبیته لهستان هائله سنک ده چوق
دخلی اولدی ، چونکه بی-وک (قاترین) بوفرصتدن
استفاده ایله بوملک مقسومک بقیه سنی ضبط ایتک ،
یوتیق ایسته یوردی ، پروسیا و آوستریاده اولجه اولدیغی
کبی بویغمایه اشتراک ایله مک ایسته دکلری ایچون اس-ا-آ
اوجهته نصب نظر ، وقف امل ایتدیلردی ، فرانسه
ایله پک صوری ، کرها اوغراشورلردی .

مع مافیه (والی ژدماب) ملحمه لری شویله بوبله
برر ظفر دیمکدی . برظفرکه آوستریا لیلرک ، هله

۱۸۱۳

امپراطور (ویلهلم) بوهفته آلمان اردوسنه
خطاباً « اردومه » ديه اصدار ایلدیکی مهم بر بیاننامه یه
شو سوزلرله باشلایور :

« پروسیانک اجنبی بویوندیریغندن قورتولغه حاضرلاندینی
کونلرک شمدی یوزنجی سنه درریه سنه کیردک ، اعلان شادمانی
ایله یورز . یدی سنه متادیا ملت اوفانحک زبرد پولادنده
ایکله مشدی ، هر ذاتی ، حتی دشمنک خدمت عسکریه سنه
ادخال ایدلمک کبی بر ذلت عظمایی بیله کورمشدی .
« فقط او عطالت ، بنابرین انحطاط ایله کچن زمانلرک
بوجزای شدیدی روحلری ، قلبلری تصفیه ایله دی ، او وقت
وجدان ملی اویله بر وضوح ایله تجلی ایله دی که بر پروسیالینک شان
وشرف اولماینجه یا شایه میه جغنی کوستردی .
« بر کره نوانص تنظیماتی اکمال اولوندیمی اردو جوهر فطر-
یسنی هیچ بر زمان فائب ایتمه دیکنی اثبات ایله مک ، الی سنه
اولی جهان مسلحه قارشى قفا طوتان اوعزم وجهد قدیمه حالا
مالک اولدیغنی میدان قویق املیه یاندی ، طوتوشدی .
« ایشته اوزمان اوصبر سز لقله بکله نیان مقابله بالثل ، ذلت
مقدردن اصطفاء کونلری بر لطف ربانی ایله کلدی . . .
فی الحقیقه ۱۸۱۳ پروسیا ایچون بر سنه نجات ، عین
زمانده بر مبدأ اجلال اولدی ، او وقتدن بری بودولت

کونش کبی پارلارکن عاقبت بر شراره‌یه دوندی ،
نفوذجه کوچلدی ، اهمیتجه کوچلدی ، برکون حزن
ایله سونیویردی .

(رومانوف) لرك بوفرزندکیزی مغلق بر معماره .
اوندن صکره موسقوف ناجنی طاشیدیان چارلر ، برنجی
(نیقولا) ، ایکنجی ، اوچنجی (آلیکساندر) لر ،
نهایت ایکنجی (نیقولا) هپ او فطرتدن شاد ، ناشاد
حصه‌مندرلر . فقط نه اولورسه اولسون ، نه چشید
حکمدارلره مالک بولونورسه بولونسون ، حتی نه قضالره
اوغراسه اوغراسون روسیه نصیبه‌هستیسنی اوزماندن بری
عظمتله ، موفقیتله تعقیب ایله‌دی ، بوکون حتی هر نقطه
نظاردن جهانک بیوک ، هم‌ده پک بیوک بر دولت وماتی
اولدی . (رومانوف) لر اوچ یوز سنه‌دنبری بویله بر
قدرتک مؤسسی ، ناظمی اولمغله حشره قدر اعلان فخر
وابتهاج ایله‌سه‌لر یریدر .

(ارفورت)، (تيلزيت) تالاقيلريله ايجه آوتدقندن
 صوكره برنجي (آلكساندر) او قوجه (نابولئون) ايله
 بوزوشدى ، يالكىز بوزوشمقله ده قالمادى ، فرانسىيه
 اعلان حرب ايدرك (موسقووا) رجعتندن صوكره
 او جهانكيزك سقوطنه اساساً سبب اولدى ، اوسقوطينى
 متعاقبده اوروپاىك قطبي ، عادتا ناظم امورى كسيلدى ،
 بو نقطه نظرده بيوك (نابولئون) ك يرينى طوتدى .

زمان زمان اويله خيالات ، حتى ذكر ايتديكمىز
 فاجعه يه مبنى خيالات اليه ايچنده يووارلانان بوموسقوف
 چارى يالكىز مغلوب ايتديكى فرانسىه نك دكل ، بتون
 اوروپاىك امورينه مداخله ايدييوردي ، تأسيس ايله ديكي
 اتفاق مقدسى بواىنيه تفورقه آلت ايتمشدى ، بر روم ؛
 بر آلمان ، برده له وزيرلره ، مشاورلره مالك ايدى .
 (قاپودىستريا) ايله شرق ايشلرينى ، (اشتاين) ايله آلمانىا
 امورينى ، (چارتورىسكى) ايله لهستان احوالى مرادينه
 كوره يوروتكم اىستردى .

بو قدرت سياستله برابر مادام (قرودر) اسمنده
 تروندن كلديكى ، نه اولدينى پك بيلنمىز ، فقط هر حالده
 سرسرى ، هله سحر ، تعبير عاميانه مزله بيوجى برقادينك
 دم اغفالنه قابلدى ، مافوق الطبيعه حالانه ، الهاماته ايناندى ،
 حتى اوكا كوره تدوير سياسياته قاليشدى ، او ساحه ده

بالخاصه بو احوالك الجسا آتيله دركه (١٨٠١)
مارتنده، ديدكلري كې، بر اوفان سراي اختلالی اولدی،
بر كېجه ايمپراطور برنجی (پول) ك وجودی اورته دن
قالديرلدی، يرينه اوغلی برنجی (آلکساندر) اقعاد
ايدلدی . . بو حادثه فجيعة نك فرداسنده شهود وقعه دن
بری شو سطرلری يازيوردی :

« يکی ايمپراطور آغیر آغیر يوريوردی، ديزلرینی بوکولمکدن
عادتاً منع ایدمه يوردی، صاچلر قارما قاریشیق، کوزلر
کریه ايچنده ایدی، رفتارینه، اطوارینه باقيلنجه بار آلام آلتنده
ازلش برآدمه بکزه يوردی . »

برنجی (آلکساندر) خاتمه حیاته قدر بوخاطره
خونینی سوروکله دی، بعضاً بر ذکای خارق العاده، بر
دها کي پارلادی، بيوک (قازین) ك حفيدی اولديغنی
هرحرکتيله کوستيریدی، بو قدر تله دركه (تاله يران) کي
بر عرفان مجسمی بيله بر لحظه تسخير ايتدی؛ فقط
بعضاً ده بردن بره سونیویریردی، هر درلو کالاتدن تجرد
ايلردی . (ناپوئون) برکون (مترنیخ) ده دييورکه :
« برنجی (آلکساندر) ك مالک اولديغندن زیاده ادراکه
مظهریت مشکلدیر . فقط کوریه یورم که بو ادراکک
بر نقصانی وار، او نقصانی ده تعیین ایده بيلمک بنجه
محالدر . »

چکدیلر ، اونلرده او ملک مغدوردن حصه یغمالرینی آرامغه ، آلمغه کلدیلر . ایشته اساساً فرانسزلی او دورده دول متفقه اودولرندن یچاره لهر قورتاردیلر . چونکه هپ او اندیشه ايله متفقلر ، هله روسیه جدی بر صورتده فرانسه نك علیه یوریمکی خاطره بیله کتیرمه دیلر .

بیوک (قاترین) ك حیائنده لکدر ، سیاه نقطه لر بورام بورامدر ، فقط بر نور موجوددرکه او شائبه لری هپ سیلر ، سوپوریر ، هپ کولکده براقیر . اوده ، ملکنه ، ملتته ، روسیه یه ، روسلغه ، جداً خدمت ایتمش اولمقدر . او اخلاقده بر قادین تاریخده « بیوک » لقب مشعشعی ایشته بوسایه ده قازاندی ، حق الانصاف ، فکراً بالا پرواز ایدی ، عصرینك الك بیوک فیلسوفلریله ، دهات عرفانیله همان هممرتبه ایدی . شبه یوق که الك زیاده بوقدرت فکریه ايله حیات عمومیه سنه او وسعتی ، اوعلوتی ویردی .

* *

ایکنجی (قاترین) ك خلفی برنجی (بول) روس طوغدینغی حالده روسلغك غوامضنی ، حقائق منافعنی ادراک ایدمه دی ، بیوک (فره دریق) ك دهای عسکر ایسته پرستش ایتمکدن باشلادی ، نهایت (ناپولیون) ه تمایل ، مفتونیت کو - ترمکه قدر واردی ، منفعت دولتی بو حسیاته عادتاً فدا ایدیوردی .

قاوردی ، بوسائقه ایله ده بیچاره (ماری تهرز) :
 « نه مرتبه حقیر ، باخصوص نه قدر نسبتی بر
 مقاسمه ! » دیدیردی . او قادینجغزده چاریجه کی
 خلقا بی پروا اولمادیغی ایچون لهره قارشى روا کوریلن
 او چرکین معامله دن متأثر اولیور ، فقط پروسیا قرالنک
 دیدیکی کی « هم آغلا یور ، هم آلیور » دی ، آجق
 اک زیاده اوستریایه اصابت ایدن حصه دیله دیکی قدر
 اولمادیغی ایچون اویله یانیق کوز یاشلری دو کوردی .
 ینه بو حزین مقاسمه مناسبته درکه بیوک (فرهدریق) :
 « قاترین و بن ایکی زندیقز ، فقط او متقی (ماری تهرز)
 بو کناهنی عجباً راهب اعترافنه ناصل عفو ایتدیردی ؟ »
 دیمشدی .

(قاترین) بیوک (فرهدریق) ک خانی ایکنجی
 (فرهدریق کیلوم) ایله ده لهستانی ینه او درجه
 شیطنتکارانه ، غدارانه ایکی کره ده تقسیم ایتدکن
 صوکره بستیون اورتادن قالدیردی . حتی بو ضرورته ،
 بو ضرورت سیاسیله ایله درکه اوستریایی ، پروسیایی
 درلو درلو تشویق ایدرک رجال اختلالک الندن فرانسه یی
 قورتارمغه سوق ایله دیکی حالدله بالذات موسقف
 اردولرینی لهستانه کوندردی . فقط اوبرلری بوجبله یی
 چوق کچمه دن آکلادیلر ، عسکرلرینی فرانسه حدودندن

جنوبدن لهستانه ، ممالك عثمانیه په طوغری توسیع
ایدیور ، بیوک (پترو) نك نخبه تصوراتی لوندانه
قوه دن فعله جیقارمقله اکتفا ایتدیور ، او نخبه په ،
او تصورلره دها محکم ، دها مسعود بر فطرت ، بر
هویت ویریور .

توجه-نی ، ایمپراطوری دوستلرینه ، معاشقلرینه
غدارانه اولدیرتهرك تخت سلطنته قانلر ایچنده قعود
ایدن بو قادین او مدت مدیده حکومتنده فی الواقع
احوال خصوصیه جه فضائلحدن ، اك پرده بیرونه
سومکدن ، سولمکدن ، سولمکدن زیاده سومکدن کری
قالمادی ؛ آلایلری ، آلائی آلائی خوشنه کیدن
کنجلیری ، کنج ضابطلری حجه وصالندن کچیردی ،
عصمت اخلاق نه در ؟ بیلمه دی ، عهده وفا ایتدی ،
او درجه زندیق ایدی ؛ اوپله ایکن احوال عمومیه
اعتباریه خاق العاده بر حکمدار اولدی ، اوروپاده
بین الملوك بیوک بر یر طوتدی ، فرانسه قراللیری ،
آوستریا ایمپراطوریلری ، ایمپراطورلری بر طرفه
طورسون ، فراتده ، فراست حاکمیتده ، فراست
سیاستده بیوک (فره دربق) ايله هممرتبه اولدی ،
لهستانی تقسیمه ، یغمايه اوپله کیریشدی ، او مملکتدن روسیه
ایچون آوستریادنده ، پروسیادنده دها بیوک بر پارچه

بيوك (پترو) چوق صيتشمشيدى ، عائله سايه برابر
آج قالمشدى ؛ حتى اوت يمكه بيله مجبور اولمشدى .
ضرر يوق ، بالطه جى او حكمداره آجيدى ، بو حاله
خاتمه چكدى ، العفو زكوة الظفر ، ماننده بر غريب
مقابله ده بولونيور ، فقط پروسيا قرالنى ده صافدلاكنه
كولدير يور .

بيوك (پترو) دن صوكره كلن برنجى (قازين) لرك ،
(نه ليزابت) لرك ، ايكنجى (پترو) لرك اهميتلىرى يوق
كى . . يالكىز او جهت شايان دقت كه اقتداردن ،
معرفتدن ، مزيتدن بو درجه محروم اولدقلى حالده
بو نا خدالرينه او كشتى معظم دواتى بيوك بر تهلكيه
او غراتمايورلر ، حتى منزل مقصودينه طوغرى آز ،
چوق بر سرعت وسلامتله ينه سوق ايله يورلر ، چونكه
اساس متين ، موافقدر ، هر فورطنه يه مقاومت ايدم بيلير .
وقتا كه ايكنجى (قازين) ؛ آديله ، صانييله بيوك
(قازين) جنايتله ، فضاحتله ، هر نه صورتله اولورسه
اولسون او سلطنتى يد غصبنه آليور ، نسلان آلمان
اولدينى حالده شدت فراستندن او مقام معلايه صعود
ايدر اتمز اك مديد آمالييله ، اك درين احتراصاتيله
موسقوفلنى عادتاً تمثيل ايله يور ، روسيه يى شرقدن ،

بحث ایدر لر . مورخ لر ایسه بو وثیقه نك حقیقتنی انكار
ایدر لر . فقط نه اولور سه اولسون ، او بی امان چارك
بتون حیاتی ، بتون سیاستنی ایضاح ایتزمی ؟
ایستر مسطور اولسون ، ایستر اولماسون او وصیت
معنی موجود دکیدر ؟ . بو حکمدار دورینك روسیه
ایچون ، روسلر ایچون مدت سلطنتنده یابدقلرندن
الی الاید اومدقلری ، دیله دکلری تعین ، تحقق ایتزمی ؟
قوجه بالطه جی (پروت) ده اوغفلتی ارتکاب ایتمش
اولمسهیدی ، ولو سوء نیتله اولماسه ده چاریچنه نك دام
اغفالنه دوشمه یه رك جاری یا قلامش اولمسهیدی
فی الواقع روسیه اورتادن قالممازدی . حتی ینه او قدرت
ازلیه سنی محافظه ایده بیلیردی ، فقط بزه طوغری
او مشی مدهشنده یارم عصر کری قاله بیلیردی ، شرقده
صفحه تاریخی بر درجه یه قدر دکیشدیره بیلیردی .

بو نقطه نظر دندر که بیوک (فره دریق) مصطفی خان
ثالثك زمان سلطنتنده (برلین) کیدن سفیریمز احمد
رسمی افندی بی حضورینه قبول ایتدیکی زمان بو
(پروت) حادثه سنی ترجمان واسطه سیله افندی به
خاطر لانه رق : « او زمان عثمانلیر بیوک خطا ایتدیله »
دیور ؛ بیچاره احمد رسمی افندی ایسه بو غوامضی
ادراك ایدمه دیکی ایچون اولسه كرك ، « او محاصره ده

اولدی ، اوت ، برینک قابلیت او درجده اولماییدی ،
 او برینک سعی بو قدر ثمره ویرمزدی . لکن وقتیه
 فرانسه ده بوربونلرله ، بالاخره آستریاده هابسبورغلرله ،
 هله اک سوکره پروسیاده هوهنزولرنلرله اولدیغی کبی
 او دولت شکیمه یه او عظمتی ویرن (رومانوف) لرك
 بعض ارکانی اولدی .

مثلا بیوک (پترو) اوده های مغلق محتشمیه
 یتشمه ییدی ، او وحشت ایچنده او استعدادی کوستر -
 مه سیدی ، خونخوار ، مدخول بر طرز حاکمیتیه او یله
 مفید ، مستحسن بر غایه سیاست تعیین ایتمه سیدی
 روسیه نسبتاً آز بر مدت ایچنده جهان مدنیتیه طوغری
 او بلند خطوه یی آتیه یلیرمیدی ؟ قالدین ، ارکاک او
 وحشی ، او غافل خلق مانع ترقی بر چوق عوائد باطله دن
 او یله قولای قولای صیریله رق حقائق مدنییه طوغری
 یورویه یلیرمیدی ؟ هله او حکومت پایتختنی (موسقوا) دن
 (پترسبورغ) ه نقل ایتک ، اوروپا به بیوک ، مفرح بر
 قابو آچق ، شمالدن ، جنوبدن دکزله طوغری
 ایلریله یرک غریبه بول بولنه التصاق پیدا ایله مک کبی
 بر سیاست معظمه یه سهولتله مالک اولور ، هله اوسیاستی
 او درجه مهارتله ، عظمتله قوه دن فعله چیقاره یلیرمیدی ؟
 بعض تواریخ بیوک (پترو) نک بر وصیتنامه سندن

(رومانوف) لر

بو سینه (رومانوف) لرك ، روسیه خاندان
حكمداریسنك اوچ یوزنجی دوره سلطنتیدر . (میشل
رومانوف) اوچ عصر اولی ، (۱۶۱۳) ده موسقوف
تختیه صعود ایله دی ، بو سلطاتی تأسیس ایتدی . او
زماندن بری سلطنت ده ، ملت ده ؛ (رومانوف) لرده ،
موسقوفلرده بیودیئر ، بیودیئر ، بوکون ولهاه کوردیکمز
بو دولت معظمه نی وجوده کتیردیئر .

فی الحقیقه اساساً روسلق بر قدرت نامیه یه ، بر جوهر
فطری یه مالک ایدی ، اسلاولر کی بر عرق فسیح
وقادرك بر کتله کمراهی ایدی ؛ ایلک فرصتده اتحاد
واتساع ، اوروپا ساحه سنده بین الممال یوکسك بر موقع
احراز ایتمه مستعد ایدی ، فقط (رومانوف) لر
اولجه نك ناظمی ، اوله مشکل بر اثر ك صانعی ، اوانفلاقك
مستحضری ، مشعلکشی اولدیئر . قوم قابلیت ازلیه سیله
سالانه یی ایلا د ایله دی ، اوله بر اقباله سوق ایتدی .
سالاده قومك فیضنه ، اجلانه چالیشدی ، موفقده

غریبه باشقه باشقه ملتلی بربرنه طوتوشدیریر .
سیاسیاندہ هیچ بر خطا بو قدرکہ آتیده نتایج الیمه سفی
کوسترمسون . . بو نقطه نظر دن برلین مؤتمر کبری
لوندره اجتماعلری ایچون بر نمونه عبرت اوله بیلیر .

لكن (بيسمارق) او وقت بوبله مى دوشووردى ؟
احتمالدر ، آتيده ينه بر چوق بو چشيد مشكلاته زمين
حاضر لاق ، اوسايهده روسيه ايله انكلتره نك آرالرنده
دائما بر نوع حكم وضعيتنى آلق ، بتون اوروپانك بر
درجه يه قدر مرجى ، ناظم امورى قالمق ايچون بوبله
ياپدى ؛ فى الواقع سقوطنه قدردنه بوامله ايردى ،
روسيه يى فرانسه ايله برلشديرمه دى ، انكلتره دن ايسه
دائما اوزاق بولونديردى .

اوروپا ساحه سنده (بيسمارق) حكمنى سورر كن
بو تذبذب بوقدى ، بالقابلر بوبله آلت اوست اولمادى
واوله مازدى ، كوچيچك بر صربستان قوص قوجه
بر آوسترياه قفا طوته مازدى . مصالحه عموميه بوكوچك
انديشه لرله تهلكيه اوغرامازدى .

(بيسمارق) چوكدى ، سوندى ، لورد (بيقونسفيلد)
دها اول وفات ايتمشدى ، (آندراشى) ، (صولسبورى)
چوق ياشاماديلر . يالكنز آلمانيا دكل ، آوستريا ، حتى
انكلتره بيله آرتق اويله يوكسك ، اويله درين دوشونور
دهات سياسيونه مالك اولماديلر .

ايسته بوسائقه لرله شمدي كورديكمن احوال مذبذبه
وقوعه كلى ، اويله احوال كه قريباً اوروپانك باشنه
مطابق بيوك بلالر آچار ، شرقده اسلاولرله جرمنلرى ،

قاله رق هیچ بر استقباله مالک اولمایان اقوامه واشکال
حکومته راجع اولدجه آنجق دول معظمه نك آرالرنده کی
مناسباته نه درجه تأثیر ایدرسه اورویایی او قدرعلاقه دار
ایله مایدر . صرف بو نقطه نظر دندر که (بیسمارق)
بو مسئله ایله اوغراشمغه قاتلانیوردی . مؤتمری ده
بو سلسله افکاره کوره اداره ایله دی و او مجلس دوام
ایتدیکی مدتجه چالیشدی ، اوروپا حکومتلرینک مدعیات
رقیبانه لرینی تسکین ایتمکه ودول معظمه نك مناسبات
سیاسیه لرینه طوغریدن طوغری به تأثیر ایله مک استعدادنده
بولنمایان هر مسئله نی فائده سز وهوائی عدایدرک بر طرف
قیلمغه جهد ایله دی .

طبیعی ، بویله سطحی بر طرزده بالقانلرده وجوده
کتیریلن تغیرات چوق سوره مزدی ، ذتآده سوره دی .
او تاریخدن یدی سنه صوکره ، اوفاق بر نائرة عصیان
ایله ، شرقی روم الی بلغارسنه التجاق ایله دی .
ما کدونیا اغتشاشدن اغتشاشه اوغرا دی ، نهایت ،
ایشته کوریورز ، نه اولدی ؟ بز ایسه شمعی کاشکی
او زمان بتون بو بنالر دهامتین بر بنیانه مستنداً
قوروله یدی ، قوروله یدی ده بالاخره بو غائله لر ظهور
ایتمه ییدی ، دیورز . .

قره تئودوری پاشا (بيسمارق) ى بو صحنه تاريخده اك
حقيقى تدبىع ايدنلردن ، آ كلايانلردندر . بويله
اولدينى ايچون او پك لطيف ، او پك مفيد خاطر اتنده
شويله سويله يور :

« فطرة » سياسته او درجه منقاد ، مربوطدر كه
حقيقتده (بيسمارق) ك قلباً نه دوستى ، نه ده دشمنى
واردر . عموميتله بويله در . دولت عثمانيه يه كلنجه
(بيسمارق) استقبالمزه اعتقاد ايتمز ، بر خارقه ذكا
صاحب اولدينى ايچون ياريم ، يا كلش ايشلره عقل
ايرديرمز . دور قديمدن بر تركه بلكه حرمت ايدم بيلير ،
لكن اوروپا مدنيتنى تمثيل ايتمهك چالیشان ، ترقى يه
يلتمنن تركارى آ كلاماز ، ذاتاً بتون اقوام شرقيه يه
دها زياده اهميت ويرمز .

بر كره (صولسبورى) « ارمنى ايشى » ديدىكى
مسئله ايچون بر كون تخصيص اولمىنى ايكنجى دفعه
اوله رق طلب ايتمشدى . (بيسمارق) صبرى توكه نمش
كى كورونهر ك : « آل - سا بردها ، ديه باغيردى .
آلمان باش وكيلى هر فرصته كوسترمكدن چكنمه ديكي
وجه ايله او اعتقادده ايدى كه مسئله شرقيه اوروپا
مدنيتنك حوزه نفوذدن بر درجه يه قدر خارجده .

بلکه او مسئله لر اوروپا ایچونده ، ترکر ایچونده دها
موافق بر صورتده فصل اولونوردی ، اولونوردی ده
بالاخره کوردیکمز او یغونسزلقلره ، دردله بادی
اولمازدی . فقط ، ولو ایجاب معدلت بویله اولسه ده
بوجهتلی دوشونمکه او جماعتدن کیمسه نك نه وقتی ،
نده نیتی واردی .

* *

(بیسمارق) بر زمان بتون شرق مسئله سنه
(یومرانیا) دن بر نفرک بیله کیمکیرینی فدا ایتیه جگنی
سویله مشدی ، فی الحقیقه بو مؤتمرده تعقیب ایله دیکی
مقصده مستبان اولور ، نه بالقانلری ، نه بالقان
حکومتلرینی ، اقوامی ، طبیعی نده دولت عثمانیه یی
دوشونور ، بالعکس هیچ مشابه سنده طوتاردی ؛ فقط
بالخاصه وسطی اوروپایی ، آلمان منافعنی آمانه هدف
ایدینیردی . اوروپا او یله بر شکل متین آلسون که
انکلتزه نك مداخله سندن مصون قالسون ، فقط
روسیه نك ده نفوذینه رام اولماسون ، بو مقصده نصب
نظر ایدردی .

بویله بیوک بر اندیشه یه قارشى خصوصات سائر
تفرعات جزئیة دن عبارت قالمزمی ؟ .
اك زیاده خشمه اوغرا دیغی ایچونمیدر ؟ ندر ؟ .

دولت عثمانیه غالب ایکن اوروپایه قارشى سوزینی
 دیکله ته مه یوردی ده مغلوب ایکنمی حقنى احقاق
 ایده جکدی؟. عثمانلی مرخص اولی بتون او مملکتلرده کی
 حقوق عثمانیه دن بحث ایدرکن دیگر مرخصلرک بعضیلری
 کولیورلردی، بعضیلری ده صبرسزلقدن صیقیلیورلردی.
 باخصوص رئیس مجلس بو مدافعه یی تعب آور بولیور،
 بر درلو هضم ایده مه یوردی، طبیعی اصول عدل
 ونزاکت مانع ایدی، مرخصمزی صوصدیره مازدی،
 لیکن قره تئودوری پاشا سوزینی اکمال ایدر ایتمز،
 (بیسمارق) کندینی ضبط ایله یه مدی، کوبا مقیاس
 معینی تجاوز ایتمش کی عثمانلی مرخصنه بر پارچه
 متهورانہ « مؤتمرك مذاکراتی تأخره اوغراتمق وبویله
 مشکلات ایقاع ایله مک منفعت عثمانیه یه ده موافق اولمادیغنی»
 بیان ایتمدی. ایشته بو عتاب عجیبک هدفی اعضای
 مجلسدن بری ایدی که آنجق وظیفه سنی ایفا ایله یوردی.
 یالکیز بیسمارق، یالکیز آلمانلر، روسلر دکل،
 آوستریالیلر، فرانسلر، حتی انکلیزلر بیله ترکیله
 بو مؤتمرده بر صیغتی کبی معامله ایدیور، هیچ آغز
 آچدیرمایورلردی. او برلین مقرراتی هپ بو طرزده
 اتخاذ اولوندی. رئیسندن دیگر ارکانه قدر بتون
 او هیئت مرخصلریمزی منصفانه، عادلانه دیکله به یدیلر،

انگلیز مرخصی‌ری یا کلیدش بر بوله صابندقلرینی
آ کلایه‌رق مذاکره‌نک تأجیلانی طاب ایله‌دیله .

باش باشه برچوق تعاطی افکاری متعاقب طرفین
معارضین آنجق بش کون صوکره بو مسئله ایچون
کرک اساس وکرک اشکال اعتباریله اتفاق ایدمه‌یلدیلر .

بو خبر بتون مؤتمر هیئتجه مسرتله تاقی اولوندی .
فقط او زمانده او تصور باشقه بر مخالفته اوغرا دی ؛
بر مخالفت که فعلاً او درجه مؤثر اولماق‌له برابر حقوقاً
هرحاله نظر اعتباره آلمق کرکدی : چونکه فی الحقیقه
دول معظمه بو اختلافلرینی فصل ایله‌مش‌لردی ، لکن
طوغریدن طوغری‌یه حیانه تعلق ایله‌دیکی ایچون دولت
عثمانیه‌ده بو مسئله‌ده اعتراضاتی اسماع ایدمه‌یلمک حقنی
حائز ایدی .

باش مرخصمن قره تئودوری پاشا بو اعتراض‌لری
پک مؤثر بر طرزده ، ک واضح بر اسلوب ایله درمیان
ایله‌دی ، فقط مجلس بو خصوصده هیچ تلاش
کوسترمه‌یوردی ، بیلیوردی که ، نه‌درلو اولورسه اولسون ،
مقررات واقعیه‌یی ایر ، کچ باب عالی قبول ایتکده
مضطر ایدی . بو ملاحظه‌یه بناءده پاشانک سوزلری
هیئتجه لاقیدانه دیکله‌ندی ، ذاتاً :

ورق مهر وفایی کیم او قور ؟ کیم دیکار ؟ .

وخریستیانلردن مرکب بر اداره ایله بر ولایت عثمانیه
تشکیل ایتک ، ثالثاً : ماکدونیا یی باب عالی به اعاده
ایله مک ایدی .

فی الحقیقه بو تصور اساساً موسقوفلرجه ده قبول
اولونمشدی ، آنجق روسیه نك عزت نفسنه طوقونولماق
ایچون بو تغییراته صورت اعتباریله بر چاره آرانوردی .
انکلیز مرخصلری او یله تدبیرلره حاجت کورمه دن او
تکلیفاتی بی پروا تمهید ایله دیلر ، حتی « محاربه نك
نتائجی بسبتون احما ایتک ایچون (پترسبورغ)
حکومتیه قارشی خیرخواهانه بر جملیه ، کبی کوستردیلر .
بوسوزلر همان همان مستهزیانه ایدی ، هر حالده روسیه نك
سیاسة منلوبیتنی تأیید ایله دیکی ایچون روس مرخصلرینه ،
طبیعی ، کران کله جکدی . بوسبیه مبنی (شووالوف)
او بیاناتی قبول ایدمه یه جکفی بیلدیردکن صوکره
علاوة دیدی که « مظفرياتنك نتائجی احما ایله مک
ایچون دکل ، فقط (آیاستفانوس) معاهده سنی اوروپانك
منافع عمومیه سیله تألیف ایتک املیه » روسیه حکومتی
مؤتمره کلدی . . .

بحث بویله آلوله نجه مجلس تهیجه دوشدی .
(شووالوف) وقورانه بر طور آلمشدی . (صولسبوری)
بر پارچه صیقلدی . رئیس ایشه قاریشیدی ، او زمان

ایله ده چالیشمقدن اصلا ییلمازدی ، برپارچه استراحت
ایتمک ایسته‌ین مضبوطه کاتب‌لرینه رخصت ویرمزدی :
« سوزیمه اعتماد ایدیکیز . چالیشمق جهانده کیمسه‌ینی
اولدیرمه‌دی . » دیردی .

ایشته بو مؤتمری ، بودولاب سیاستی بویله دمیردن
برال دوندیریوردی .

* *

ایلك اجتماعدن طقوز کون صوکره ، ۲۲ حزیرانده
مرخصلرک مشکل دعوائی ، بلغارستان مسئله‌سینی
مذاکره‌یه کیریشدیله ، درحال کورلدی که بوقضیه‌نک
فصلی اوبله یک قولای دکلدی . بالخاصه روسیه
مرخصلریله انکلتراه‌نککیلر نتیجه‌ینی عین نقطه نظر
کورمه‌یورلردی . فی الحقیقه دول معظمه تحت قراره
آلمشلردی : (آیاستفانوس) معاهده‌سنک تعیین ایتدیکی
وجه ایله طونه‌دن آطه‌لر دکزینه قدر اینن ، ما کدونیا‌ینی ده
استیعاب ایله‌دیکی ایچون استانبولی آپیردن ، تسالیادن ،
آرناودلقدن آیره‌رق دولت عثمانیه‌ینی پارچه پارچه
براقان اوبیوک بلغارستان‌ینی بوزه‌جقلردی . آلمانیا
و آوستریا ایله متفقاً انکلتراه بواراضی واسعه‌ینی اوج
قسمه آیرمق ایسته‌یوردی : اوده اولاً : بر بلغارستان
پرنسلیکی وجوده کتیرمک ، ثانیاً : مؤسسات احرارانه

چونکه روسیه نك سوزينه بر نوع عدم اعتمادی متضمن ایدی . طرفین بر بریاه شدید بر مناقشه یه طوتوشحق اوزره ایدیلر ، فقط رئیسك مشر بر مداخله سیله بحثه خاتمه ویرلدی . مرخصلرک یکدیگریله کوروشملری وطنیشملری ایچون مذاکرات ده اوچ کون صوکره یه تعلیق اولوندی .

(یسمارق) بو مؤتمرك محوری ، محور محتشمی ایدی ، ایسته دیکی مباحثی یوروتیور ، ایسته مدکارینی درحال قاپاتیوردی ؛ ضعیفلره ، بالخاصه مرخصلریمزه قارشى بی امان ایدی ؛ قویلره ، روسلره ، انکلیزلره ایسه نوازشکارانه معامله ایدیوردی ، فقط سرتلکی ، درشتلکی هیچ بر زمان الدن بر اقایوردی ؛ بوسایه ده مؤتمرك مقرراتنی تعجیل ایله دی ، بتون او مغلق ، او مشکل مسئلهلری نسبة آرزمان ایچنده شویله بویله ، ناقص یا تمام فصل ایتدیوردی ؛ بر مقصد کوزه تیوردی ، اوده آلمانیا نك منافعی ایدی ، مشاغل سائر یه هیچ اهمیت ویرمه یوردی ؛ بر کره بر دوستنه دییوردی که : « بندن بر مطالبه ده بولونقلری وقت ایلك اوکجه بکا نه ویردکلرینه باقن عاتمدر » ؛ ایسته او مرتبه خودپرست ایدی ، لیکن کویا که پولاددن ایدی ، عزمندن ممکن دکل دونمزدی ، اویله بر سائته

کانبلمرده کلدیلر ، هرکس اوطوردی ، یالکیز رئیس
آیاغه قالدیرق :

« آیاستفانوس معاهده سی نقاط مختلفه جه بین الدول مقاولات
سالفه ایله تعین ایتش بعض احوالی تغییر ایتک استعداده
اولدینی ایچون (۱۸۵۶) و (۱۷۷۱) دهدنامه لرینی امضا
ایتش بولنان دولترک پدش تدقیقه سربستجه وضع ایدلملیدر ،
تا که اوروپانک او درجه محتاج اولدینی صلح و صلاح اتفاق
آرا ایله دها قوی بنیانلره استناداً تحت تأمین آانسون . »

دیدی ، بوسوزلر معقول ، موافق ایدی ، فقط
(بسمارق) ک لسانندن صدور ایله دیکی ایچون غریب
کورونیوردی ، چونکه (۱۸۶۴) ده (دانیمارقه) به ،
(۱۸۶۶) ده آوستریایه ، (۱۸۷۰) ده فرانسه یه
قارشی او کیفی حرکتلریله معاهدات دولیه هیچ
اهمیت ویرمهین او ایدی . حقیقتده بونظریات غالبلرک ،
قویلرک النده بر او یونجاقدن عبارتدر ، بعضاً تطبیق
اولونور ، بعضاً هیچ قاله بیله آلتماز . . برلین
مقرراتی ده سنه لرجه ترکلر ایچون بویله اولمادی می ؟ .

دها بوايلاک جلسه ده انکلتزه و روسیه مرخصلری
بربریه آیتدیلر . لورد (بیقونسفلد) روس اردولرینک
بوسفور جوارندن آرتق تبعید ایدلملرینی ، بلکه آپانسز
استانبوله هجوم ایدیویرلر ، دییه طالب ایله دی .
بو مطالبه موسقوف مرخصلرینی فنا حالده قیزدیردی ،

برلين مؤتمركىپىرىنە دائىر

دول مەظمە ايله دولت عثمانىەنك مرخصلىرى
۱۳ حىزان ۱۸۷۸ دە رسمى البىسەلرىنى لابس ،
نشانلرىنى حامل اولدقلىرى حالده آچىق آرابەلرە
راكبا لطيف برهوا ايله صفينه دىزلمش ابرجم غفیرك
آراسىندن كچدىلر ، (راجیویل) سراینه كىردىلر .
روسىیه مرخصى اختىار (غورچاقوف) تکرلىكلى بر
قولتوقله مرديواندن يوقارى چىقارلدى .

(بىسمارق) برنجى قاتده ايلك سالونده مرخصلىرى
استقبال ايندى ، مذاكرانه تخصیص اولونان حجره
وسيعه يه كوتوردى . آت نعلی شكلنده بيوك بر ماصه
بودائرنك برجهته پنجره لرك اوكنه يرلشدىرلمشدى .
اعضای مؤتمركىچون يوكسك آرقه لى قولتوقلر ،
كانبلر اىچونده صانداليه لر قونولمشدى .

مرخصلارك يرلرى الفبا ترتیبيله تعین اولوندى .
اصوله اتباعاً رياست (بىسمارق) تفویض ایدلدى .

ولو حکمدار بيله اولسه بر سردار شانلی بر
اولومدن قورقه رق فانی بر حیاتی بر عمر جاودانی یه
ترجیح ایتمه ملیدر ، یوقسه حشره قدر نفسنه غدر
ایتمش اولور .

(پلونه) بتون صفحاتیه بزه بو درس فضائی
تلقین ایلر .

ایله مکه اوتهدن بری آلمشمنز . مورخلریمز بویله کران
بر نقصانی عادتاً عرفان صانیورلر .

فقط (پلونه) کی بر صفحه غرائک او ماهیت
بسیطه سنی نه صورتله اولورسه اولسون ، تغیر ایتمکه شان
عسکریمزی بلکه تنزیل ایتمش اولورز اما تزید ایده میزه
او وقایع ساده بی اویله جه نظر امعاندن کچیرملی یز ،
کچیرملی یزده فی الحقیقه اوزماندن بری خلقاً بر انحطاطه
او غرامش می یز ؟ دوشونملی یز ، شاید او غرامش
ایسه که نه اسبابه مبنی بویله اولمشدر ؟ او جهتی ده پدش
نفکره آلملی یز .

بویله مفاخر ملیه ک فوایدی ظاهرده صوریدر ،
معنویدر ، لکن حقیقتده جدیدر ، حتی مادیدر .

تاریخ شمدی یه قدر هیچ بر فردده ، بر قومه بالفرض
بر (سهدان) ی عفوایله مدی ، فقط بر (سیواستوپول) ی ،
بر (پلونه) ی ده نه اولورسه اولسون دائماً تکریم ایله دی .
ادعا ایده بیلیرمی یز که پارس و برلین معاهده لرنده بو ایکی
دلیرانه مدافعه ک بهمه حال بر تاثیر کوروومه مش اولسون ؟
برنجی (ناپولئون) مغلوباً ، منهزماً ، فقط (واترلو)

ایله بیتدی ، شاننه هیچ بر بلکه سوردیرمه دی ، اوچنجی
(ناپولئون) ایسه (سهدان) ذلتیله سوندیکی ایچون
خاطره انامدن الی الابد سیلندی .

نومیدانه مشغول ایکن بلزی طوغرولته مادیق ، قوتیمزی
طویلا یامادیق ، فقط عثمان پاشا-نامک او جلادت حرکتی
معنی اولسون یوزیمزی آغار تدی ، شرفیزی قورتاردی ،
اوزمانلر بر فرانسر مورخی بی پروا :

« ترک لک نه (میچ) لری ، نه ده (سه دان) لری وارد .
(پلونه) تسلیم اولوندینی وقت دشمنک الله بر سه نجات بیله
دوشمه دی . »

دیووردی . چونکه روسلر عثمان پاشا-نامک قلیجی کبی
او عسکرک بایراقلرینی آلمقدن حیا ایتدیلر ، شجاعت
وحیمتک بودرجه سنه قارشى او انصافی کوستردیلر .
اردو منزله برابر (پلونه) ده محصور قالمش بر مخابر
افرنج دیوورکه :

« بوجلادتک ساققلری ایکیدر : اولاً حسیات دینه . ثانیاً
سرداره حرمت و محبت »

ایشته (پلونه) نک بو مناقب مفخرتینی یازارکن
صرف اجنبی مؤلفلرینه مراجعت ایله دک ، هر درلو
اطرادن ، مبالغه دن عاری اوله رق حقائق بو صحیفه لره
کچیردک . جریده لریمزی ، تاریخلریمزی هیچ قاله آمادیق ،
چونکه هر نه دنسه بزه تعلق ایدن حقیقتلری کیفه مزه ،
آرزو مزه مطابق بولما نجه ستر ایتمکه ، هیچ دکله اهال

محاصره ایدن قوتك باشنه كچدی . ذاتاً وسقوفلرده
آریجه امداد كمشدی .

۱۴ ایلولده رومانیا عسکريله برابر شهره یكیدن
هجوم ایدادی ، ینه نتیجه مغلوبیت اولدی . اوزمان آرتق
بویله مهاجمات شدیددن واز كچلدی . (سیواستوپول)
قهرمانی سردار پیر (توتله بن) جلب ایدیلهرك آرتق
بوامر مدهشك فصلی اوکا حواله اولوندی . اوده اول
(پلونه) نك اطرافنی خندقلرله احاطه ایلهدی ، صوكره
ویدین وصوفیه یوللارنی قطع ایدرك شهری كاملاً تحت
محاصره به آلدی . شدید برقیش منقیری قیریوردی .
وقتیله (سیواستوپول) ی محاصره ایدن اردولر نه
چكیدیلسه اونلرده او اذالری كوردیلر .

فقط عثمان پاشا آرتق جیخانه سز ، ذخیره سز
قالمشدی . (پلونه) ی قوشاتان اوحاقه آهنینی دلیرانه
بر خروج ایله قیرمق ایستهدی ، موفق اوله ماری ،
یاره له نرك دوندی ، عاقبت ، ۴۰۰۰۰ كشی ایله تسلیم
اولدی .

بو درجه قهرمانانه بر مدافعه بی تاریخ جهان نادراً
كوردی . فی الحقیقه بز او فداكارلقلردن استفاده
ایتمکی بیامه دك . روسلر (پلونه) پیشكاهنده اوله

(لوندزه) ده روسیه مخو اولدی، عد ایدیلبوردی.
 فی الحقیقه روسلر پک مشکل بر موقعده ایدیلر .
 عثمان پاشا (پلونه) دن چیقهرق او ذتاً ازلمش دشمن
 اردوسنی قوغالایهیدی، صوکره محمد علی پاشا اردوسیه
 ال اله ویره بیلهیدی، موسقوفلرک خط رجعتلری همان
 همان کسلمش اولوردی، اضمحلاللاری ده محقق ایدی .
 منقدین عسکریه دیبورلر که بوتهاکه نک بائی ابتدای
 حربدن اعتباراً روس اردولرینک مجتمعاً حرکت
 ایده جکلری یره زیاده سیله طاعلملری، صوکره (پلونه)
 مقاومتیه اوغراینجیه طوپلانا ماملری اولدی . فی الحقیقه
 (۱۸۷۰) ده فرانسنهیه هجوم ایدرکن آلمانلر بویله
 یایدیلر، موسقوفبرده اونلری تقلید ایتک ایسته دیلر اما
 شرائط اوشرائط دکادی . آلمان اردولری باشقه،
 روس اردولری ینه باشقه ایدی . زمین ایسه یول وسائر
 اعتباریه روسلر ایچون بویله بر حرکتیه بسه بتون غیر
 مساعد ایدی .

بویله باشلری صیقیشنجیه دشمنلریمز رومانیا لیلره
 مراجعت ایتدیلر . اوزمانه قدر (غورچاقوف) بکرش
 حکومتیه هیچ اهمیت ویرمه بوردی . بوسفر ایش
 دیکشیدی، رومانیا پرئسی (شارل) ده ۵۰۰۰۰ کشیدن
 و ۱۸۰ طوپدن مرکب براردو ایله کادی، (پلونه) یه

بيکدن زياده تلفات ویردی . آرتق روسلر بالقانلری
آشمقدن ، (غورقو) یی تعقیب ایتمکدن واز کچدیله ،
بستون (پلونه) طرفلرینه طوپلاندیلر .

اوچنچی بر مهاجمه ده بالذات (غراندوق نیقولا)
ضایعات عظیمه ایله مغلوب دوشدی . (پلونه) یی
محاصره ایتک محال ایدی ، عثمان پاشا ۴۵۰۰۰ کشتی ایله
۱۵۰,۰۰۰ روس عسکرینه مردانه قارشی کایوردی ،
خارجدن ایستدیکی قدر ذخیره وامداد آله بیلیوردی ،
موسقوفلرک ۵۰,۰۰۰ نفرینی قیرمشدی . موسم صوک
بهاره ایردی .

عین زمانده آناطولی جهمتندن ده مختار پاشا تقدیره
شایسته برتدیر ، غایت مدبرانه حرکتلرله (قارص) ی
محاصره دن قورتارمش ، دشمنی کری یه طوغری
سورمش ، قاچیرمشدی .

بوخبرلر اوروپایی حیرت ، هیجان ایچنده براقدی .
هرکسک بکله دیکی نتیجه بویله دکلدی . آغستوسده
اعتقاد عمومی او ایدی که روسیه مغلوب اوله جقدی .
ارباب اختصاص ، بالخاصه (مولتکه) آرتق موسقوفلرک
ترکیزی او یله سهولتله آلت ایدمه چکلرینی ، انسانجه
ویاره جه طاقتلری مساعدا ایه لاقیل ایکی سنه ده بو
محاربه ایله اوغراشه چکلرینی بیان ایله دیلر .

بالقائلك شماله الصاق ایدن خط وسیع مواصله نك
 راسنده ایدی، (پلونه) شهری در حال ضبط اولونمازسه
 محافظه ایدیه مزدی. موسقوف عسکرلری بوجهته طوغری
 ایلریله دیلر. فقط او دمدن اعتباراً صفحات حرب
 دکیشیویردی، آرتق او قولای قولای مظفریتلر ختامه
 ایردی.

.*

۲۰ تموزده روس جنرالی (شیلدر) پلونه سواقاقلرنده
 بر ترك اردوسنك پيشدارلرینه تصادف ایله دی. عثمان
 پاشا علی العجله جمع ایله دیکی بر اردو ایله صوفیه دن،
 ویدیندن کچه رك او جواره یتیشمشدی، نسلاً وفطرة
 عسکر، حقیقی بر ترك ایدی؛ هم صلابت اعتقاد، هم ده
 احاطه نظر صاحبی ایدی؛ (نیکبولی) بی قورتاره بیلمك
 ایچون کچ قالدیغنی کورنجه او کوچك پلونه شهرینه
 باقان تپه لرده طوردی؛ موقعنك اهمیتنی، اردوسنك
 مزیت وماهیتنی بحق تقدیر ایله یوردی؛ اطرافنی درحال
 ممکن مرتبه استحکاملرله، طابیه لرله قوشاندی؛ ایلک
 مصادمه ده دشمنی قولای قولای بوسکورتدی.

اون کون صوکره (قرودر) امداد آلمشدی،
 یکیدن ترکلره هجوم ایله دی، فقط بوسفر فنا مضمحل
 اولدی، روس منابعدن تبلیغات رسمیه کوره آلتی

(۱۴) تموزده (غورقو) خان کوی کچی-دندن
بالقانلری مرور ایله دی ، او یله بللی باشلی بر مقاومت
کورمه دی ، جنوبه طوغری ایندی ؛ قزانلنی ، اسکی
زغرمی ، نهایت آرقه طرفدن شایقه پی ، او مرمهمی
آلدی ؛ آرتق مریج وادیسنه یورییه بیلیدی .

نه طونه ده ، نه ده بالقانلرده بر خط مدافعه تشکیل
ایده مه دک . حتی دشمن بزمه جدی بر محاربه یه بیه
کیریشمکسزین اورالره قدر کادی . بو حاله جهان حیرته
ایدی ، موسقوفلریک قولای مظهر فتوحات اولیورلردی .
بواحوالی نظر اعتباره آله رق بر غرب مورخی دیورکه :

« ترکر اصلا عجله نه در ؟ بیلمزله ، محاربه یه احتیاط ایله
داخل اولدیلر ، فقط هیچ حاضرلانه مایلر ؛ فی الواقع ارمنستاندن
(آدریاتیق) سواحلنه قدر امتداد ایدن پک واسع بر جبهه یه
اردولرینی یایشلردی ، لکن هانکی جهتلردن هدف هجوم
اوله جقلرینی کسدرمک ایچون دماغلرینی یورماشلردی ؛ نه اداره
عسکر یه ده ، نه اداره ملک یه ده وحدت واردی . عبدالکریم
پاشا سردار اکرم ایدی ، فقط حکمنی معیننه یوروتنه میوردی .
هرکس ایسته دیکی کبی حرکت ایدیور ، بیلدیکی جهته کیدیوردی . »

(غورقو) بویله جه ادرنه ، استانبول یولنی طوتمق
اوزره ایکن چارک برادری (طرنوی) ده قالمشدی ؛
جنرال (قروذنر) ایله بر قول اردو سوق ایایه رک
(نیکبولی) پی آلدی . بو نقطه بلغارستانک غربنی

شویله بوله بر دونانماز واردی ، لیکن ایکی کمیزی
دشمن طورییلری باطیردقن صوکره بتون او دونانما
معطل قالدی ، موسقوفلرده فراخ فراخ کوپریلرینی اشا
ایله دیلر ، عسکرلرینی کیچیردیلر . .

سردار ا کرم عبدالکریم پاشا اردوسیله برابر او
حوالیله ایدی ، فقط او مروری منعه چالیشمادی .
مشهور (مولتکه) وقتیه خدمت عثمانیه ده بولنشدی ،
خاطراتنده دیورکه :

« محاربات آتیله ده باب عالی قوای عسکریه سنی بر مرکز
طویلامیدر ، خط مدافعه سنی آنجق بالقانلرک انکندنه تشکیله
باشلایه بیلیر . »

بوسفر (غولج) پشاده عین وصایاده بولونیوردی ،
لیکن آرتق بالقانلر قالمادینی ایچون چاناجله استحکاماتی
توصیه ایله یوردی . مع مافیه شمیدی اولدینی کی اوزمانده
اویله یاییله مادی ، او نصیحتلردن استفاده ایدیله مدی . .
(غراندوق نیقولا) طونه نک بری طرفنه کیچرکن
صکره طرنوه بی ینه قولایجه ضبط ایتدی ، اوراده
قرارگاهنی تشکیل قیلدی ، جنرال (غورقو) بی
۱۵۰۰۰ کشی ایله ایلری طوغری سوق ایله دی .
بالقانلرده درت کیچید واردی . بو کیچیدلردن آنجق
(شپقه) ده ، اوده غیر کافی ، یرتوتمز موجود ایدی .

پلونه

ادرنه نك، اشقودره نك، يانيه نك مدافع قهرمانلری
ممکنیمیدرکه (پلونه) پی یاده کتیرمه سون ؟ حیات
ملیه مزك بو الیم دملرنده تاریخمزك او صفحه سنی بعض
دقائقله قارئلریمزك نظره امعانه عرض ایتك ایسترز .
استانبول مؤتمرندن دوت آی سوکره ایدی .
دولتلك هر درلو وساطتلری آرتق تاثیر ایتمه دی . ۲۳
نیسان (۱۸۷۷) ده روسیه بزه اعلان حرب ایلدی ،
ذاتاً دوت آیدن بری بو امنیه ایچون حاضرلانیوردی .
بزایسه بر معتاد کشمکش ایچنده ایدك، هنوز نه یاه جغمزی
پك بیلمه یوردق .

دشمن اردولری آناطولیدن، روم ایلیدن حدودیمزه
درحال تجاوز ایلهدیلر ؛ بواقلیمدن طبقی (۱۸۲۹) ده
اولدینی کبی ادرنه یه طوغری یورومك ایسته یورلردی ،
چارك برادری (نیقولا) نك تحت امرنده ایکی اردودن
مرکب ایدیلر . بر اردو آشاغی طونه دن ، (غالاچ) دن،
دیگر اردو ایسه وسطی طونه دن ، (سمینیج) دن بلا
محاربه قولای قولای نهری کچدیلر، فی الحقیقه طونه ده

ابتدائیزه باعث اولدی . او فیضه اوزمان ایرمه سیدک ،
بلکه شمعی هر بریمز دها آشاغی بر درجه ده بو انوردق ..
علمی و سیاسی هر درلو قصور لرینی ادراک ایتمکه
برابر - قصور دن منز انسان اولورمی ؟ - حیاتنده
ید فضیلتی ینه سوه سوه هر زمان تقییل ایله دیکمز احمد
مدحت افندی نیک مرقد مبعجلنه کمال تاثیر ایله سجده
ایدرز :

تحمید خدای ذوالجلاله
تمجید نبی ذوالجماله
تعظیم صحابه کزینه
تسلیم بتون متابعینه

اولدینگی ایچون بویله طمطراقی خامه یه هوس ایتمه دی ،
یا ایدمه دی .

نهایت (طغارجق) مؤلفی تقدیر عامه دن دوشورن
بر دیگر شائبه ده مزیت سیاسییه در . یازدقلرینه باقیلیرسه
احمد مدحت افندی سیاسته هیچدر ، هیچ بر فکره ،
هیچ بر امله ، هیچ بر اندیشه یه مالک دکلدر ، نیچون ؟
سائقه تربیه ایله می ، درد معیشتله می ، فقدان احاطه ایله می
بویله در ؟ بیلمه یز . استبداد ، اغتشاش ، مشروطیت ،
هر دورک آدمی اولمق ایسته مش ، حق اولمش ، لکن
صیت و عرفاتی او تنزله فدا ایله مشدر . ایچمزرده بوذلی
ارتکاب ایله مهین وارمی ؟ بو سیئه ایچون هانکیمز
هانکیمزی طاشلایه بیلیرز ؟ آنجق :

زلة الجاهل یخفها الجهل
زلة العالم یضرب بها الطبل

دیرلر ، مدحت افندی کی علمیه ، قلمیه یوکسه لنلر
بویله نزوللره اوغراینجه فوق الحد دغدغه لره بادی اولور ،
او نسبتده ضرر کوریرلر .

خلاصه ، بویله سکون و نسیان ، حتی زوال ایچنده
افول ایتمش اولسه ده او سیای محترم ینه تبجیله ، صوک
درجه تبجیله دکر ، چونکه هیمزک کوچک ، بیوک فیض

عکس ایلر ، اوچنچیسى ايسه عمر کالمزه دوشر . .
 چوجق ايکن (پارسده بر ترك) دن (جالاد) .
 وارنجهيه قدر او قوجه قوجه حکايه لری سوه سوه
 او قودجه ، (ترجمان حقيقت) ی ايتدادن اتهايه
 کوزدن کچيردجه ، افندی یی جوش خروش ايچنده
 بر لجه عرفان عد ایلردک ، اویله حرمتله یاد ایلردک ،
 چونکه او مطالعه لردن جداً مستفیض ایدک . یازی
 یازمى مکتبلردن او کړنمده ، بو سایه ده او کړندک ،
 فکرآ بيله ينه او سایه ده ايلک فیضه ایردک . .

بو نقطه نظر دن احمد مدحت افندی ناک نامى نه
 درجه تجیل ايله سهك روادى ، چونکه ولو زمین وزمانک
 مساعده سندن استفاده ايله اولسه ده بر خلقك قلمآ تهذيبه
 بو مرتبه خدمت ایدم یيلمک هر الى قلم طوتان ايچون
 بيوك بر شرفدر .

ایام شبا بمزده (قرق انبار) ناشرينه ، (طغارجق)
 محررينه ينه بر نظر تکریم ايله باقاردق ، چونکه بتون
 او اثرلری ينه مشتاقانه ، مستفیضانه او قوردق . .
 او دور ايچنده (ترجمان حقيقت) مملکت مزده بر منبع
 فیوض ایدی ؛ ادبیاتدن ، فنوندن ، معلومات متنوعه دن ،
 بسیط اولسه ده بزه کوره پک نافع بر طرزده بحث
 ایلردی . (منتخبات ترجمان حقيقت) جدیت مندرجات ،

احمد مدحت افندی

احمد مدحت افندی وفات ایله دی ، فکر و عرفان
عثمانییه جده خدمت ایدنلردن ایدی ، او درجه ده که
تاریخدن ، لیکن تاریخمزدن بر صفحه یی یالکیز باشنه
تمیل ایده بیلیر . تاریخمزدن ، قیدی بر اهمیتی حاضردر .
چونکه تاریخ عمومی ، تاریخ غرب نظر اعتباره آلتیجه
بومدها البته صحیح اوله ماز ، حتی کولونج اولور .

غرب ایله علماً ، فکر آ مناسبات دائمیه کیریشه لیدن
بری احمد مدحت افندی قدر فیض ملیمزه مشر ،
متمادی بر طرزده چالیشمش آنجق بر محرریمز دها واردر ،
اوده ش . سامی بکدر . ش . سامی بک که تألیفده
قدرت ، انتظام ، نشریاتده اطراد ، حتی وقوف اعتباریله
مدحت افندییه فائقدر ، فقط مدحت افندی کبی
مطبوعات عثمانیه یی ظاهراً ، سطحاً جوش خروشه
ویرمه مشدر .

(حسن ملاح) مؤلفی بز ، شمعی سن کماله
ایرنلیمز اوچ مختلف سیما ایله طانییق ، بو سیما لارک
برنجیسی صباوتمزه انعطاف ایدر ، ایکنجیسی شباوتمزه

عادتا جان آتمشز . شاید جریان وقوعات اويله ايجاب ايدمىدى بوسفرده اويله ياپاردق . بوجهتجه خيالانك اودرجه اسيرى يز .

بر عادتمزده حيات دولته تماس ايدن بومعامله لردن مسئول كيمدر ؟ بيلمه مكدرد . محاربهرلر يمز ، مصالحه لر يمز قرار و يرمك وكلامزه مى ؟ اهاليمزه مى ترتيب ايدر بر وظيفه در ؟ آكلايامايز . مثلامدحت ياشانك بياناتندن آكلاشلى ، صدر اعظم بيله صلح طرفدارى اولدينى حاليه ينه حرب ايدىيورز .

لورد (صولسبورى) بالاده مدار بحث ايله ديكمز نطق معروفنده بزه دائر شو آجى سوزلرى سويله يور : « دولت عثمانيه ده انسان كيمه ، نه يه مراجعت ايدمى جكنى بيلمه يور ، پادشاهه مراجعت ايتسه كز او اختلالدن قورقويور ، اختلاله مراجعت ايتسه كز ارنده ده سزى ديكلمك صلاحيتى يوق . » بونا خدا سز لقله برابر ، بوفور طنه لرك ايچنده كشتى دولتى قورتارمق ايچون بر اميد سلامت واردى ، اوده احوال مزه دائر دولتلرك نفاقى ايدى . مع الاسف بونفاق بردن بره يوز كوسترمه دى ، روسلرده بزه فراخ فراخ اعلان حرب ايدمى بيلديلر . .

حال حاضر يمز آز ، چوق تماس ايدر ، لكن تفسيره حاجت كورمه ديكمز بر چوق دقائق احتوا ايله ديكى ايچون بوصفحه تاريخى قارئلر يمز خاطر لاتي مق ايسته دك .

بزه اودرجه حربه مائل ایدی که کیمسه اوسپلک-
اوکنه کچهمدی .

بواسـتانبول مؤتمـرنـدن عودتـندن صوکره لوردلر
مجلسنده ایراد ایله دیکی بر نطقده (صولسبوری) شویله
سویله یوردی :

« بنم ایچون ترکلری بو حربه سوق ایدن اسبابک
برنجیسی بیلیم کیمک طرفندن لاینقطع اشاعه اولونان روایتلردن
متولد بر اعتقاددر . بواعقاده کوره روسیه نک قدرتی مضمحل
ایمش ، اردولری خسته لدفن بی تاب ایمش ، سفر برلکی ثمره
ویرمه مش ، بناءً علیه قورقو بیوده ایمش . . . »

شبهه وارمی که بوشایعه لک منبعی پک معلوم ایدی ،
ذاتاً (صولسـبوری) نطقنده (بیلیم کیمک) قیدیخی
ضمنی بر اشارتله ایما ایله یوردی . بز تاریخمزده دائماً
اجانبک یالکـز حکومتجه دکل ، خلقجهده القـا آتـنه
آلت اولدق . دون بویله اولدی ، فقط بوکون بویله .
اولمادیخی نه معلومدر ؟

ادرا کمزک بر دیگر غراتی ده اودرکه تقریباً ایکی
عصردن بری روسیه ایله چارپیشیر ، طوریرز . (پروت)
برطرف ایدیایرسه ، (قریم) ده قاله آلتمازسه بو
مصادمه لرده دائماً مغلوب اولدق ، عقلاً ده او یله اولمق
ضروریدر ؛ چونکه بزه نسبتاً اودولت بر هیولادور .
او یله ایکن ، ایشته کوریورز ، بکن روس محاربه سـنه .

نهایت ، کانون نانینگ اون دردنجی کونی لورد
(صولسبوری) ساعتی چیقاردی . شاید صوک ایکی نقطه
منازع فیهایی ، یعنی والیرک تعینی ایله انجمن تفتیش
بختی باب عالی قبول ایتمزسه اجتماعه درحال خاتمه
ویریه جگنی ، سفیرلرکده استانبولی ترک ایده جگنری
بیلدیدی . نهایت اویله ده اولدی . .

اوهفته ظرفنده قانون اساسینگ اعلانندن طولانی
پای تحت خاکی شوق و شطارت ایچنده ایدیلر ، فقط
سفراده برر برر بزمه قطع رابطه ایله یه رک مملکتلرینه
چکیلور ، کیدیورلردی .

نتیجه نهیه واردی ؟ بیلورز . بلغارستانه وبوسنه
وهرسکه اوکوچک امتیازلری ویرمه قائل اولماز ایکن
عاقبت برلین معاهده سیله اواقلیملری الدن چیقاردقن
ماعدادهانه ضررلره اوغرادق . اوزمان ظن اولونیوردی که
بواجتماع سفرانک مقرراتی رده سبب اولانلرک برنجیدی
صدر اعظم مدحت پاشا ایدی . فقط بعض وثیقه لره
کوره بعدالمحاربه مشارالیه وقوعاتک بویله جریان ایتهدیکنی
سویله مشدر ، سویله مشدرده اومقرراته مقابله برلایحه
قلمه آلدیغنی ، بولایحه بی انکلتره سفیرینگ بیله تصویب
ایله دیکنی بیان ایتمشدر . . . اوزمان افکار عمومی

ولایات ممتازیه تحول ایدن بوسنه ده و بلغارستانده تفتیش
انجمنلری اجتماع ایدرک اصلاحاتک تطبیقه نظارت قیله جقلردر.

باب عالی بوتکلیفی قبول ایدنجه روسبه نک بزه هیچ
بر تعرضی وقوعه کله مهیه جکدی . (ایغنائیف) طبیعی
بوقراردن خشنود دکلدی ، چونکه علیهمزده دهامه ملک
املر بسله یوردی ، لیکن حالت روحیه مزه مبنی اوتکلیفاتی
بیله قبول ایدمهیه جکمزی قویاً بیلدیکی اچون اوقدرله
اکتفا ایدرکی کورونیوردی .

لورد (صولسبوری) دیگر مرخصلر نامه اوتکلیفی
بزه تبلیغ ایلهدی ، قطعی ، مستعجل بر جوابمزی ده
ایسته دی . باب عالی درحال مسلمان ، خریستان ،
ملکیه دن ، علمیه دن اعیان دولتی ، اکابر مأمورینی
طوپلادی ، بیوک بر مجلس تشکیل ایلهدی . اجتماع
سفرانک مقرراخی موقع مناقشهیه قویدی . حتی برچوق
آتشین مباحثه لردن صوکره بو مجلس اوقرارلری منفعت
وحیثیت دولته منافی بولدی ، اتفاق آرا ايله رد ایلهدی .
جمع سفراده بر آراق اجنبی مرخصلری هر تکلیفه
قارشی رد تمادیلرندن بیزار اوله رق مرخصلری مزه :

— اویله ایسه دولترلر نه یولده تأمینات کوستریور -
سکیز ؟ دیدیلر . اولرده بوسؤاله کمال وقار و صلابتله :
— تأمینات معنویه : زمان و قوانین ...

جوانی و یردیله .

« یاشاسون حرب ! » دییه باغرییورلردی . او دورده اوروپالیلر عثمانلیلرک مشروطیتپرورسکنه نه قانع ، نه ده اویله بر تجدده پک طرفدار ایدیلر ، چونکه یا قابلیت احرارانه مزه اینانمایورلردی ، یا خود روسیه کی او یوزدن بر فیضه شویله بویله مظهریتزدن اندیشه ناک ایدیلر . حتی سفیرلرک بر قسمی چوق کچمه دن بر صرصر استبداد ایله مدحت پاشا بکده ، قانون اساسینکده سوپوریه جکسه معتقد ایدیلر ، چونکه خاقان جدیدی یقیندن کوردیلر ، آکلادیلردی ، نفوذ خلافت وسلطنتکده اهمیتتی تقدیر ایله یورلردی .

جلسه لر تمادی ایله دی ، لکن بواجتماع سفرا بر حسن نتیجه ویرمه یوردی . دولتلرک ایسته دکارنی باب عالی متصل رد ایدیوردی . مرخصلر مطلوبلرینی کلی ایندیردیلر ، لکن مرخصلریمزدن ینه جواب موافقت آله نادیلر .

نهایت بر چوق مذاکراتدن صوکره مجلس قرار آتی بی ویردی .

« دولت عثمانیه صربستان وقره طاغ ایله حال قدیمی محافظه ایدر کدن عقد صاح ایله یه جکدر . بر یاندن بوسنه وهرسک ، بر یاندن بلغارستان دولتلرک تحت نفتیشنده مظهر اصلاحات اوله جقلردر : بو ایکی ولایتک والیرینی دول معظمه نک رأیله لا اقل بش سینه ایچون پادشاه تعیین ایده جکدر . بویله جه

فرانسه مرخصی بوسنه وهرسكك ، بلغارستانك
اصلاح وتنظيمي ايچون اجتماعات ابتدائيه ده حاضرلاران
مختلف مخطره لری صفوت پاشايه توديع ايله مشدی ،
مذاكراته باشلانق اوزره ایدی . او ائنده باب سر
عسکریدن طوغری طوپ صدارلی ایشیدلدی . اوزمان
رئیس پاشا آياغه قالدق ورق بر طور مطمئن ايله :

« بو صدار پادشاهك ملته بخش ايله ديكي قانون اساسينك
اعلانني تبشیر ایدیور . ايسته آتی یوز سنه دن بری دوام
ایدن بر شکل حکومت دکیشدی ، عثمانلیلر ایچون یکی بر دور
اقبال آچلدی . »

دیدي . بو سوزلری متعاقب مرخصلری بر قاچ
لحظه درین بر سکو تدر استیلا ایلهدی . باب عالینك
بو حرکتی او مجلسه جه دولترك مطالبنی قبول ایتمه مك
ایچون بر وسیله کبی تلقی اولوندی ، سوء تأثیره بادی
اولدی . بوسبیه مبنی مرخصلریمزی هیچ تبریک ایدن
بیله اولمادی . کویا اصلا او حادثه وقوعه کله مش کبی
مذا کره باشلادی ، اجتماعك مقصد اساسینی تشکیل
ایدن محافظه صلحه دائر بر نبذه تعاطی افکار ایلهدکن
صوکره حاضرین طاغدیله .

خارجده خاق نمایشلرده بولنیور ، مشروطیت
ایچون اعلان شادمانی ایلهورلردی ، عین زمانده ،

پاشا حکمنی سوریوردی، مدحت پاشا که قانون اساسینک اعلانه حاصر لانیوردی، او سایه ده هر طرفدن اغتشاش داخلینک ممکن مرتبه اوکنی آله جغنی، دول معظمه بی اسکات، حتی اکثریتله خشنود ایتک بیله اوزمان میسر اوله جغنی امید ایله یوردی، فقط حقائق احواله کوره آلدانیوردی. اودوانک او یله بیوک بر درد ایچون کافی اولمادیغنه بتون دولتر قانع ایدیلر، روسیه ایسه باشقه امله، باشقه هواده ایدی. او تاریخدن یکریمی سنه اول اولدینی کبی دول غربیه نک بزی موسقوف تسلطندن قورتارمغه او درجه حالی ده، نیتی ده یوقدی، فقط ملکمزک بعض اقسائی المزدن آلمق ایچون ساده روسیه دکل، آوستریا، آلمایا، حتی انکلتزه بیله آاندن آله مذاکره ایدیلر.

.*

۲۳ کانون اول (۱۸۷۶) ده بومرخصلر، سفیرلر ترسانده بحریه نظارتنده ایلمک اجتماع عمومیلرینی عقد ایله دیلر. هوا پک مغموم ایدی، شدتله روزکار اسیوردی، یاغمور یاغموردی. خارجییه ناظری صفوت پاشا اصوله اتباعاً رئیس انتخاب اولوندی، بومناسبتله برنطق او قودی، باب عالینک خط حرکتی ستایشکارانه مدافعه ایله دی.

فقط لورد (بیقونسفیلد) کده مشاور خاصی ایدنی ،
صوکره نری خلفی اولدی . مرخصلریمز ایسه خارجیه
ناظری صفوت پاشا ایله ادهم پاشا ایدیلر .

اساساً بز بو اجتماعدن خوشنود دکلدک ، چونکه
دولتلك اکثریتله حقمزده پک حسن نیتلرینه قانع
اولمایوردق . اول امرده اردولریمز مظفرانه بلغراده
طوغری یورورکن روسیه دولتی ایشه قاریشمش ،
بزی صربستان ایله عقد متارکیه مجبور ایتشدی .
بومعامله عزت نفسمزه صوک درجه کران کلدی ، او
سائقه ایله هرچه باد آباد بعدما استقال حرکتیمزی
محافظه ایله مک ایسته دک .

ایکنجی درجه ده ایسه دول معظمه نک مرخصلری
اولجه مرخصلریمزدن آیری اوله رق طوپلانیدیلر ،
بزه نه درلو اصلاحات تکلیف ایده جکلرینه دائر
استشاره ده بولونیدیلر ، بو معامله ده بزی خیلی دلگیر
ایله دی .

طوغری بی سویله مک لازم ایسه دیرز که هر زمان
اولدینی کبی بز او وقت ده اوروپایه او قدر اهمیت
ویرمییور ؛ صرف آمالمزه ، افکاریمزه استناداً حرکت
ایدیوردق . . سلطان عبدالعزیز خانک خلغنندن ،
مراد خامسک انخلاعندن صوکره باب عالیده مدحت

او زمان روسلرک درس-عادتده غایت قورناز بر
سفیرلری ، مشهور (ایغنائتییف) لری واردی که خارجاً
وداخله کاه دوست ، کاه دشمن صفتیه ترکلر ایچون
بر نتیجه فلاکت حاضر لایوردی .

دولتله روسیه نك بو فکر مضمینه واقف ایدیلر ،
(برنین) مخطرہ سیله ، (آندراشی) تقریریه ، او
وسائط مصلحانه ایله بزی او ایالتلریمزده ، ولایتلریمزده
اجرای اصلاحاتہ دعوت ایله یورلر ، فقط مقصوده
ایرہ مبورلردی ، ذاتاً متفقاً حرکت ایدمه یورلردی ،
طبقی اخیراً (برختولد) ک تکلیف معروفنده اولدینی
کبی . . .

ایش بولله سورنجمه ده ، روسیه ایسه بو وسیله
ایله دالمزه بینمک اوزره ایکن (لوندره) حکومتی او
اجتماع سفرایی تکلیف ایله مش ، عرض ایتدی کمز کبی
حتی روسیه بیله داخل اولدینی حالده ، بتون دول
معظمه یه قبول ایتدیرمشدی .

بو اجتماع صرف سفرادن متشکل اولمادی ، انکلتزه
وفرانسه کبی بعض دولتله سفیرلرینک یاننه برده
مرخص فوق العاده الحاق ایله دیلر . انکلیزلر لورد
(صولسبوری) یی کوندر دیلر . بو ذات ده او زماندن
بیوک بر اهمیتی حائز ایدی ، مستملکات ناظری ،

باندته بر اجتماع سفرا

. بوتاریخدن اوتوز آلتی سنه اولی ایدی ، ینه انکلترة دولتی ، ینه شرق ایشلری ایچون ، فقط بوسفر استانبولده دول معظمه سفراسنی بر اجتماعه دعوت ایله مشدی .
بتون دولنلر بودعوته اجابت ایله دیلر ، چونکه اوزمانده بیوک بر محاربه دن ، احوال شرقیه جه بر هر ج مرجدن قورقورلردی .

بر سنه دن بری دوات عثمانیه جدی غائله لر ایچنده ایدی ، پارس معاهده سنک تأمین ایله دیکی دور سکونت چوقدن ختامه ایرممشدی . ملک عثمانی ینه کونا کون اغتشاشلره مصدر ، چونکه بر چوق فسادلره هدف اولمشدی . بوسنه و هر سیک قیلمنی باغارلرک عصبیانی تعقیب ایله یوردی . روسیه نك تحریکاتیه بالقانلرده اسلاواقی تهیجه کلشدی . صربستان وقاره طاغ بزه اعلان حرب ایتدیلدی ، فقط ازیلیورلردی . طبیعی (پترس-بورغ) حکومتی بو حاله تحمل ایله یه مزدی ، بو ایشلره بر آن اول مداخله ، حتی سلاخله مداخله ایتک ایچون جان آتیوردی .

اوروپايلر ايسه يالكنز بر تاريخ سديرلر، اوده تاريخ ميلاددر.
تدقيقات و تتبعات تاريخيه ايله مشغول اولانلر يمز
تسليم ايدرلر كه بونوع اثرلرده تاريخ هجرتيه اتباع ايله مك
يالكنز بيوك كلفتي دكل، برچوقده خطالري بالضروره
ارتكاب ايتمكدرد. بتون اوحسابلر آلتندن قالقه بيا مك
ايسته اودرجه مشكلدر.

ذاتاً بز بويله اك زياده محتاج، مشتاق اولديغمز
وادي جرفانده جهان تمندن اوزاقلاشمق دكل، اوجهانه
ممکن مرتبه كيرمك طرفداري بز. بوتاريخ فرقلى
ايسه بوانديشه مزه اصلا توافق ايتمز. بوسـ بيلره مبنى
تاريخ افرنجى ضرورى تاريخمزه ترجيح ايله دك، فقط
معذور دكلى يز؟

بومقاله لري بويله ككتاب شكننده طويلا مغه قارئلر يمز دن
برچوغنك تشويقلىله جسـ اوت ايله دك، يوقسه اثر
آز زمان ايچنده بر ايكي كره طبع ايدمك كى برقيمتى
حائز اولماديغنى تسليم ايدرز. اوتشـ ويقاتك فعلا ده
تأثيرينى كورورسه كينه او آرزولره امثالاً ديكر متفرق
يندلر يمز ده پي درپي عين طرزده جمع ايله نشر ايلرز.

مايس ۱۳۲۹ بيوك آطه على كمال

قانعدر . بزنه ماضیده ، نه حالده بوقناعی مصیب کر رمدك
و کورده میورز .

موسقوفلردن بزی قوتمز دکل ، سیاستمز صیانت
ایدر . اوتهلکه یه قارشى دول معظمه یی اکثریتله اوله مازسه
قسمامعین ایدینه بیلیرسهك ، (قریم) محارب سنده یایدیغمزى
یابه بیلیرسهك بودولتك بقاسنه ده اقلانله چالیشمش
اولورز .

بوعتقادى خلقمزه القا ایتك اویله قوری سوزلرله ،
حتی اوزون اوزادی یه نصیحتلرله بیله اولماز ، اولسه اولسه
نشریات علمیه ایله اولور . علمك تأثری بیوکدر . هپمز
هیچ دكسه تاریخمزی اوروپایه تماس ایدن نقطه لرله ،
نکته لرله ، حاصلی سیاسیاتیه تبعه آلیشیرسهق
بوقصورلیمزى کوریر و اصلاح ایدرز .

بوسرمایه اولمادجه غلط رؤیت ایچنده بونالیر ،
شمدی یه قدر یایدقلمزى متصل یاپارز . (برصفحه تاریخ) لر
بعض رفقای تحریریمزك بو طرزده تألیفاتى کبی عامه
عثمانیه ده تدقیقات تاریخیه هوسنى بر درجه ده اویاندرمغه
خدمت ایدرسه بومساعیمزدن اومدیغمزى بولورز .

بواژده بر معتاد بتون تاریخ میلادی قوللاندق .
چونکه ماخذلیمز اکثریتله اوروپا مؤلفاتی ایدی .

ارثی برالفتر . انسان هر ایکی دولتی ده متقابلاً علمی و عملی برصورتده هر نقطه نظر دن تدقیق ایدنجه بو محاربه لری ابتدای نه ایسه ، فقط صوکره لری عادتاً بر جنت ، ترکلرک بر جنتی عیدایلر ، چونکه دولت عثمانیه نك اومهالك خصمنه غلبه چالمسنى عقله دكل ، خیاله بيله صیغديره ماز .

حقیقت بویه ایکن مثلاً ایلک (صفحه تاریخ) ده کورلیدیکی اوزره کچن روس محاربه سنه نه خواهشله ، نه حرص ايله طالب اولمشز ، کوره کوره آتسه آتمشز ! اوزمان اويله ایدی ، بودورده ینه بویه اولمادیی ؟ . هب بردن بالقان حکومتلریله اورشمنق اساساً بر روسیه محاربه سنه معادل ایدی ، حتی اويله بر محاربه دیمکدی ، چونکه اوکوچک دولتلری مغلوب ایتمکه باشلایه یدیق ، آرقه دن بر وسیله ايله روسیه درحال حقیقه جقدی . فقط بز بو حربه ده شوق ايله کیریشمه دکمی ؟ .

عجبا یارین بویه اولمایه جقمی ؟ . عنعناتمز ، تاریخمز ، تأثیرات ارثیه مز ، هر حالز بزى بوجادله لره سوق ایلر . (غولچ) پاشا که فنون عسکریه ده برجه در ، اويله ایکن اوبيله آرامزده اوزون مدت یاشادیغندیمدر ، نه در ؟ . دائماً قافقاسیه حدودینی تحکیم ایتمکله کمزى توصیه ایدرک روسیه ايله بر محاربه یه امید ظفرله طوتوشه بيله جکمز .

قاینارچی (۱۷۷۴) معاهده سیله موسقوفلری سیاسة ده ،
سطوة ده موقع باندیمزدن دوش-وردیلر ، استقلالیزی ،
استقبالیزی هب رخنه له دیلر .

آرتق (پترسبورغ) حکومتیله بتون معاهده لریمز ،
مصالحه لریمز (زشتوی ۱۷۹۱) ، (یاش ۱۷۹۲) ،
(بکرش ۱۸۱۲) ، (آقکرمان ۱۸۲۶) ،
(ادرنه ۱۸۲۹) ، (خنکار اسکله سی ۱۸۳۳) برر
اضمحلال ، اکثریتله هر نقطه نظر دن ، بعضاً ایسه
خنکار اسکله سنده اولدینی کی سیاسة برر اضمحلال
اثریدر .

(قریم) محاربه سندن صور کره (پارس) معاهده سیله
برپارچه باشمزی قالدیریر کی اولدق . لکن (آیاستفانوس) ی
تعديل ایدن (برلین) معاهده سیله آرتق باق-انلردن
چکلد-جه چکلدك . نهایت اوجه تچه روسیه دن اوزا-
قلاشدق ، آیرلدق ، فقط بوسفرده روسلرک میدانه
چیقاردقلری ، علیهمزده بیوتدکلری ، صحابت ایتدکلری
بالقان حکومتلرینک حرص استیلالرینه معروض قالدق ،
نهایت کرفتار اولاق ، ایشته روم ایانندن بسبتون چیققدق .
عجبا او آفتدن ، اوتهاکه دن قورتولدقی ؟ . ظن ایتدیز .

موسقوف ایله چارپیشمق عثمانلیلر ایچون تاریخی ،

ضربه طوغری ایلریله مز اولدق ، فتوحاتمز طوردی ،
چوق کچمه دن دور وقومنز انحطاطه یوز طوتدی ،
(قارلوفجه) ، (پساروفجه) معاهده لریله ایملک ضربه لری
اوستریادن یدک ، رجعتیه باشلادق .

هنوز فلاکت اودرجه بیوک دکلدی ، چونکه ینه
زیر تصرفزده جهـانلر دکر اقلیملر واردی ، فقط
مصیبت اوکه اوتارینخن اءباراً بر رفیق محترمک پک
مدققانه تصویر ایله دیکی لاله دورینه کیردک .

بز اودور ایچنده عالمدن بی خبر یووارلانیر ، یاشارکن
شرقمزدن ، شہالمزدن روسیه کبی بر بلا بردن بره یوکسه -
لیویردی . بیوک (پترو) نسبتاً آز بر زمان ایچنده
یالکنز قایمچیلہ ، اردوسیله دکل ، فقط فکریله ، احاطه سیله
کوچیمچک بر موسقووا چارلغنی قوص قوجه بردوات
مرتبه سنه رفع ایله مشدی .

آرتق ایکی عصر متمادیاً بو هیولا باشمزه مسلط
اولدی ، (پروت) معاهده سنی قاله آلمازساق ، (پارس)
معاهده سنی ده بر طرف ایدرسهک ، (برلین) معاهده سنه
کلنجیه قدر همان هر مصادمه ، هر معاهده ایله قولمزی ،
قانادیمزی قیردی ؛ (بلغراد ۱۷۳۹) معاهده سنده
فرانسه امدادیمزه یتشدی ، اوندن ده ، اوستریادن ده
بزی بر درجهیه قدر قورتاردی ، لکن (کوچک

مقدمه

بوتار بخ صفحه لری وقایع روزمره نك الهامیه
پی در پی یازلدی ، یازلدقجه (اقدام) ده نشر اولوندی ،
مثلاً درت آی اول (لوندره) ده طویلامان انجمن سفرا
بکا « بر باشقه اجتماع سفرا » صفحه سنی یازدیردی ؛
(پلونه) پی ایسه (ادرنه) خاطر لاتدی .

بویازیلردن مقصود ، برپارچه مدعیانه ایسه ده
سویله یه بیلیرز ، خلقمزك تربیه سیاسیه سینه عاجزانه بر
خدمتدر . حادثات اخیره کوستردی که بزجداً انتباه
سیاسی یه محتاج بر قومز . . بو انتباهی ایسه اک زیاده
تنبعات تاریخینه دن آله بیلیرز .

تاریخك ، هله تاریخمزك اوبیوك خطلری مشی
ازیلیرنی تعقیب ایدیور ، کیدیورلر . . دقت بیورلسون:
بزمه تماسه ، تصادمه باشلایه لیدن بری اوروپا ینه او
اوروپا ، دولتر ینه اودولترلدر ، فقط بزده ینه اوبز.
بتون معاهده لریمزده هرایکی طرفك اساساً مقصدلری
یردر ، دکیشن انجق تفرعادر .

وقتا که دور استیلامز ختامه ایردی ، آرتق جهان

/ a. Kemal

Mustafa Kemal Atatürk

علی کمال

12/5

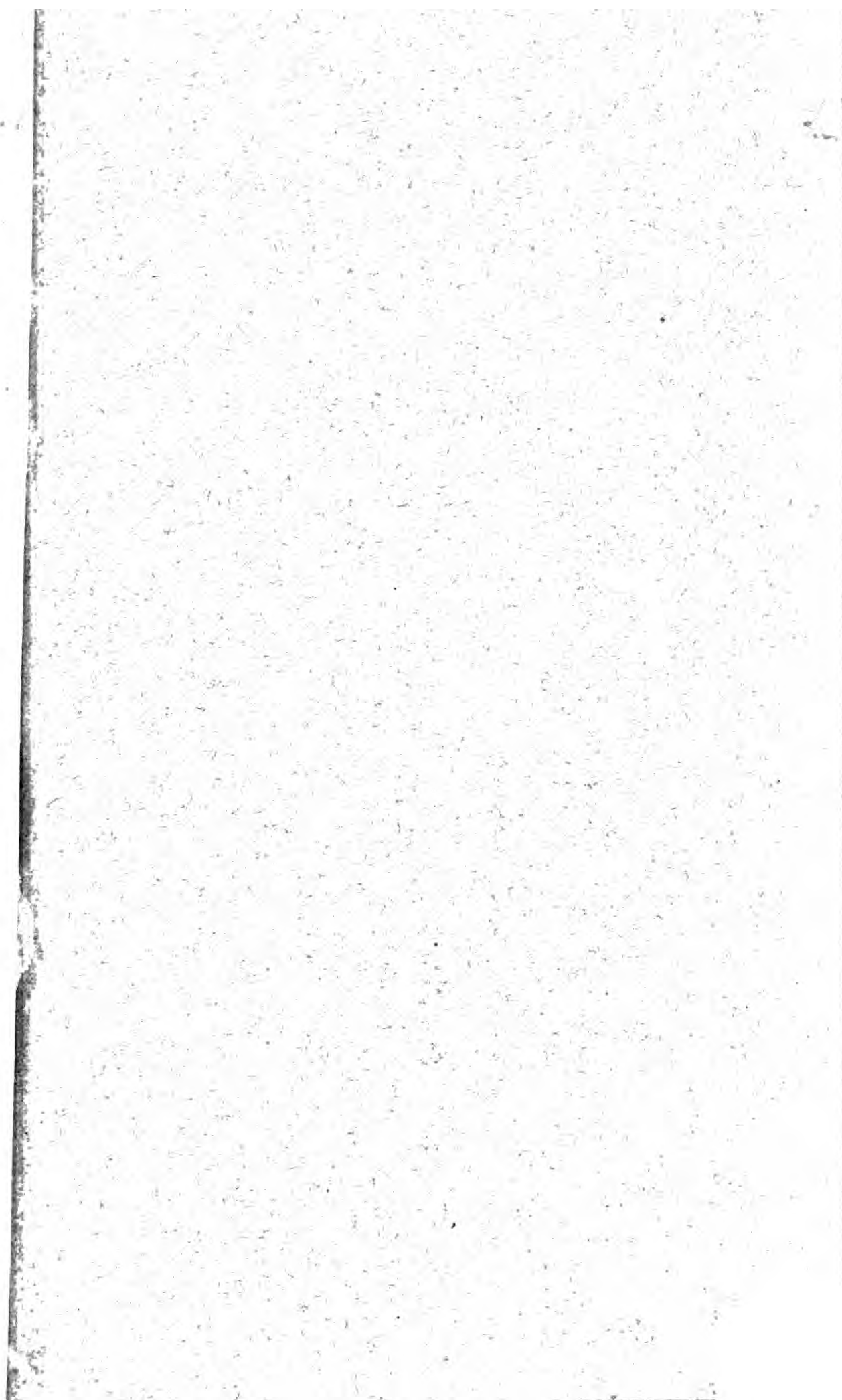
برصغیر ناریخ

- مقدمہ — باشقہ بر اجتماع سفرا — احمد مدحت افندی —
- یلونه — برلین مؤتمر کبیرینہ دائر — رومانوفلر —
- ۱۸۱۳ — قلعہ مانسو — بر وحدت معظمہ —
- بیوک بر مورخ — حضرت فاتح — محمد علی —
- ینہ محمد علی — خاتمہ

مطبعہ اقدام

۱۳۲۹

Türk. c. 2241

علی کمال

برصغیر ناریج

728
44

مقدمہ — باشقہ بر اجتماع سفرا — احمد مدحت افندی —
پلونه — برلین مؤتمر کبیرینہ دائر — رومانوفلر —
۱۸۱۳ — قلمانسو — بروحدت معظمہ —
بیوک برمورخ — حضرت فاتح — محمد علی —
بہ محمد علی — خاتمہ

طبعہ اقدام

۱۳۲۹

